

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

Problémy přípravy ke křtu

Alžběta Matějovská

Katedra praktické teologie
Vedoucí práce prof. ThDr. Pavel Filipi
Studijní program Teologie
Studijní obor EVT

Praha 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem Problémy přípravy ke křtu napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 30. 04. 2015

Alžběta Matějovská

Bibliografická citace

Problémy přípravy ke křtu: diplomová práce / Alžběta Matějovská;
vedoucí práce: prof. ThDr. Pavel Filipi. Praha, 2015. 96 s.

Anotace

Cílem této diplomové práce je shromáždit, utřídit a popsat informace o způsobech přípravy na křest v minulosti. Dalším cílem práce je najít možný návrh na vytvoření modelu přípravy na křest v současnosti, použitelný pro všechny zájemce o křest.

V první části této diplomové práce jsou popsána různá témata křtu. Dále je zde popsán rozdíl mezi křtem dítěte a křtem dospělého. V diplomové práci není opomenuta otázka křtu v Krista a křtu v církvi. Kapitola o historii se snaží reflektovat přípravu na křest v dějinách a zamyslet se nad otázkou předkřestní přípravy a jejích náznaků z pohledu Nového Zákona.

V následující části je snaha o náznak toho, proč je v dnešní době podstatné vést přípravu na křest, aby mohly být na jeho základě popsány zásady přípravy na křest dětí a dospělých. Na závěr vznikl pokus o představení několika skutečných postupů při přípravě na křest od vybraných kazatelů.

Pokusila jsem se také pojednat o rozdílných přístupech k přípravě na křest z pohledu individuálnosti a jedinečnosti každého zájemce.

V této práci vycházím z vlastních zkušeností nabytých v Českobratrské církvi evangelické. Dále vycházím také z nastudované literatury převážně dnešních evangelických i katolických autorů. Práce je ovšem koncipovaná do protestantského prostředí.

Klíčová slova

Křest, příprava, zájemce o křest, rozhovor

Summary

Problem of preparation for baptism

The aim of this thesis is to collect, sort and describe the information about how to prepare for baptism. Another aim of the work is find a possible offer for the formation model of preparation for baptism currently, applicable to all candidates for baptism.

In the first part of this thesis are Described the various themes of baptism. Further is Described difference between the baptism of child and adult baptism. In this thesis is not omitted the question of baptism in Christ and baptism in the church. Chapter of the history tries to reflect the preparation for baptism in other periods of Christian history and consider the question preparation for baptism and her hints from the perspective of the New Testament.

The Acquired information and experience I have tried to hint of this, why is it nowadays essential to direct the preparation for baptism to be discussed on the basis of preparation for baptism of children and adults. At the end was an attempt to presentation of several real practices in preparation for baptism from the selected preachers.

I attempted to describe different Approaches to preparing for the baptism of in terms of individuality and uniqueness of each candidate.

In this work I also acquired from my own experience in the Evangelical Church of Czech Brethren. Furthermore, I also studied when literature mainly today's Evangelical and Catholic authors. However, the work is conceived in a Protestant setting.

Keywords

baptism, preparation, applicant for baptism, interview

Poděkování

Ráda bych poděkovala prof. Pavlu Filipimu za cenné připomínky a rady, kterými mě provázel při vedení této práce. Dále děkuji svým rodičům za jejich podporu a pomoc při psaní této práce. Můj dík patří také Tabitě Landové, ThD. za její podnětné semináře.

Obsah

Úvod.....	7
1. O křtu	10
1.1. Co je křest.....	10
1.2. Závaznost a svoboda.....	13
1.3. Křestní bohoslužba	13
1.4. Co křest znamená.....	15
1.5. Přístup jednotlivých společenství ke křtu	16
2. Křest nemluvňat či dospělých	18
2.1. Křest dětí	19
2.2. Křest věřících.....	29
3. Křest v Krista a křest v církvi	34
3.1. Začlenění do církve	34
3.2. Začlenění do Krista.....	35
3.3. Křest jako volba.....	36
3.4. Knipping, Goebel a Schwellenbach: různé aspekty křtu.....	36
4. Příprava na křest v historii	38
4.1. Pohled Nového Zákona	38
4.2. Dějiny církve	44
5. Co je smyslem předkřestní přípravy	51
5.1. Proč dnes vést přípravu na křest?	51
6. Prakticky	54
6.1. Příprava na křest dětí	59
6.2. Příprava na křest věřících	63
6.3. Praktické příklady přípravy na křest.....	66
7. Závěr	85
Seznam literatury	86

Úvod

Čím je člověk nezávislejší, tím je izolovanější. To vede ve svém důsledku k zajímavému jevu. Přestože nikdo v dnešním světě nenařizuje jedinci, aby se podřídil, ten se podřizuje (např. veřejnému mínění), protože se bojí být úplně sám. Jakýkoliv únik a odlišnost znamená vyřazení ze společnosti. Ztratil se vertikální rozměr člověka a světa. Úhel pohledu je jen horizontální. To pak ovlivňuje celou společnost. Neustále se zrychlující život vede ke ztrátě životních jistot.

Pro současnou dobu je charakteristická renesance náboženskosti. Tímto pojmem není řeč o návratu mas do křesťanského společenství, ale v příklonu našich současníků k různým náboženským hnutím¹. Děje se tak zřejmě ze sebezáchovné reakce osamělého jedince v třicetiletých se strukturách filosofie dějin, politiky, mravních hodnot a celé společnosti vůbec. Dekonstrukce, vzrůst náboženskosti a radikální pluralismus jsou charakteristické znaky současné společnosti.

Současná doba je raněná totálním odkřesťanštěním. Svět se otevřel úspěšně a mocně vědě a technice, která nás vybavila úžasnými možnostmi a schopnostmi. Rádi stojíme nad světem jako božstva, a rozhodujeme svým rozumem o tváři a osudu Země. Výšiny vesmíru i hlubiny Země se zdají být otevřeny pro naše použití.

Při bližším ohledání zjistíme, že náš osvícenecký optimismus a radost z úspěchů je klamavá šalba. Svět těžce zkouší pod vykořisťující nadvládou člověka, který jej poznal, použil a znásilnil pro potřeby svého blahobytu. Války, holocaust, rasová nesnášenlivost, moderní způsoby vykořisťování a parazitismu, ekologické katastrofy, migrace – to je ovoce několika staletí vlády “osvobozeného lidského rozumu”.

Člověk sám je drcen svými výtvary. On sám nezapadá do svého technicko-racionálního systému. Je vykořeněn v samém jádru a nedokáže uspokojivě odpovédět na otázku po své existenci (kdo jsem, kam jdu, proč tu jsem...). Umí dokonale hovořit a přemýšlet o technických a vědeckých problémech, ale zapomněl uvažovat a komunikovat v transcendentálních pojmech. Důsledkem této nemoci je beznaděj a následná uzavřenost v přemrštěné egocentričnosti.

¹ např. scientologové, Hare Krišna, Církev Ježíše Krista posledních dnů, Církev sjednocení atd.

Vzdálit se technicko-racionálnímu systému můžeme pouze návratem k uvažování a komunikování v transcendentálních pojmech. K tomu je nutný bytostný obrat k tradičním hodnotám, etickým zásadám, pokus o nový a nezaujatý pohled na křesťanství. To člověku nabízí hodnoty, přesahující všechny jeho dosavadní kvality.

Do církve vstupujeme s mnohými nejasnostmi, otázkami, strachy, možná v něčem i s odporem. Chceme vědět, co prezentuje společenství, do něhož vstupujeme, čím nám prospěje a co od nás očekává, proč je vůbec takové společenství potřeba, jak postupovat ve víře, jak se přibližovat Ježíšovu ideálu, apod.

Pro členství v církvi je bezpodmínečně nutný křest. Hledáme-li obrat od technicko-racionálního systému, pak přicházíme k víře, k církvi bez větších věroučných znalostí. Chceme být pokřtěni. Chceme žít život v křesťanských hodnotách. Abychom porozuměli tomu, oč se skutečně ve víře jedná, co je na pozadí jednotlivých křestních úkonů, je třeba prohlubovat své znalosti. K dostatečnému vhledu do víry nám nestačí ani celý náš život. Příprava na křest se snaží položit důraz na křesťanské hodnoty, objasnit věroučné základy a vést člověka k hlubšímu zájmu o přijetí evangelia.

V českém prostředí máme velký nedostatek literatury, zabývající se přípravu na křest. V západním světě, především v německém jazykovém prostředí lze k tomuto tématu sledovat relativně silný nárůst literatury (do českého jazyka nepřeložené), což je způsobeno zřejmě především faktem, že ve 20. století nastal velký nárůst křtů, čímž se stále snižovaly nároky na přípravu ke křtu (tento fakt došel až do situace, kdy se některé křty konaly bez předchozí přípravy). Tyto nároky bylo třeba opět pozvednout, a proto začaly vycházet knihy a články, podporující přípravu ke křtu v teologických, věroučných i technických otázkách.

Díky nedostatku literatury vycházejí faráři ve většině případů z vlastní zkušenosti, zkušenosti jiných farářů nebo evangelických katechismů². Mnohdy jsou přípravy na křest jen jakousi formalitou, jednorázovou schůzkou nad technickými otázkami samotného křtu.

² Např. NOHAVICA, Jan. *Evangelický katechismus pro dospělé*, Olomouc 1997; HÁJEK, Miloslav. *Evangelický katechismus 88*, Kalich, Praha 1989; GRUBER, Jiří. *Otázky a odpovědi*, Evangelický katechismus pro mládež i dospělé, skupiny i jednotlivce, Kalich, Praha 2004

V českém, křesťanství ne příliš nakloněném prostředí si také musíme uvědomit, že se farář ve své teologické praxi setkává s poměrně nízkým počtem kandidátů o křest a následných křtů. Proto mu může chybět určitá praxe, nezkušenost s tzv. skupinovými křty (více křtěných mimo příbuzenský vztah). Nejčastěji zažíváme individuální křty dětí, popř. dospělých.

Tato práce má za úkol upevnit přípravu na křest na jednotlivých zásadách a definicích, stanovených v křesťanském společenství a vymezit význam křtu.

Při psaní práce jsem vycházela především z německé literatury protestantských a katolických autorů. Dále jsem se inspirovala několika českými knihami. Většina textů (i zahraničních) odpovídá skutečnosti přípravy na křest, se kterou jsem se, byť v malém měřítku, setkala v Českobratrské církvi evangelické.

V této práci se můžeme několikrát setkat s pojmem „katecheze“ v souvislosti s přípravou na křest. Použití tohoto pojmu může znít v *současném protestantském prostředí poněkud anachronicky, protože bývá považován za překonaný. Přesto má své opodstatnění, a to z následujících teologických a pragmatických důvodů:*

- jde o tradiční (historický) křesťanský pojem spojený s teologicky závažnými aspekty;

- jde o pojem zdomácnělý i v současném českém protestantismu;

- jde o pojem souhrnný – tímto jedním slovem je obsažena široká škála výchovně-vzdělávacích forem a aktivit církve.³

Katecheze je vnímána především jako uvádění do následování Krista, které souvisí mnohem více se zkušeností víry.⁴

Katechumen je člověk, který se chce stát křesťanem a nechá se vést zkušenými křesťany k prohlubování víry a ke Kristu.

³ PIĚTAK, Martin. *Místo Bible v katechezi dětí školního věku*, disertační práce ETF UK, 2006, s. 22

⁴ PIĚTAK, Martin. *Místo Bible v katechezi dětí školního věku*, disertační práce ETF UK, 2006, s. 24

1. O křtu

1.1. Co je křest

Slovo křest je silně ovlivněno křesťanskou tradicí, proto není divu, že je většinou ztotožňováno s křesťanským úkonem. Tím, že se jedná o pojem, zdomácnělý především v křesťanství, je třeba jej používat jen velmi opatrně v případech, kdy se uskutečňuje i v jiných náboženstvích rituální akt s vodou (nekřesťanské čištění či omývání vodou). V této práci je řeč právě o křesťanském rituálním úkonu.

Křest smývá hřích⁵, sesílá Ducha Svatého⁶, daruje znovuzrození⁷ a osvěcení⁸, uděluje křtěnci podíl na smrti a vzkříšení Kristově⁹, vtiskuje mu pečeť¹⁰ a odevzdává ho Pánu, inkorporuje ho do Kristova těla^{11, 12}.

Křest je rituál, který existuje od dob Nového Zákona. Názory na předpoklady, provedení a působení křtu jsou v jednotlivých křesťanských společenstvích odlišné. Může znamenat začlenění do společenství křesťanů nebo otevřené vyznání víry či obě dohromady. Křest je vykonáván politím křtěného vodou a vyslovením trojiční formule.¹³

Křest je v porozumění všech křesťanských církví něčím jedinečným a nemůže být již nikdy opakován. Ani při novém vstupu do církve nebo při přechodu do jiné církve již není křest znovu opakován. Při přestupu do ortodoxní církve se ovšem ke křtu doplňuje požehnání.¹⁴

⁵ 1K6,11; Žd 10,22

⁶ 1K12,13; 2K1,22; Ef1,13

⁷ J 3,3nn; Tt3,5

⁸ Žd 6,4

⁹ Ř6,3-11

¹⁰ 2K1,22

¹¹ 1K12,13

¹² PÖHLMANN. *Kompendium evangelické dogmatiky*, s. 310

¹³ EDSMAN, Carl-Martin. Artikel *Taufe* (Religionsgeschichte), in: *Religion in Geschichte und Gegenwart* (RGG), Bd. VI, 3. Auflage, Tübingen 1962, S. 626f

¹⁴ Fragen und Antworten. EVANGELISCH-LUTHERISCHE KIRCHE IN BAYERN. *Christuskirche Kaufbeuren-Neugablonz* [online]. 2012 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.christuskirche-kaufbeuren-neugablonz.de/Taufe%20-%20Fragen%20und%20Antworten>

V evangelické církvi jsou uznány dvě svátosti: křest a Večeře Páně. Obě byly stanoveny samotným Kristem. V lidském jednání se Boží dimenze našeho života stává viditelnou. Normální voda se stává prostřednictvím Božího příslibu ve křtu Božím požehnáním.¹⁵

Křest je zároveň přijetí do konkrétního společenství, proto se odehrává vždy uvnitř nějaké konfese. Nelze tedy mít ekumenický křest.¹⁶

Křest více než jakákoliv jiná svátost¹⁷ zasahuje hluboko do lidského života. Snímá dědičnou vinu, působí odpuštění hříchů, činí z nás děti Boží, bratry nebo sestry Ježíše Krista, členy církve. K přijetí je způsobilý každý člověk, pokud již není pokřtěný.¹⁸ Křest je Boží vklad do nás, k němuž však musíme přidat svou odpověď života víry. Jde tedy na jedné straně o Boží dar, ale na druhé straně o úkol. Pokřtěným dospělým a rodičům malých pokřtěných dětí přináší radost, ale také povinnost, že mají udělat vše pro to, aby z nich / pokřtěného dítěte mohl vyrůst zralý křesťan.¹⁹

Ke křtu smějí přistoupit všichni, kdo jsou připraveni vyznat víru v Ježíše Krista. Tam, kde nemohou děti ještě samy vyznat svou víru, říkají za ně kmotří zástupně vyznání víry.²⁰

Křest je v Novém Zákoně předkládán jako něco známého, srozumitelného. Je vnímán jako znamení nového společenství, které má v mnoha ohledech svou předzvěst ve starém společenství; to zahrnuje také vznášejícího se Ducha Božího nad vodami na počátku²¹; potopu²² a záchranu Noemovy archy²³; exodus

¹⁵ Fragen und Antworten. EVANGELISCH-LUTHERISCHE KIRCHE IN BAYERN. *Christuskirche Kaufbeuren-Neugablonz* [online]. 2012 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.christuskirche-kaufbeuren-neugablonz.de/Taufe%20-%20Fragen%20und%20Antworten>

¹⁶ Fragen und Antworten. EVANGELISCH-LUTHERISCHE KIRCHE IN BAYERN. *Christuskirche Kaufbeuren-Neugablonz* [online]. 2012 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.christuskirche-kaufbeuren-neugablonz.de/Taufe%20-%20Fragen%20und%20Antworten>

¹⁷ v katolické církvi 7 svátostí

¹⁸ Příprava k přijetí svátosti KŘTU. *Farní obec Starokatolické církve ve Varnsdorfu a středislo Communio* [online]. 2005-2009 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.starokatolicivdf.com/www/index.php?page=pastorace>

¹⁹ Křest - narodilo se nám dítě. *Www.katolik.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: http://www.katolik.cz/codelatkdyz/krest_chceme.asp

²⁰ takto např. Bavorská evangelická církev (in *Die Vorbereitung der Taufe. St. Rochus in Zirndorf: Evangelisch-Lutherische Kirchgemeinde Zirndorf* [online]. 2004-2015 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: http://www.zirndorf-evangelisch.de/st.rochus/service/taufe/116_118.htm

²¹ Gn 1, 2

²² Gn7,11

nebo přechod přes Rudé moře jako i vysvobození z Egypta²⁴; přechod Jordánu s příchodem Božího lidu do zaslíbené země v čele s Jozuem²⁵, a znamení smlouvy obřízkou^{26 27}.

Křest je prvotně přijetím Boží lásky a Božího požehnání. Aktem křtu je přijat křtěný do společenství křesťanů.²⁸

Křest je vítězství světla nad mocí tmy. Vyvádí člověka z jeho odloučení od Boha a přibližuje ho k Ježíši jako Spasiteli.

Ke křtu náleží veřejné vyznání Krista a přímlyvy sboru za křtěnce; proto tato svátost patří do veřejného bohoslužebného shromáždění²⁹. Účasti na obecnství těla Kristova se nám dostává v konkrétním sboru, v němž slyšíme slovo Boží a přijímáme svatou Večeři Páně. Proto křtíme ve shromáždění sboru, do kterého křtěný nebo jeho rodiče patří.

Křest je zařazen zpravidla do normálních nedělních bohoslužeb nebo do rodinných bohoslužeb. Tradičním křestním termínem je Velikonoční neděle.

Ať se člověk rozhodne pro křest sám či je pokřtěn jako dítě na víru rodičů, vždy musí dojít k tomu, že se sám, z vlastního rozhodnutí, k tomuto křtu přihlásí.

²³ Gen 6-8; vgl. 1 Petr 3,20; 2 Petr 2,4

²⁴ Ex 13,17 – 14,31

²⁵ srov. Jos 3,1-17

²⁶ Gn 21,4

²⁷ Srov. Katechismus der Katholischen Kirche (1993), die Nummern 1217 – 1222: *Die Taufe in der Heilsökonomie*.

²⁸ Fragen und Antworten. EVANGELISCH-LUTHERISCHE KIRCHE IN BAYERN. *Christuskirche Kaufbeuren-Neugablonz* [online]. 2012 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.christuskirche-kaufbeuren-neugablonz.de/Taufe%20-%20Fragen%20und%20Antworten>

²⁹ viz usnesení XII. synodu Českobratrské církve evangelické z r. 1956

1.2. Závaznost a svoboda

Křest nás zavazuje žít podle Božích přikázání, milovat Boha a bližního a volit ve svém životě dobro. Zavazujeme se také podle vlastních aktuálních možností podporovat společenství církve. Každý se k tomuto závazku staví na základě svého svědomí. Při křtu kandidát neslibuje ani nepodepisuje žádné omezení osobní svobody ať co do vztahů (např. s rodinou), tak co do osobního majetku. Přesto platí, že křest ovlivní významným způsobem celý život a je pro člověka skutečnou konverzí^{30 31}.

1.3. Křestní bohoslužba

Před křtem by měli kandidáti/rodiče a kmotři osvěžit své znalosti ve věroučných otázkách, pokud nejsou pravidelnými účastníky bohoslužeb, konkrétně ve věci „Apoštolského vyznání víry“ a „Modlitby Páně“.

Křest se odehrává buď při jedné z pravidelných, každonedělních bohoslužeb nebo ve zvláštních případech při samostatné, zvláště pro tuto příležitost konané bohoslužbě.

V křestní bohoslužbě je vedle písní a modliteb obsaženo také symbolické jednání³²:

1) biblický křestní verš v centru. V proslovu je položen důraz na život křtěného a ostatních přítomných. K bohoslužbě patří hudba a zpěv. Rodiče přijdou s dítětem a kmotry dopředu. Rodiče a kmotři jsou dotázáni, zda chtějí nést odpovědnost za výchovu dítěte.

2) proběhne samotný křest: začíná otázkou na rodiče a kmotry. U mladých nebo dospělých je otázka směřovaná přímo k nim.

Následuje vyznání křesťanské víry slovy starokřesťanského ekumenického vyznání víry.

³⁰ lat. *converto* = obrátit se

³¹ NĚMEČEK, Michal. Biskupský vikář pro pastorační práci. *Jak přijmout křest?* In: *Arcibiskupství pražské* [online]. 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/jak-prijmout-krest-text>

³² tato posloupnost vychází z německého protestantského prostředí

Poté probíhá samotný křest vodou.

3) rodiče pokleknou před oltář, farář vykoná požehnání rodičů, dítěti je žehnáno a obdrží (křestní svíci) potvrzení o křtu. Následují přimluvy za pokřtěného, rodinu a další. Všichni jsou propuštěni do všedního dne závěrečným požehnáním.³³

Křestní den může být později každoročně slaven. V některých sborech dochází po několika letech k tzv. bohoslužbám na připomenutí křtu.^{34,35}

Výklad křestního ritu nemusí být podrobný, jako to bylo potřebné dřív, když byl ritus latinský, nesrozumitelný. Lidé slyší, vidí co se zrovna děje, tudíž mnohému rozumí. Stačí je tedy upozornit na hlavní části, na symbolický smysl věcí a úkonů, naladit posluchače k pozornému sledování a vnímání.

Křest nemá být dle Anne Lüters vykonáván příliš často, protože pak snadno zevšední a způsobí ve farním společenství nevyváženost katecheze všech svátostí.³⁶

Zpěv byl do křestního ritu zaveden jako projev radosti. Neměl by při křtu chybět.

³³ Fragen und Antworten. EVANGELISCH-LUTHERISCHE KIRCHE IN BAYERN. *Christuskirche Kaufbeuren-Neugablonz* [online]. 2012 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.christuskirche-kaufbeuren-neugablonz.de/Taufe%20-%20Fragen%20und%20Antworten>;

Die Vorbereitung der Taufe. *St. Rochus in Zirndorf: Evangelisch-Lutherische Kirchgemeinde Zirndorf* [online]. 2004-2015 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: http://www.zirndorf-evangelisch.de/st.rochus/service/taufe/116_119.htm

³⁴ Ablauf der Taufe. *Hallo-Eltern* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: http://www.hallo-eltern.de/m_baby/Baby-Taufe-4.htm

³⁵ více o křestní liturgii in ŠUJANSKÁ, Sylvie. *Uvedení do křesťanského života, Liturgie křtu dětí a dospělých*, bakalářská práce pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2013

³⁶ Takto vysvětluje evangelická farka Anne Lüters z Evangelisch-Lutherische Kirche in Bayern. V ČCE jsou pouze 2 svátosti. Proto nelze o nevyváženosti těchto svátostí častěji hovořit.

1.4. Co křest znamená

Podle učení apoštola Pavla se křtí do Kristovy smrti a s Kristem je člověk ze smrti vzkříšen k novému životu. Vykonání křtu tak označuje viditelné a zakusitelné hranice mezi starým bytím člověka v hříchu a novým bytím jeho života v Kristu. Voda jej zároveň usmrcuje a daruje mu život. Tím získává křtěný podíl na Kristově vzkříšení.³⁷ Zároveň se křtem v Duchu svatém stává součástí obecného těla Kristova.³⁸ Křest je projevem Božího smíření na kříži a vzkříšení Krista.

Apoštol Petr vysvětluje, že se z těla při křtu špína nevyplaví. Jedná se spíše o prosbu k Bohu za čisté svědomí, v němž vstal Ježíš Kristus z mrtvých.³⁹

Jako se jednou pro vždy stala spása světa v Kristu, tak se stává také křest spásou křtěného a není již třeba žádného jeho opakování. Bible popisuje jen jeden případ opakovaného křtu⁴⁰ a ten se udál z důvodu toho, že první křest nebyl křesťanský, ale pouze Janem vykonaný křest. Rozdílem oproti Janovu křtu je působení Ducha svatého ve křtu a křest ve jméno Ježíše Krista.⁴¹

K dosažení spásy je předpokladem víra. Křest je důsledkem víry, ale může víru také předcházet. V působení Ducha svatého má podíl na ospravedlnění a obratu do nového života. To vede z otroctví ke svobodě Božích dětí a od hříchu do služby spravedlnosti.

³⁷ Srov. Ř 6

³⁸ 1Kor12,13

³⁹ 1Pt 3,21

⁴⁰ Sk 19,3-5

⁴¹ více v kapitole 4.1

1.5. Přístup jednotlivých společenství ke křtu

Rozličná křesťanská společenství kladou v současnosti důraz na stejný základ křtu. Nicméně v teologickém chápání nejsou všechna křesťanská společenství jednotná. To vede mj. k různým formám provedení, příprav a přijetí důsledků křtu.

Co učí jednotlivé církve o křtu⁴²:

Ortodoxní církev

Křest je mysterium, tajuplné jednání, které se vzdaluje přístupu lidského chápání. Vykonání křtu předchází teologický výklad. Křtěný je s trojiční formulí třikrát ponořen do vody. Pokropení vodou je považováno za nedostačující.

Římskokatolická církev:

Křest není pouze symbolickým ponořením do Kristovy smrti a vzkříšení, ale skutečnou nadpřirozenou proměnou. Křtem je odpuštěn dědičný hřích, přesto v člověku zůstává sklon k hřešení. Cestou k Bohu se pak stává zpověď.

Při křtu dostává nově pokřtěný člověk jméno. Křtu je potřeba pro smazání prvotního hříchu. Proto je běžná praxe křtu malých dětí.

Luterská církev:

Pro Luthera je křest jedinečná událost, ale zároveň se zaobírá celým životem křesťanů. Ve křtu dává Bůh člověku příslib, že zde bude pro něj, odpouští mu hříchy a daruje mu věčný život. Boží příslib trvá po celý život. Aby byl ale nosným základem života křesťana, musíme se na něj spolehnout, což znamená věřit. Boží dar nekončí v momentě, kdy se člověk od Boha odvrátí. Ke svému křtu se může kdykoliv vrátit zpět. Pro Luthera je rozhodující, že víra stojí na křtu, nikoliv křest na víře. Křest je působící znamení. Ve křtu je spojeno Boží slovo s vodou. Křest působí odpuštění hříchů, vyvádí ze smrti a od ďábla a daruje blaženost všem, kdo věří tomu, jak znějí Boží slova a Boží příslib.⁴³

Reformovaná církev:

⁴² Více např. in FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo, Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví*, Centrum pro studium demokracie, 2001

⁴³ Malý katechismus

Pro Zwingliho platí zásada: vnější věci nemohou nikdy zapříčinit věci vnitřní. Proto odděluje křest Duchem od křtu vodou. Křest nic nezpůsobuje, je povinným znamením, že jsou křesťané označováni za křesťany .

Pro Kalvína má křest následující význam: ujišťuje nás o odpuštění hříchů, ukazuje nám Kristovu smrt a nový život v něm. Křest nám dosvědčuje, že jsme sjednoceni s Kristem a je znamením příslušenství k církvi. Křest posiluje a potvrzuje všechny dary Krista. Tak se stává křest podporou pro věřící. Nejde zde (na rozdíl od ortodoxní, katolické, luterské církve) o to, že křest něco způsobuje, ale o to, že skrze něj něco poznáváme/přijímáme.

Baptistické církve:

Tyto církve požadují křest víry, neboť jsou přesvědčeny, že k církvi ve skutečnosti patří pouze ti, kteří se skrze Boží naději obrátili k živé víře v Ježíše Krista. Proto křtí pouze ty, kteří se před celým sborem přiznali ke Kristu a k životu v následování Krista. Křestní akt a příslušnost ke sboru vyžadují schopnost rozhodnout se. Křest v dětství není pro příslušnost ve sboru považován za platný. Od takových lidí se očekává rozhodnutí se pro křest víry.

Letniční společenství rovněž odmítají křest dětí. Rozlišují od křtu vodou po něm následující křest Duchem nebo ohněm, které se pak projevují neobyčejnými zážitky, např. mluvením jazyky.

Sekty:

Mnohá malá křesťanská společenství a sekty mají mnohdy podobné křty jako baptistické církve. To závisí např. na tom, že jejich zakladatel pocházel ze stejného „ velkého probuzení“ v USA jako baptistické církve (nebo bylo toto společenství rovněž původně baptistickým). Např. Církev adventistů sedmého dne se zakladatelem Millerem – v tomto společenství je křest chápán jako svazek dobrého svědomí s Bohem – křest dětí je nemožný. Z jejich strany je křest u adventistů považován za křesťanský křest, ne jako Svědci Jehovovi, u nich není křest vykonán v Trojjediného Boha, ale v Jehovu. Tomuto křtu se rozumí jako horlivosti ve službě Jehovovi.⁴⁴

⁴⁴ *Evangelischer Erwachsenen Katechismus*, Taufe; Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 1982 s.1066-1069

2. Křest nemluvňat či dospělých

Jednotlivá křesťanská společenství se liší mj. v křestní praxi. Je rozdíl, zda křtěný může vyjádřit svou víru při křtu, či nikoliv. Proto existují dvě formy křtu – křest dětí, které nemohou ještě veřejně vyslovit svou víru a křest dospělých, věřících křesťanů.

Zatímco v mnohých tradičních křesťanských církvích je pravidlem křest malého dítěte, praktikuje se v jiných křesťanských společenstvích pouze křest věřících (dospělých a starších dětí). Křestní praxe v různých církvích je rozdílná i z formálního hlediska. Někde je křtěný pokropen vodou, jinde je do vody ponořován.⁴⁵ Dokonce i křestní vzorec má různé podoby: zatímco ve většině církví se křtí „ve jméno Boha Otce, Syna i Ducha Svatého“⁴⁶, jsou i společenství, kde se křtí pouze „ve jméno Ježíše Krista“⁴⁷ či jinou formulí⁴⁸.

⁴⁵ podle Leuenberské konkordie vznikla dohoda mezi protestantskými církvemi v Evropě o vzájemně přijatelné formě křestní liturgie, včetně jednotlivých úkonů (trojí pokropení, ne symbolicky, ne ponořením; apod.).

Tento dokument konstatuje základní shodu v podstatných věcech vyznání a vyjadřuje přesvědčení, že rozdíly, které vznikly v době reformační i pozdější, nejsou toho druhu, aby vybočovaly z rámce legitimní různosti důrazů a forem. Na základě této shody mají církve, které s ní vyslovily souhlas, plné vzájemné společenství kazatelný a svátostí a navzájem se uznávají jako manifestace jedné církve Kristovy. in FILIPI, Pavel. *Společné čtení na každý den*, 2013

⁴⁶ Mt 28,18-20

⁴⁷ Sk 2,38; 8,16; 10,48; 19,5; Ř 6,3 a Gal 3,27

⁴⁸ více např. in TRETERA, Rajmund, Jiří; HORÁK, Záboj. *Slovník církevního práva*, Grada, 2011, s. 72

2.1. Křest dětí

Nikde v Bibli není výslovně přikázán ani výslovně zmíněn křest dětí. Od-půrci křtu také uvádějí, že svátosti předpokládají víru, o té se však u dětí nedá mluvit.

Ale:

1) Apoštolská církev byla církví misijní, právě vznikající, kde byli křtěni pře-devším dospělí a křest dětí není také v písmu nikde výslovně odmítnut, naopak jej lze někde předpokládat.

2) Člověk v podstatě přijímá milost Boží vždy jako nemluvně, bez nejmenšího vlastního předpokladu, vždy jen jako milost danou zcela zdarma.

3) Ve křtu dětí je i poselství o smlouvě Boží milosti, která se nevztahuje jen na jednotlivce, jen na rodiče, ale i na jejich děti: i ty náležejí k lidu smlouvy, k lidu vyvolenému.

4) *Obřízka byla znamením duchovní milosti; vyžadovala víru u toho, kdo ji přijímal jako dospělý, a byla pečetí smlouvy; a přece, podle Božího ustanovení, byla obřezávána nemluvňata. Víra je skutečně žádána, je to však víra rodičů, kteří jednají za své dítě. Smlouva, jejíž je křest pečetí, je uzavřena s rodiči ve prospěch dítěte, na něž tato pečeť je právem vložena.*⁴⁹

Obřízka zde není zmíněna jen mimochodem: reformace také o ni opírá své rozhodnutí trvat na křtu dětí.

5) V reformačním křesťanství byl vždy znovu a znovu křest dětí zdůvodňován Boží smlouvou, která v sobě zahrnuje podle Božího zaslíbení nejen věřící, ale i jejich potomstvo.

Nejvíce křesťanských církví praktikuje zpravidla křest dětí. V takovém případě vyznávají rodiče, popř. kmotři (buď jako zástupci křtěného nebo ve vlastním jménu), víru v Ježíše Krista a slibují křesťanskou výchovu dítěte.⁵⁰ Rodiče

⁴⁹ HODGE, A. A. *Outlines of theology*, 1879, s. 623. In ZELENÝ, Eugen. *O křest svatý*, Kalich 1940, s. 44

⁵⁰ V protestantském prostředí mají ti, kteří byli pokřtěni jako malí, potvrdit svůj křest v confirmaci, v níž činí přiznání se k Ježíši Kristu. V římsko-katolické církvi předpokládá každý křest křesťanskou víru. Malé děti jsou pokřtěny ve „víře církve“, pokud je jejich výchova ke křesťanské víře zajištěna. Osobní potvrzení přiznáním se ke Kristu jako v protestantismu katolická církev nemá – vyznání rodičů a kmotrů je dostačující. Ovšem pokřtěný se může účastnit obřadů, v nichž se vzpomíná na křest (např. kropení vodou), či při obnovování křestního slibu o velikonočních Vigíliích. Také při bířmo-

jsou dotazováni na svou víru a víru církve vyznávají v Apoštolském vyznání víry. Děti ve školním věku mohou přijmout křest ve stejné podobě jako dospělí (včetně adekvátní předkřestní přípravy) pouze tehdy, když předtím otevřeně vyznají svou víru.⁵¹

*Dítka mají křtěny býti u víře přítomné církve svaté v rodičích a v pěstouních k budoucímu posloužení víry jich vlastní.*⁵²

Je nesporné, že malé děti nejsou (díky jejich psychické i fyzické nezralosti) schopny vyznat svou víru. Ačkoli o křtu dětí v Novém Zákoně nestojí nic psáno, můžeme najít několik podkladů, které lze ke křtu dětí vztáhnout. Např. situace, při nichž byl pokřtěn nejen žadatel, ale také „celý jeho dům“, čímž Řekové označovali všechny členy domácnosti včetně dětí. Dalším teologicky důležitým argumentem pro křest dětí je Ježíšův výrok „Nechte děti přicházet ke mně, nebraňte jim, neboť takovým patří království Boží“. Tento text nebyl míněn ve věci křtu, ale jedná se o silný argument příslibu Božího království, který může být pohnutkou pro křest dítěte.

*Proto s důvěrou křtíme i děti ale s důležitou podmínkou: Dítě ke křtu musí přivést rodiče resp. jeho zákonní zástupci a ti také musí dát záruku, že se vynasnaží vytvořit doma prostředí žité víry. Pak dítě s vysokou pravděpodobností vyroste v prostředí, v němž zcela přirozeně objeví základní křesťanské hodnoty i tolik důležitou praxi duchovního života. Tím samozřejmě nelze zajistit, aby byla víra pěstovaná v dítěti byla rozvíjena též v jeho dospělosti, protože je jeho svobodným právem určit, zda se k víře přiznává, či nikoliv. Avšak každý rodič, ať chce či nikoli, vytváří určité typické prostředí výchovy svých dětí a to zcela zásadně děti ovlivní. Církev z této staletí ověřené zkušenosti vychází a požaduje, aby se rodič zaručil, že toto prostředí bude prostoupeno také vírou. A to nejen ve smyslu poučování dítěte, ale především tím, že rodič sám víru má a žije z ní.*⁵³

vání člověk na památku svého křtu nejprve říká vyznání víry, pak je biřmován a konečně přijímá svátost eucharistie.

⁵¹ Die Feier der Kindertaufe. Pastorale Einführung. Hrsg. vom Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz. 2., verbesserte Auflage, Bonn 2008.

⁵² br. LUKÁŠ. *Odpověď Bratří na Spis Martina Luthera, 1523*; in HREJSA, Ferdinand. *Zásady Jednoty českých bratří*, s. 77

⁵³ NĚMEČEK, Michal. Jak přijmout křest?. In: *Arcibiskupství pražské* [online]. 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/jak-prijmout-krest-text>

Křtem je dítě svěřeno ke spoluvýchově také církvi. Ta nabízí účinnou pomoc při výchově. Děti se naučí rozeznávat dobro a zlo, respektovat Desatero Božích přikázání. Církev může dětem pomáhat ve zmatcích dospívání - při formování vlastní osobnosti, charakteru, sebevýchově.

Křest je vzácná setba. Má z ní vyrůst strom nesoucí bohaté plody křesťanského života.

P. Schäfer vnímá v Německých zemích problém formálnosti křtu⁵⁴:

V křesťanské společnosti vrůstá člověk do křesťanské víry a do života víry jeho konfese. Skoro si pak neklade otázky po víře a křtu. V naší společnosti je jen malé množství pokřtěných věřících. Mnozí nemají žádné pouto k životu v církvi. Ale většinou stejně později přivedou také své děti ke křtu. Po křtu dítěte (později) však cestu k víře svému dítěti stejně neotevřou. Z toho lze získat pocit, že vedou dítě ke křtu jen pro oslavu či ze zvyku, ale nemají žádný vztah k tomu, co křest zprostředkovává. V takových případech pak zůstává obzvláště zásadním tématem faráře způsob a možnosti, jak začít předávat víru dětem teprve po samotném křtu dětí.

2.1.1. Křest jako Boží jednání

Většina dětí je pokřtěna v prvním roce života. Křest je přitom chápán jako Boží dar: Bůh přisuzuje dětem svou lásku nezávisle na tom, co jsou nebo jak se zaslouží. Rodiče a kmotři mají za úkol v zastoupení dosvědčovat víru dětí a dětem vyprávět o své víře, ale také o svých pochybnostech.⁵⁵

Křtem život víry začíná; dítě má vyrůstat nejen v prostředí věřící rodiny, ale také ve společenství věřících lidí. Toto společenství víry pak pomáhá dítěti upevňovat křesťanské hodnoty, učit se modlit a ve společenství prožívat každodenní život.⁵⁶

⁵⁴ SCHÄFER, Philipp. *Die Taufe, Gemeinschaft mit Christus im Geist*, Schuch 1993, s. 104

⁵⁵ Fragen und Antworten. EVANGELISCH-LUTHERISCHE KIRCHE IN BAYERN. *Christuskirche Kaufbeuren-Neugablonz* [online]. 2012 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.christuskirche-kaufbeuren-neugablonz.de/Taufe%20-%20Fragen%20und%20Antworten>

⁵⁶ NĚMEČEK, Michal. Jak přijmout křest?. In: *Arcibiskupství pražské* [online]. 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/jak-prijmout-krest-text>

Téma křtu lze nahlížet také z jiného úhlu pohledu.⁵⁷ V takovém případě se jedná o akt pouhého přijímání Božího působení na člověka. Ve křtu jedná pouze Bůh a proto je nevhodnější formou pasivní, nenárokované přijetí ze strany křtěného. *Třebaže dítě nemůže přijmout spásu křtu vědomými, osobními akty, činí tak Duch svatý, který ve křtu vstupuje do jeho osoby. Křest dítěte na rozdíl od křtu dospělého vyjadřuje nedostižným způsobem bezpodmínečnost božského příslibu spásy.*⁵⁸

Z výše uvedeného můžeme říci, že křest dítěte ve smyslu aktivní účasti člověka je nemožný.⁵⁹ Křest dítěte, přijatý jako dar od Boha, je třeba přijmout s pokorou a bez nejmenších pochybností.⁶⁰

2.1.2. Nevěřící rodič

Někdy přicházejí rodiče, z nichž víru žije pouze jeden. Ač to není ideální situace, rozhodně lze řešit! Podstatné je, aby se rodiče na přijetí křtu a výchově ve víře shodli nebo aby nevěřící strana dala alespoň s touto výchovou souhlas.

Pokud ani jeden z rodičů není pokřtěný, pak je třeba se společně nejprve zabývat jejich vlastní cestou víry.⁶¹

2.1.3. Nutnost kmotrovství

Pokud se chtěl nechat někdo pokřtít v prvních dobách křesťanství, musel jeden ze členů sboru nastoupit jako ručitel, dosvědčit pravost jeho touhy nechat se pokřtít. Během příprav byl odpovědný za svého žadatele o křest. Z toho se vyvinul úřad kmotrů⁶². Při křtu malých dětí vyznávají kmotři zástupně za kmotřence vyznání víry. Jsou svědky křtu, aby mohli dítěti s jistotou říci, že bylo pokřtěno (např. při ztrátě křestního listu). Jako duchovní rodiče by měli

⁵⁷ Totiž luteránského – srov. In PÖHLMANN. *Kompendium evangelické dogmatiky*, s. 327

⁵⁸ BRUNNER, P.; HÄRLE W. in PÖHLMANN. *Kompendium evangelické dogmatiky*, s. 327

⁵⁹ Více in BARTH, Karl. *Kirchliche Dogmatik IV/4*

⁶⁰ SCHÄFER, Philipp. *Die Taufe, Gemeinschaft mit Christus im Geist*, Schuch 1993, s. 104

⁶¹ NĚMEČEK, Michal. Jak přijmout křest?. In: *Arcibiskupství pražské* [online]. 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/jak-prijmout-krest-text>

⁶² Kmotr – lat. Patrinus = duchovní otec

pomáhat s vírou a vrůstáním do sboru. Spolu s rodiči odpovídají kmotří za křesťanskou výchovu dítěte.⁶³

Křtem dítě vstupuje do společenství církve. A protože toto společenství nemá být jen symbolické, dostává při křtu každý pokřtěný kmotra. Jde o pokřtěného člena církve, který žije ve víře a bude schopen dítěti v době jeho růstu pomáhat slovem, modlitbou i příkladem, aby poznalo víru a její velikou hodnotu. Někdy je možné vzít kmotry dva (zvláště když např. dívka má kmotra činit muž, pak je dobré, aby existovala možnost obrátit se i na ženu a druhým kmotrem je tedy žena).

Kmotří mají být rodičům pomocníky při výchově dětí. Mají se s dětmi spřátelit. Budou jim k užitku hlavně v době dospívání a zrání dětí - jako vzory života a rádcové.

Někdy rodina touží, aby byl takovým blízkým člověkem i někdo z jiné církve či někdo nepokřtěný. Pak to sice nemůže být kmotr v plném významu slova, ale hovoříme zde o „svědkovi křtu“.⁶⁴

Ve Švýcarsku a Německu mají dobrou zkušenost s tzv. „sborovými kmotry“. Jsou jimi členové sboru, většinou se stará jeden kmotr o 5-8 pokřtěných dětí. Jejich úlohou je ve výroční den křtu dítě navštívit. S rodiči mohou vést rozhovor o tématu, které kmotry a rodiče spojuje – křesťanskou výchovu, zdravotní stav dítěte, drobné milé zážitky. Společně vzpomínají na jeho křest, aby mu a jeho rodičům připomněl den křtu. Může přijít řeč i na různé postupně se vynořující otázky a starosti o dítě, které může kmotr spolu s rodiči promýšlet. Sborový kmotr ukazuje rodičům, že sbor na své pokřtěné členy nezapomíná.

Jestliže jsou tato setkávání pro rodiče a dítě přínosná, mohou trvat do nástupu dítěte do nedělní školy, kde sborovou starost převezmou učitelé nedělní školy. Nejsou-li ve sboru žádní „sboroví kmotří“, může farář (či v zastoupení) alespoň posílat přání ke dni křtu.⁶⁵

⁶³ *Evangelischer Erwachsenen Katechismus*, Taufe; Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 1982 s.1080-1081

⁶⁴ NĚMEČEK, Michal. Jak přijmout křest?. In: *Arcibiskupství pražské* [online]. 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/jak-prijmout-krest-text>

⁶⁵ BADEN, Elisabeth. *Das Taufgespräch*, missionierende Gemeinde, Lutherisches Verlagshaus Berlin, 1968, s. 18

Rozhovor s kmotry: většinou se odehrává tak, že se kazatel⁶⁶ s kmotrem setká bezprostředně před samotným křestním aktem. To však většinou nestačí. Mnohdy jsou kmotři pozváni k rozhovoru alespoň v podvečer křtu. Můžeme se setkat i s případy, kdy se s kmotry poprvé vidíme skutečně těsně před bohoslužbami. V takovém případě je třeba s nimi mluvit osobně alespoň chvíli před bohoslužbami. Farář by měl poukázat alespoň na velikost jejich odpovědnosti a požádat o Boží přítomnost a Jeho požehnání (v situacích, kdy se nelze setkat při přípravě na křest také s kmotry, je třeba, aby jim byl zaslán dopis, seznamující je s jejich úlohou- např. prostřednictvím rodičů při předkřestní přípravě).⁶⁷

2.1.4. Průběh přípravy na křest dítěte

Prakticky to znamená, že mají-li rodiče zájem o křest svých dětí, obrazejí se na místní sbor a tam se domluví na možnostech přípravy i křtu. Zbytek je již na místním duchovním správcí. Obvykle je třeba několika setkání před křtem, kdy buď farář, nebo jiný pastorační pracovník⁶⁸ společným rozhovorem přiblíží obřad křtu, obsah víry i podmínky k přijetí. V některých místech se takové rozhovory konají společně s více rodiči a přípravy probíhají jen např. dvakrát do roka.⁶⁹

Křtem se zakládá členství v církvi. Bohoslužebný akt křtu má tudíž také právní následky (jedním z nich je např. placení saláru). Někteří proto míní, že křest dětí odporuje právu na sebeurčení dítěte. Ale i ten, kdo se rozhodne vychovávat dítě v ateistickém, nenáboženském prostředí, dělá tím zásadní roz-

⁶⁶ farář; vikář; jáhen; diakon; katecheta; presbyter; či jiná, farářem připravená a pověřená osoba

⁶⁷ BADEN, Elisabeth. *Das Taufgespräch*, missionierende Gemeinde, Lutherisches Verlagshaus Berlin, 1968, s. 23

⁶⁸ může se jednat o faráře / vikáře / jáhna / diakona / katecheta / presbytera/ či jinou, farářem připravenou a pověřenou osobu. Dále v textu pro zjednodušení užíváno pouze jedné, křest připravující, osoby. Může se jednat též i o ostatní, dále již nezmiňované, kteří mají pravomoc připravovat zájemce na křest.

⁶⁹ NĚMEČEK, Michal. Jak přijmout křest?. In: *Arcibiskupství pražské* [online]. 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/jak-prijmout-krest-text>

hodnutí za dítě. Svobodné sebeurčení ve smyslu vzdání se výchovy není. Určité lze vést výchovu dítěte tak, že se později pro křest samo rozhodne.⁷⁰

Před křtem se setkají rodiče/zájemci o křest s farářem ke křestnímu rozhovoru. Cílem tohoto rozhovoru je ukázat, jak velkým darem křest je a jaké povinnosti z něj vyplývají. Hovoří se o významu křtu, rodinné situaci a vnějším utváření oslavy.⁷¹

Podrobněji viz kapitola 7.1.

2.1.5. Podoby křestního vyznání u dítěte dle křestních formulí

Při křtu dítěte jsou rodiče dotazováni následujícími či podobnými slovy⁷²:

A) tradiční možnost, která vysvětluje křest nemluvnat⁷³

1. Otázky rodičům a kmotrům:

Proto se nyní táži vás, rodiče a kmotři: Věříte, že Ježíš Kristus jest náš jediný Spasitel a Pán? Jestliže tomu tak je, odpovězte: Věříme.

Chcete, aby vaše dítě patřilo k lidu Kristovu? Jestliže ano, odpovězte: Chceme.

Jste hotovi vychovávat své dítě v učení a poslušnosti našeho Pána? Jestliže to je vaše odhodlání, odpovězte: Ano.

2. Otázka presbyterům:

Bratří a sestry starší, chcete dbát o to, aby toto dítě našlo ve společenství sboru svůj domov a bylo vzděláváno v evangeliu spolu s ostatními pokřtěnými? / Jestliže tomu tak je, odpovězte: Ano

3. Apoštolské vyznání víry

B) zdůrazňuje odpovědnost sboru a ekumenicitu křtu; vhodné pro smíšená manželství⁷⁴

⁷⁰ *Evangelischer Erwachsenen Katechismus*, Taufe; Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 1982 s. 1079-1080

⁷¹ *Evangelischer Erwachsenen Katechismus*, Taufe; Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 1982 s. 1082

⁷² vybráno z Agendy ČCE

⁷³ Formulář č. 1, Agenda ČCE

⁷⁴ Formulář č. 2, Agenda ČCE

1. Apoštolské vyznání víry

2. Otázky rodičům a kmotrům:

Vyznali jste spolu s námi křesťanskou víru. Ptám se vás, zda si na jejím základě přejete, aby vaše dítě bylo pokřtěno v Krista. Jestliže tomu tak je, odpovězte: Ano.

Dále se vás ptám, zda chcete své dítě v této víře slovem i příkladem svého bohabojného života v církvi Kristově vychovávat, a tak je vést k jeho Pánu - Ježíši Kristu. Jestliže to je vaše odhodlání, odpovězte: Ano, s pomocí Ducha svatého.

Vaše dítě bude křtem zapojeno do celoživotního obecnství s Kristovou církví.

3. Otázka presbyterům:

Proto se nyní obracím také k zástupcům Kristovy církve v tomto sboru a ptám se jich, zda přijímají dítě, které bude pokřtěno, do své pastýřské péče.

V zájmu výchovy rodičů a presbyterů možno ještě rozvést:..., to je zda budou vždy činit vše, aby Kristovo evangelium bylo pro toto dítě a všechny ostatní pokřtěné děti v našem sboru svobodně zvěstováno, zda se za děti ve sboru budou modlit a zda budou i rodičům jejich křestní vyznání a sliby trpělivě a laskavě připomínat.

Jestliže tomu tak je, prosím vás, bratří a sestry presbyteri, abyste hlasitě odpověděli: Ano, s pomocí Ducha svatého.

C) jsou-li rodiče i kmotři živými údy sboru⁷⁵

1. Otázky rodičům a kmotrům:

Ptám se vás, rodiče a kmotři, kteří přinášíte toto dítě ke křtu: Věříte, že Ježíš Kristus jest jediný Spasitel váš i vašeho dítěte? / Jestliže ano, odpovězte: Věříme.

Milí rodiče, nyní se obracím na vás a ptám se: Toužíte, aby Kristus vašeho syna připojil ve křtu ke své církvi? / Jestliže je tomu tak, odpovězte: Ano.

Milí kmotři, rodiče vás přizvali ke svědecké a strážné službě pro své dítě. Ptám se vás proto: Přijímáte tuto službu? / Jestliže přijímáte, odpovězte: Ano.

⁷⁵ Formulář č. 3, Agenda ČCE

Rodiče a kmotři, chcete dbát, aby toto dítě rostlo ve společenství těch, kteří Krista vzývají a následují? / Jestliže se k tomu zavazujete, odpovězte: Ano, s pomocí Ducha svatého.

2. Apoštolské vyznání víry

D) předpokládá situaci, kdy o křest dítěte požádali rodiče, kterým se nedostalo tradiční katecheze v církvi⁷⁶

1. Slovo o křtu a křestní vyznání:

Ke křtu patří veřejné vyznání víry. Vyznáváme Boha, který se nám dal poznat v Ježíši Kristu. Vyznáváme, že jeho je vše, co jsme a co máme. Vyznáváme svoji vinu, hřích všech lidí. Nikdo není dokonalý, svatý; ani jediný. Avšak Boží láska nás osvobozuje. Ježíš Kristus vzal naši vinu na sebe. S ním smíme žít nový život. Vyznáváme, že máme oporu, Ducha svatého, který nám dává sílu k poslušnosti a otevírá nám výhled přes hranice smrti.

Křest je znamením toho, že to vše platí i pro toto děťátko. Proto se obracím na vás, milí rodiče a kmotři, a ptám se, zda se s námi k tomuto vyznání připojujete. / Jestliže tomu tak je, povstaňte - a odpovězte: Ano.

Přistupte ke stolu Páně.

2. Oslovení a křestní otázka:

Služte Pánu s radostí, předstupujte před obličej jeho s díkyčiněním!

Milí rodiče! Vám bylo darováno toto dítě. Zakusili jste s ním první veliké starosti i velikou radost. Jste si však vědomi toho, že mu sami dobrou budoucnost nezajistíte. Proto je přinášíte do shromáždění, aby bylo pokřtěno.

Milí kmotři! Vy jste s rodiči v osobním svazku přátelství. Jste však hotovi prokázat službu, která přesahuje to, co se zpravidla přátelstvím nazývá.

Přiznali jste se k víře v milostivého Boha. Tento křest má být vyhlášením, že Boží milost se otevírá i pro vaše dítě. I pro ně platí Boží sliby a bude se na nich podílet, zůstane-li spolu s vámi ve společenství lidu Kristova.

Kristus vaše dítě povolává k novému životu. Kde však Kristus povolává, tam učedník následuje. Křest zavazuje k životu v poslušnosti. Proto záleží i na vás, milí rodiče a kmotři, zda vaše dítě na vás pozná, že Ježíše Krista posloucháte, a na příkladu vašeho života uvidí, že stojí za to přijmout ho za svého Pána.

⁷⁶ Formulář č. 4, Agenda ČCE

Kdo přináší dítě ke křtu, zřiká se vsí falešné ctižádosti. Nehledá ve výchově *svého syna* svoji vlastní čest, ale čest toho, jemuž jedině čest a sláva patří. Odevzdává své dítě Bohu Otci, Synu a Duchu svatému.

Ptám se vás proto, milí rodiče a kmotři: / Chcete, aby vaše dítě bylo pokřtěno ve jméno Ježíše Krista, a jste hotovi pomáhat mu radou a příkladem na dobré cestě spolu s námi v obecenství sboru? / Jestliže tomu tak je, odpovězte: Ano.

V Německé evangelické církvi se používá např. tato varianta⁷⁷:
My všichni máme naše životy od Boha. Proto byste měli vaše dítě přijmout jako dar stvořitele. Větší než naše láska je láska Ježíše Krista. Proto máte vaše dítě vychovávat k víře v Ježíše Krista, vést k modlitbě a pomoci mu stát se aktivním členem církve Ježíše Krista. Jste-li k tomu připraveni, pak odpovězte: Ano, s Boží pomocí.

Kmotři jsou dotázáni:

Vy zastupujete pro toto dítě křesťanský sbor. Proto se vás ptám: jste připraveni převzít kmotrovství nad tímto dítětem, modlit se za něj, stát při něm v těžkostech a pomáhat mu stát se živým členem církve Ježíše Krista? Je-li tomu tak, odpovězte: Ano, s Boží pomocí.

Starší děti, mládež nebo dospělí jsou při křtu dotazováni:

Věříš v Boha Otce, Stvořitele všech věcí? Věříš v Ježíše Krista, Božího Syna, našeho Pána? Věříš v Ducha svatého, který živě působí? Chceš být pokřtěn?⁷⁸

⁷⁷ dle formuláře Evangelické luterské církve v Německu

⁷⁸ Die Vorbereitung der Taufe. *St. Rochus in Zirndorf: Evangelisch-Lutherische Kirchengemeinde Zirndorf* [online]. 2004-2015 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: http://www.zirndorf-evangelisch.de/st.rochus/service/taufe/116_123.htm

2.2. Křest věřících

V této kapitole se zabýváme křtem všech, kteří jsou již rozumově schopni vyznat svou víru, tedy křtem starších dětí a dospělých.

Křest je základním krokem pro život s Bohem. Křtí se nejen malé děti, což je v jistém významu určitá mimořádnost, ale křtí se i dospělí včetně lidí starých. Křtem se člověk napojuje na Boha a připojuje se k dílu záchrany, kterou Bůh připravil všem, kdo touží po plnosti života. Proto jde o krok velice závažný.⁷⁹

První křesťané byli většinou dospělí lidé, kteří se setkali s Bohem a uvěřili v něho. Proto sami požádali o křest. Součástí křtu byl i okamžik, kdy tito žadatelé vyznali před shromážděným společenstvím věřících svoji víru. Teprve pak byli pokřtěni.

Křest dospělých se praktikuje ve všech církvích. Při něm žádá křtěný osobně o udělení křtu. Sám se veřejně přiznává k trojjedinému Bohu.⁸⁰

Křest obsahuje dvě složky. Křest Duchem a křest vodou. Pokud přiznáme, že je křest Duchem výhradně Božím úkonem v lidsky pasivním přijetí, a křest vodou naopak lidským úkonem, který vychází ze samotného niterného a svobodného rozhodnutí člověka, pak nemůžeme nikdy přistoupit na aktivitu křtění malých dětí. Samo za sebe není malé dítě schopno svobodného rozhodnutí se pro křest.^{81,82}

Mnozí nepokřtění lidé se rozhodovali pro víru. Katolická a evangelická církev⁸³ na to reagovaly vědomým obnovením vedení dospělých ke křtu. Základem je poznání, že nezbytné zprostředkování víry musí být spojeno s poznáváním sboru, konkrétního soužití, církevního roku a duchovního vedení žadatele o křest. Proto byly mnohdy v obnovené formě zaváděny raně křesťan-

⁷⁹ NĚMEČEK, Michal. Jak přijmout křest?. In: *Arcibiskupství pražské* [online]. 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/jak-prijmout-krest-text>

⁸⁰ V některých, tzv. novokřtěneckých, církvích je to jediná možná forma křtu. Část těchto církví uznává křest nábožensky nezletilých křesťanů při přestoupení do jejich společenství v případě, že tito učiní přiznání se k Ježíši Kristu a tím (takříkajíc dodatečně) učiní svůj křest z dětství platným. V těchto společenstvích ale nejsou prováděny křty dětí. Některé považují křest dětí za nebiblický a tudíž neplatný a očekávají, že se věřící, pokřtěný jako dítě, při přestupu nechá pokřtít (z jejich pohledu poprvé).

⁸¹ BARTH, Karl. *Kirchliche Dogmatik IV/4*

⁸² k tomu viz kapitola 2.1

⁸³ Jak píše TEBARTZ-van Elst in *Handbuch der Erwachsenentaufe*

ské kroky přijetí, v nichž jsou jednotlivé úseky katechumenátu doprovázeny rozličnými malými slavnostmi (vstup do katechumenátu, požehnání, pomazání katechumenů olejem). Na konci této cesty stojí slavnost křtu, pokud možno v liturgii velikonočních Vigilií. Pro délku a náplň katechumenátu není jak v katolické, tak v evangelické církvi žádný jednotící řád. V mnohých protestantských církvích je označována za katechumenát také doba příprav na konfirmaci.⁸⁴

Církev, které křtí děti, běžně hovoří o křtu věřících jako o „křtu dospělých“, protože tento křest dospělých je obvyklým a nejčastějším případem křtu věřících (křest dětí ve školním věku, které mohou samy vyznat svou víru, jsou speciálním případem tohoto „křtu dospělých“). Pro křest je také nezbytné svou víru zachovávat, ta však nemusí být „dokonalá a zralá“. Stačí, aby existoval pouze nepatrný zárodek víry, který se může dále rozvíjet, někteří ho nazývají „vůle k víře“.

2.2.1. Nutnost kmotrovství?

V raných křesťanských sborech se potýkali s velkým počtem zájemců o vstup do církve a tím i s velkým zájmem o křestní rituál, jímž bylo členství ve sboru podmíněno. Tím, že přicházelo velké množství zájemců, bylo třeba všechny zájemce dostatečně poučit o víře (tato nutnost se zmiňuje již v biblických textech⁸⁵). Pro bližší seznámení a garanci těchto zájemců o křest vznikla ve 3. století funkce kmotrů, což byli členové konkrétního sboru, kteří zodpovídali za ryzost úmyslu zájemce nechat se pokřtít a za jeho následný aktivní rozvoj osobní víry.⁸⁶ Ten, kdo byl uznán za upřímného uchazeče, postupoval do vyšší skupiny kandidátů na křest (přijetí do církve), tzv. *κατηχούμενοι*. V této skupině byl zájemce vyučován ve víře. Třetím krokem byli tzv. *φωτισόμενοι*, tedy čekatelé.⁸⁷

⁸⁴ TEBARTZ-van Elst, Franz Peter. *Handbuch der Erwachsenentaufe: Liturgie und Verkündigung im Katechumenat*. Aschendorff-Verlag, Münster 2002, ISBN 3-402-05384-5.

⁸⁵ Sk 8, 31; 10,34; 18,8

⁸⁶ Srov. In *Traditio apostolica*

⁸⁷ Více viz CAMPATELLI, Maria. *Křest; každý den u pramenů nového života*, Olomouc 2010, s. 28-54

Kromě člověka, který provází zájemce o křest předkřestní přípravou, jej může na jeho cestě víry doprovázet ještě kmotr, věřící člověk, s kterým se často setkává, spřátelí. Kmotra si dospělý křtěnec zvolit může, ale nemusí. Kmotr mu předává své zkušenosti ve víře, ukazuje mu, jak žít evangelium v každodenním životě, odpovídá na jeho otázky a nejistoty, doprovází ho modlitbou, radou i lidskou blízkostí. Musí jít o pokřtěného člověka vyzrálé víry, který je schopen pomáhat pokřtěnému modlitbou i příkladem.⁸⁸

2.2.2. Víra a křest

Dospělí přicházejí ke křtu pouze tehdy, když již zaslechli něco o Kristu, o křtu a o jeho působení. O Kristu či o křtu můžeme slyšet především ve spojení s nějakým společenstvím těch, kteří v Krista věří a udělují křest – tedy s církví. Člověk bude hledat cestu ke Kristu, pokud mu vyhovuje život tohoto společenství věřících a pokud se sám cítí být takovým životem přitahován. Již od raných dob církve bylo předpokladem pro křest dospělých učení ve víře.

(Jsou však dnes stále častější případy zájemců o křest, kteří hledají víru a Krista, ale odmítají instituce. Těmto lidem je třeba citlivě vysvětlovat, že víra roste především ve společenství věřících.)

Zájemce o křest by měl být schopen vyznat vlastní víru vyznáním, formulovaným již v rané církvi. Aby mohl toto vyznání přednést, musí mu být objasněno, co vyznává. Můžeme říci, že již od počátku k sobě neodmyslitelně patří víra, křest a vyznání víry.

Pavel hovoří často o víře a křtu. Mluví-li o křtu, předpokládá víru; mluví-li o víře, míní tím víru pokřtěných.⁸⁹ Duch přichází k lidem prostřednictvím víry a křtu.

Víra a křest jsou Božím jednáním s lidmi. Darují nový život v Kristu. Oboje je dosvědčováno a zprostředkováno skrze ostatní křesťany v církvi. Oboje patří do spásy nynější, ale zároveň k obojímu patří napětí mezi spásou nynější a spásou budoucí. Křest je darován v církvi. Věřící přijímá víru v církvi a je v ní

⁸⁸ NĚMEČEK, Michal. Jak přijmout křest?. In: *Arcibiskupství pražské* [online]. 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/jak-prijmout-krest-text>

⁸⁹ 1Kor 12,13

pokřtěn. Jednajícím subjektem je jedinec pouze ve společenství věřících a pokřtěných, v církvi.⁹⁰

Křest je Božím dílem. Předpokládá ale, že žadatel o křest přichází, protože se rozhodl pro život ve víře. Křest předpokládá víru.⁹¹

Walter Kasper se snažil objasnit jednotu víry a křtu. Víra je vnitřní nastavení, postoj člověka ve svobodě a ze svobody. Tento vnitřní životní postoj je zprostředkován skrze společenství věřících. Víra přichází z naslouchání. Křest se uskutečňuje otevřeně a ve společenství. Víra člověka potřebuje opodstatnění ve svátosti.⁹²

2.2.3. Podoby křestního vyznání u dospělého dle křestních formulí⁹³

A) *vhodné zejména, je-li křtěno několik katechumenů*⁹⁴:

1. Křestní vyznání:

Věříš, že tě Kristus vytrhl z moci hříchu a smrti a přenesl tě do nového věku? Jestliže ano, odpověz: Věřím.

Chceš být pokřtěn v naději, že tě Kristus při svém příchodu přijme do své slávy? Jestliže ano, odpověz: Chci.

Budeš svůj křest dosvědčovat zápasem se silami starého věku? Jestliže je tomu tak, odpověz: Ano, s pomocí Ducha svatého.

2. Apoštolské vyznání víry

B) *po individuální katechezi*⁹⁵:

1. Otázka kmotrům:

Nyní prosím svědky křtu, aby vydali své svědectví. Znáte tohoto bratra? Můžete dosvědčit, že jeho rozhodnutí pro křest je opravdové? Můžete-li, odpovězte: Ano.

⁹⁰ SCHÄFER, Philipp. *Die Taufe, Gemeinschaft mit Christus im Geist*, Schuch 1993, s.105-106

⁹¹ SCHÄFER, Philipp. *Die Taufe, Gemeinschaft mit Christus im Geist*, Schuch 1993, s. 104-105

⁹² KASPER, Walter. *Uvedení do víry*, Křesťanská akademie Řím 1987

⁹³ vybráno z Agendy ČCE

⁹⁴ Formulář č. 1, Agenda ČCE

⁹⁵ Formulář č. 2, Agenda ČCE

2. Otázka křtěnému:

A vás, bratře, se ptám: Věříte, že Ježíš Kristus je jediný Spasitel světa? Jestliže ano, odpovězte: Věřím.

Přijímáte ho od této chvíle za svého Pána? Jestliže ano, odpovězte: Přijímám.

3. Apoštolské vyznání víry

2.2.4. Víra po křtu

Po křtu Pavel volá Římany k životu z víry. Je zde řeč o již vykonaném křtu. V něm je darováno společenství s ukřižovaným Kristem a osvobození od moci hříchu. Z otroctví hříchu jsou pokřtění vyvedeni do panství s Bohem, který lidi tolik miluje, že pro ně obětoval svého jednorozného Syna. Pro pokřtěné již není nutné zajišťovat si svou identitu a dobývat své sebepotvrzení a svou svobodu, protože již jsou Bohem milováni a právě v Boží lásce nacházejí svou identitu, své potvrzení a svou svobodu. Tím jsou voláni ke službě Bohu a k přítomnosti pro druhé.⁹⁶

Křtu máme vždy rozumět jako počátku nové, ve víře vedené, cesty. Nejen víra vede ke křtu, ale křest sám zakládá nový počátek víry.⁹⁷

Křest je dar Boha člověku. Působí v něm spásu, přivedenou do světa od Boha skrze Krista. V ní daruje Bůh svého Ducha. Duch hovoří k věřícímu a vede jej na cestě následování, vede jej k oddanosti. Oddanost může být pouze počáteční a zlomková, nikdy ale nepřichází v dějinách až na konec. Tak je pokřtěný v lásce víry stále na cestě k tomu, co křest umožňuje a daruje.

Křest obdarovává člověka tak bohatě, že nemůže nikdy pojmout všechny jeho dary, i když se stále ubírá dále dál po cestě víry. V darech Ducha je křest oslovením Ducha k lidem.⁹⁸

⁹⁶ SCHÄFER, Philipp. *Die Taufe, Gemeinschaft mit Christus im Geist*, Schuch 1993, s.106

⁹⁷ KASPER, Walter. *Glaube und Taufe*. In *Christsein ohne Entscheidung*, Mainz 1970, s. 149

⁹⁸ SCHÄFER, Philipp. *Die Taufe, Gemeinschaft mit Christus im Geist*, Schuch 1993, s. 108-110

3. Křest v Krista a křest v církev

Mnohé křesťanské církve chápou křest jako obřad, který s sebou nese očištění religiousně definovaných vin (hříchů, tedy především dědičného) a následně umožňuje osobní zkušenost Boží blízkosti. Symbolický akt křtu znamená účast na odpuštění hříchů skrze Kristovu smrt na kříži a je chápán jako začlenění do církevního společenství.

Další analogií je „znovuzrození jako Boží dítě“, mimo jiné jde o předpoklad pro učednictví, respektive následování.

Jiní ve křtu vidí spíše symbolický akt, který nevyvolává výše uvedené, ale pouze je označuje.

3.1. Začlenění do církve

Křest je začleněním do společenství (κοινωνία), které nás pevně a neoddělitelně spojuje se samotným Kristem a křesťanským společenstvím. *Ve staré církvi se příprava na křest pojímala jako postupné uvádění do života církve, které se týkalo celého společenství, jež se připravovalo na přijetí svých nových členů.*⁹⁹ Příprava na křest je tedy vrůstáním do života sboru (církve). Z tohoto hlediska je podstatné křtít člověka do konkrétního společenství, jehož údem se křtem stává.

Symbolické jednání křtu je chápáno jako iniciace – začlenění do církevního společenství. Je stvrzením víry a obrácení ke Kristu. Křtěný přiznává svou vůli náležet ke společenství věřících. Při křtu vyznává svou víru buď přednesením vyznání víry, nebo v odpovědích na jednotlivé otázky. Oboje se odehrává otevřeně, ostatní mohou vidět, že se nově pokřtěný člen připojuje, mohou slyšet, že vyznává víru společenství, do kterého vstupuje. Otevřeně závazně vypovídá, že chce patřit do tohoto společenství.

Křtem se pokřtěný nestává pouze křesťanem, stává se též členem církve, ale při přechodu z jedné konfese k jiné se křest neopakuje. Také v historii v kacíř-

⁹⁹ CAMPATELLI, Maria. *Křest; každý den u pramenů nového života*, Olomouc 2010, s. 25

ských případech, kdy kacíř někoho křtil, katolická církev tento křest neobnovovala, neboť mu křtem bylo propůjčeno i členství v církvi.

Křest je základním předpokladem pro křesťanství a pro příslušnost ke Kristově církvi. Bez křtu nemůže být křesťanství, bez křtu se člověk nemůže stát členem církve. Tím utváří křest také právní poměr mezi jednotlivými pokřtěnými a církvi. Zájemci o křest mají sice určitá práva v církvi, ale nejsou členy s plnými právy.

Křest začleňuje člověka do těla Kristova, do církve Kristovy. Křest ale není jen jednáním člověka. Připojující se zájemce o křest bude křtěn. Z toho je jasné, že jedná někdo jiný, že ho sbor věřících přijímá do svého středu. Společenství to nekoná ve svém vlastním jménu, ale naplňuje příkaz Krista. Bůh ve křtu jedná. Umožňuje křtěnému obrácení skrze své působení a toto obrácení stvrzuje. Otevírá křtěnému možnost křesťanského života ve víře.

Všechny ostatní svátosti předpokládají křest, který je základem vši křesťanské existence.¹⁰⁰

3.2. Začlenění do Krista

Apoštolští otcové mají ve svých výkladech křtu popsáno působení křtu jako symbolické jednání. Toto symbolické jednání se uskutečňuje ponořením do vody, elementu smrti, a následným vyzvednutím z vody, tedy návratem k životu.

Křtu ve jméno Otce, syna a Ducha svatého předchází vyznání Otce, Syna a Ducha svatého. V Otci vyznáváme Stvořitele světa; v Synu jeho příchod do světa a jeho oběť na kříži, vzkříšení a vystoupení k Otci; v Duchu jeho působení v církvi a na věřících. Křtem vstupuje křesťan do společenství s Kristem, Božím Synem. Křest dává křtěnému účast na tomto příchodu Syna Božího, který se pro nás stal člověkem. Vejde do smrti s Kristem a bude jím vzkříšen; Kristova smrt a vzkříšení budou na něm a v něm přítomny.

Křtem je věřící osvobozen od hříchu; tak nemůže již více setrvávat v hříchu. Ve křtu je zahrnut do smrti Krista. Není to pouze historická smrt na kříži, která

¹⁰⁰ SCHÄFER, Philipp. *Die Taufe, Gemeinschaft mit Christus im Geist*, Schuch, 1993, s. 46-49

by byla minulostí, ale současná smrt ve křtu.

Interpreti rozlišují, jak se odehraje toto přijetí do Kristovy smrti. Teologie mysteria hledí především na symbol ponoření a míní, že právě v něm si máme uvědomovat skutečnost Kristovy smrti.

3.3. Křest jako volba

Křest se uskutečňuje ve jméno Otce, Syna a Ducha svatého. Ačkoliv se člověk rozhoduje sám, není křest jeho jednáním, ale jednáním Božím. Křest není jen přiznáním se člověka k Bohu, Kristu, Duchu, církvi, ale mnohem spíše přiznáním se Boha k tomuto člověku. Ve křtu si Bůh volí člověka za příslušníka svého lidu.¹⁰¹

3.4. Knipping, Goebel a Schwellenbach: různé aspekty křtu

A) Teologické či duchovní aspekty křtu

- začlenění do společenství křesťanů
- spojení s Kristem
- připojení se k Božím dětem (Boží příslib: Ty jsi milován a máš velkou cenu)
- osvobození od dědičného hříchu
- podíl na smrti a zmrtvýchvstání Krista

B) Antropologické aspekty

- hledání smyslu doprovázení lidí
- víra jako pomoc při hledání identity
- hledání spásy a nedotknutelnosti svátostné interpretace
- darovat lidským potřebám domova a bezpečí nějaký rámec
- vystavět si vztah s Bohem
- darovat příslib života

¹⁰¹ SCHÄFER, Philipp. *Die Taufe, Gemeinschaft mit Christu sim Geist*, Schuch, 1993 s. 49-51

- vytvořit body zvratu života

C) Pedagogické aspekty

- posílení samostatnosti a zodpovědnosti
- podpora výchovy dětské osobnosti
- podpora týmových schopností
- posílení náboženských výchovných kompetencí
- svázanost se sborovým životem
- tvoření kontaktů
- podněty pro osobní angažovanost
- nabídnutí pomoci pro život ve společnosti

D) Výchovné a katechetické aspekty

- zprostředkování znalostí víry a praxe víry
- vnáší do rozhovoru téma životních otázek, religiozity a křesťanské víry
- reflexe individuálních příběhů víry
- význam křesťanské tradice a jejích hodnot

E) Zvěstování a zprostředkování

- v rozhovorech s rodiči a kmotry
- v rozhovorech v oblasti duchovní péče/ ve sboru
- katecheze
- kurzy víry
- vzdělávací programy
- kázání
- rodinné víkendy
- roční setkávání pokřtěných a jejich rodin, atd.¹⁰²

¹⁰² Více in KNIPPING, Burkhard R.; GOEBEL, Efi; SCHWELLENBACH, Babette. *Arbeitsmittel zur Tauf-Pastoral*, Erzbistum Köln – Generalvikariat, 2014

4. Příprava na křest v historii

4.1. Pohled Nového Zákona

Každý, kdo se chce orientovat na Kristu, musí hledat v Písmu, protože v něm je zaznamenán život a dílo Ježíše. To, co tam stojí o křtu, není pro tehdejší pozdně antický svět nové, protože prvotní křesťanství nebylo izolovaným ostrovem v moři náboženství ve starověku. To samé platí pro židovské mateřské náboženství. V té době bylo běžné provádět různé kultické úkony, v nichž někdo na někoho nebo něco lil vodu, někoho nebo něco myl nebo koupal. Toto platí stejně pro židovství jako pro „pohanská“ náboženství.

Tyto rity se jmenují „ rity očištění“ a projevují se prostřednictvím vody tak, že se něco v náboženském smyslu „špinavé“ umývá. „Špínou“ může být hřích, jako například ve křtu Jana Křtitele, který byl křtem „na odpuštění hříchů“, nebo to může být něco zakázaného nebo jinak znečišťujícího, jako dotyk od znečištěného zvířete nebo infekce malomocenství, apod.

„Špína“ přitom není vždy něco zakázaného nebo něco nebezpečného: novorozeneček by měl být po narození očištěn a také kazatel, který vykonává svěcení, se musí očistit, neboť má opustit obyčejný, profánní svět. Musí se očistit také po službě, aby ve svatém prostoru ponechal „nákazu svatosti“, kterou se během služby „infikuje“.

Tyto příklady jsou všechny převzaté z Bible. V novozákonní době měla samozřejmě starozákonní pravidla k obmytí, koupelím atd. svou platnost. První křest, který je uveden v Novém zákoně, je křest Janův¹⁰³. Jan vykonával křest ve vodách Jordánu, který byl spojen s vyznáním hříchů a obrácením (pokáním) a děl se jako znamení obrácení (Mt 3,6, Mk 1,4f, Lk 3,3ff); to vše se společně odehrálo na odpuštění hříchů (Mk 1,4). Dnes je jisté, že Jan Křtitel a jeho následovníci kladli velký důraz na porozumění těmto „rituálům obmytí“. Jan Křtitel tedy vyzýval lid, aby se nechal pokřtít a obrátil se. Mnohé nalákalo jeho kázání natolik, že se vypravili k Jordánu, kde se nechali pokřtít.¹⁰⁴

Jan (jehož přízvisko „křtitel“ již samo vypovídá, jak podstatný byl křest v jeho hlásání) výzvu ke křtu stále spojoval s „obrácením“, proto se začalo brzy

¹⁰³ Proto je Jan nazýván Křtitel

¹⁰⁴ Srov. Mt 3,5

po křtu Jana mluvit o „obrácení“. Lidé vyznali své hříchy¹⁰⁵, byli křtěni v Jordánu a vycházeli z vody jako očištění. S tím bylo spojeno osobní předsevzetí dále nehřešit. Podle tohoto předsevzetí se tento úkon nazývá „obrácení“.

Ježíš se nechal podle shodných zpráv evangelistů Janem pokřtít. Jan upozorňoval na Ježíše, Beránka Božího, který snímá hříchy světa¹⁰⁶. V následujícím čase byli Janem křtěni¹⁰⁷ jak Ježíšovi, tak Janovi učedníci. Sám Ježíš přikázal svým učedníkům, aby křtili všechny lidi; on sám však nekřtil.¹⁰⁸

Také víme, že Jan při křtu Ježíše poukazoval na to, že křtí pouze vodou, ale po něm přijde někdo, kdo bude křtít ohněm a Duchem Svatým¹⁰⁹, protože je „mocnější“ než Jan.¹¹⁰ Tímto výrokem odkazoval na Ježíše Krista.

V Novém Zákoně se tedy nejprve setkáváme se křtem Jana, tedy křtem obrácení. K nové formě křtu dochází při Janově křtu Ježíše, který je víc než obrácení, protože při něm na Ježíše sestoupil Duch Svatý.

Ve skutcích apoštolských 19,1-7, kde Pavel v Efezu potkává některé (blíže nespecifikované) učedníky a udílí jim křest Duchem Svatým, se jasně rozlišuje, co je míněno Janovým a co Ježíšovým, tedy křesťanským, křtem. Poté, co učedníci referovali o svém křtu od Jana, vysvětlil jim Pavel, že Jan křtil křtem obrácení a k tomu vyzýval lidi, aby věřili v toho, který přijde po něm, totiž v Ježíše Krista. Nato se nechali Janovi učedníci znovu pokřtít. Odlišnými rysy křesťanského křtu jsou dary Ducha Svatého a křest ve jméno Ježíše Krista.

V té době, kdy křtil Jan v Jordánu, ještě nebyl Ježíš vzkříšen. Díky Ježíšovu vzkříšení dostal křest novou dimenzi. Protože Ježíš sám byl nejprve pokřtěn Janem a teprve později vstal z mrtvých, sám přetvořil Janův křest (křest obrácení) do nové dimenze.

Podíváme-li se do Skutků apoštolských, Pavlových dopisů nebo jiných dopisů Nového Zákonu, je nápadné, že nikde není křest vysvětlen. U Pavla, který píše v mnoha dopisech velmi „teologicky“ a adresáty často vysloveně detailně učí, nenajdeme nikde žádný text, kterému bychom mohli dát titul „o křtu“.

¹⁰⁵ Srov. Mt 3,6

¹⁰⁶ J 1,29, Jan 1,36

¹⁰⁷ J 4,1

¹⁰⁸ BETZ, J. *Taufe*, In FREIS, Heinrich (Hg.). *Handbuch theologischer Grundbegriffe*, München 1962, Band 2, s. 614-630, zde s. 614

¹⁰⁹ Srov. Mt 3,11

¹¹⁰ Srov. Mk1,7

Přesto můžeme zpozorovat na mnoha místech, že byl křest prvních křesťanů všeobecně běžný, a máme dojem, že každý mlčky ví, o čem je řeč.

V Novém Zákoně můžeme pozorovat rozličné významy a důvody křtu:

- koupel znovuzrození (Tit 3,5)
- obnovení v Duchu Svatém (Tit 3,5)
- vnuknutí (Žid 10,32)
- odpuštění hříchů (1Tim 2,4)
- nové zrození člověka (2Kor 5,17)
- začlenění do těla Kristova (Ef 4,25)
- účast na společném kněžství všech věřících (1Pt 2,5)

Již tento výčet ukazuje, jaká vymezení křtu v Novém Zákoně najdeme. Křest je děj, který sice nemůžeme vidět, ale lze jej pochopit pouze ve víře. Působení křtu je symbolicky „viditelné“ v křestním ritu: Politií vodou je symbolem smrti a zániku, ale také znovuzrození a obnovení.

Hlavním významem křtu tedy je očištění od hříchů a znovuzrození v Duchu Svatém.

V mnohých novozákonních epištolách se pisatelé obracejí na společenství pokřtěných věřících. Zřejmě právě proto nebyl důvod vysvětlovat či popisovat samotný křestní rituál nebo přípravu věřícího na křest.

V textu Nového zákona nenajdeme jedinou zmínku o průběhu přípravy na křest. Proto nemůžeme tvrdit, že první křesťané byli na křest připravováni podobným způsobem jako v dnešní době.

I když z doby apoštolů nemáme žádné zřetelné zmínky o jasně vedené přípravě na křest, lze ve Skutcích apoštolů nalézt stopy něčeho, co mohlo být přípravou ke křtu, či lépe řečeno motivy, vedoucími zájemce k tomu, nechat se pokřtít:

- Sk 2, 37-41:

³⁷ Když to slyšeli, **byli zasaženi v srdci** a řekli Petrovi i ostatním apoštolům: "Co máme dělat, bratří?"

³⁸ Petr jim odpověděl: "**Obráťte se** a každý z vás ať přijme křest ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů, a dostanete dar Ducha svatého.

³⁹ Neboť to zaslíbení platí vám a vašim dětem i všem daleko široko, které si povolá Pán, náš Bůh."

⁴⁰ A ještě mnoha jinými slovy je Petr zapřísahal a napomínal: "Zachraňte se z tohoto zvráceného pokolení!"

⁴¹ Ti, kteří **přijali jeho slovo**, byli pokřtěni a přidalo se k nim toho dne na tři tisíce lidí.

Na základě Petrovy řeči a zasažení Duchem Svatým¹¹¹ se mnozí nechali pokřtít. V textu můžeme vyčíst, že pro křest měli tito lidé určité „předpoklady“, jako např. to, že byli zbožnými židy. Viděli zázrak, který jim Petr vysvětlil, a to jim stačilo k vůli připojit se k tomuto lidu, přijmout Ježíše Krista ve vlastním křtu.

- Sk 8,12-17

¹² *Ale **kdýž uvěřili** Filipově zvěsti o Božím království a o Ježíši Kristu, dávali se pokřtít muži i ženy.*

¹³ *Tu **uvěřil** i sám Šimon, dal se pokřtít, byl stále s Filipem a nevycházel z úžasu, když viděl, jak se tu dějí veliká znamení a mocné činy.*

¹⁴ *Když apoštolové v Jeruzalémě uslyšeli, že v Samařsku přijali Boží slovo, poslali k nim Petra a Jana.*

¹⁵ *Oni tam přišli a modlili se za ně, aby také jim byl dán Duch svatý,*

¹⁶ *neboť ještě na nikoho z nich nesestoupil; byli jen pokřtěni ve jméno Pána Ježíše.*

¹⁷ *Petr a Jan tedy na ně vložili ruce a oni přijali Ducha svatého.*

Filip zvěstoval Krista a tím zaujal mnoho lidí, kteří se dávali pokřtít. Samotný Šimon, místní mág s údajnou božskou mocí, se nechal na základě Filipovy zvěsti pokřtít. Zde opět předchází křtu určitá zvěst, na jejímž základě posluchači uvěří. Tato, můžeme říci, v krátké době získaná víra, ovlivnila lidi natolik, že chtěli ihned změnit svůj dosavadní život.

V Novém zákoně můžeme vyčíst tyto předpoklady, nutné pro křest:

- Zvěstování evangelia (Ř 10,17)

Víra je tedy ze zvěstování a zvěstování z pověření Kristova.

- Vlastní víra křtěnce, vzniklá na základě zvěstování Božího slova a přijetí Ducha Svatého (Sk 8, 37; 10, 47)

Filip mu řekl: „Jestliže věříš celým svým srdcem, nic tomu nebrání.“ On mu odpověděl: „Věřím, že Ježíš Kristus je Syn Boží.“

"Kdo může zabránit, aby byli vodou pokřtěni ti, kteří přijali Ducha svatého jako my?"

V raném křesťanství a u Pavla jsou evangeliem zvěstované události spásy přijímány a přivlastňovány výhradně vírou.¹¹² Neobjevuje se zde vzorec, který by určoval sílu víry, a tedy připravenost kandidáta pro křest. Uvědomme si, že křesťanství bylo v úplném začátku nedogmatizováno. Jednalo se o nový, dosud nepoznaný směr přístupu k životu, životní víry, o který projevilo zájem velké

¹¹¹ Sk 2, 1-41

¹¹² BORNKAMM, Günther. *Apoštol Pavel*, Kalich 1998, s. 142

množství lidí. Zájem o křest byl veliký, síla zvěsti evangelistů byla velkolepá. Všichni se společně ve sborech učili žít život podle Kristova příkladu. Společně byli na počátku nové cesty s Bohem - tedy jak první členové sboru, tak nově přichozí, o křest žádající pohané či židé.

Podle Nového zákona je pořadí takovéto: zvěstování, víra, pak křest vodou.¹¹³ Přijetí křtu je tedy podmíněno zvěstí a vírou. Rozhodně to není synonymem ke slovu „příprava“, ale již je patrné, že vždy musí být nějaký krok před přijetím křtu – krok „předkřestní víry“.

Všechny novozákonní výpovědi o křtu vodou mluví o křtu lidí, majících víru. Vždy jsou směřovány k těm, kteří jsou dost staří na to, aby sami mohli porozumět novozákonní zvěsti evangelia a aby je mohla nějak niterně zasáhnout. Tedy aby slyšeli, uvěřili a nechali se pokřtít. Proto nenajdeme v Novém zákoně žádný podklad pro přípravu dětí na křest a je nanejvýš pravděpodobné, že křty dětí v té době ani z výše uvedených důvodů neprobíhaly.¹¹⁴

Ernst G. Maier¹¹⁵ zmiňuje konkrétně tato Biblická místa, v nichž je zanesen postup, vedoucí ke křtu:

- a) Sk 2,37-41 namířeno na lidi, kteří byli zatíženi otázkou popsanou ve verši 37. Uposlechli Pavla, **přijali jeho slova, obrátili se** a nechali se pokřtít.
- b) Sk 8,12, mluví o lidech, kteří **uslyšeli zvěstování** Filipa, potkalo je **osobní rozhodnutí** a nechali se pokřtít.
- c) Sk 8,35-39 mluví o člověku, který **uslyšel zvěstování** evangelia, který slyšenému zvěstování **uvěřil**, který osobně o křest **požádal**, a který se nechal pokřtít.¹¹⁶

¹¹³ Mt 28,19; Mk 16,16; Sk 2,38+41; 8,12-13, 8,35-58, 9,17-18, 10,43; 14,27; 18,8

¹¹⁴ častým tématem ve Skutcích apoštolských (16,14-15; 16,18; 18,8) je křest celé rodiny (*οικος*). Znamená to, že byli pokřtěni všichni – celý dům. Bylo tedy zřejmě pamatováno také na služebníky, kteří museli přijmout víru svého pána.

Neměli bychom opomenout, že do společenství *οικος* patří také děti. Dalo by se tedy říci, že již v Novém zákoně zřejmě existovala možnost křtu dětí a nemluvat.

Mt 19,13-15 - Eklesiologický kontext tohoto místa je hlavním důvodem výkladu v tom smyslu, že je zde zmíněna běžná praxe křtu dětí v prvotní církvi.

¹¹⁵ MAIER, Ernst G. *Die Taufe im Neuen Testament*, Konferenz für Gemeinde gründung, Deutsche Gemeinde-Mission e.V. und Biblischer Missionsdienst Gammertingen, 1982, s. 6-7

- d) Sk 10,47-48 mluví o lidech, o nichž Kornelius ve verši 33 řekl: Nyní jsme tu všichni shromážděni před Bohem a chceme slyšet vše, co ti Pán uložil. Všichni byli pokřtěni poté, co **přijali Ducha Svatého**.
- e) Sk 16,14-15 mluví o ženě, jejíž **srdce otevřel Pán**, a která o sobě řekla: že **uvěřila** v Pána; a jejíž dům ve verši 40 byl plný bratří, se kterými se Pavel shledal a k nimž mluvil.
- f) Sk 16,33 mluví o žalárníkovi a o jeho celém domu. Dům žalárníka byli lidé, které žalárník uprostřed noci probudil, a jimž Pavel a Silas **zvěstovali evangelium**, a o nichž je ve verši 34 řečeno: s celou rodinou se radoval, že **uvěřili** v Boha.
- g) Sk 18,8 mluví o Krispovi, představeném synagogy, o němž je řečeno, že: všichni, kteří byli v jeho domě, **uvěřili Pánu**; také mnozí z Korint'ánů, kteří Pavla **poslouchali, uvěřili** a dali se pokřtít.

Díky skutečnosti, že příprava ke křtu není v Novém Zákoně nijak tematizovaná, vyvstává otázka, jaká byla skutečná praxe při prvních křtech, zmiňovaných celkem jasně v Bibli. Můžeme říci, že proběhly spontánně, bez přípravy? Pak bychom ale museli zamhouřit oči nad náznaky jakýchsi rozhovorů, připravujících adepta na křest (viz výše). Nebo máme usuzovat právě z těchto náznaků, že přípravy na křest byly jasně dány? Tvrzením, že nejsou v Bibli zachyceny právě proto, že se jednalo o úkon všem srozumitelný, jasný a známý? Tím bychom takto závažné téma zcela jistě neměli odbýt.

S jistotou můžeme říci, že v Bibli nenajdeme žádný text, odkazující k předkřestní přípravě, ani text, který by vůbec nějaký takový proces potvrdil.

Z výše uvedeného lze shrnout, že pro přijetí křtu nebyla vyžadována v prvotní církvi žádná předkřestní příprava. Samotný křest byl motivován zvěstováním a vlastní vírou zájemce.

¹¹⁶ SCHMIDT, G. *Katechetische Anleitung*, 1947, s. 7:

Sk 8,27-40 - Prvky katechetického procesu:

1)Boží přikaz (v. 26.29)

2)otevřená bible

3)křest jako východisko (pokřtěný vyučuje) a jako cíl

4)osobní svědectví o ukřižovaném a vzkříšeném spasiteli

5)rozhovor

6)vyznání (v. 37)

7) učitel je duchem odveden, neváže katechumena na svou osobu

8) radost z přijetí evangelia).

4.2. Dějiny církve

Řecké slovo, užívané v Novém Zákoně pro křest, je βαπτίζειν a znamená ponoření, stejně jako namočení. V tomto smyslu je slovo křest používáno již od Platona (4. století BC). V Septuagintě¹¹⁷ se nachází výraz βαπτίζειν pouze čtyřikrát. Z těchto výskytů pouze jednou odkazuje na ponoření člověka k rituálnímu očištění (2 Kr 5,14).

Josef Flavius užívá pojmu βαπτισμός – křest – ve své zprávě o Janu Křtiteli.¹¹⁸

V souvislosti se křtem znala raná církev tzv. „katechumenát“, to znamená čekací dobu mezi oficiálním přijetím do kruhu zájemců o křest a skutečným křtem. V tomto čase byli zájemci o křest poučováni o víře a dostávali takzvanou výuku náboženství. Především se jim ale po tuto dobu stále více otevíral vnitřní smysl křtu.

V rané církvi bylo smyslem katechumenátu včlenit zájemce o křest do konkrétního společenství sboru, společenství kolem Slova a svátostí. Nejednalo se o snahu zabezpečit jasné, intelektuální pochopení nejhlubších obsahů víry. Pro začlenění do společenství bylo třeba, aby byl zájemce sám svobodně a pevně rozhodnut přijmout víru v Ježíše Krista. Toto přijetí mělo především vyznavačskou podobu. Křest dětí byl proto v rané církvi nemyslitelný.

Zájemci o křest směli naslouchat kázání. Nesměli se však účastnit žádných svátostí. Svátosti tak získaly velmi silný mysterijní charakter, neboť účast na nich byla podmíněna křestním rituálem.

Ve druhém století máme první zmínky o existenci katechumenátu. V první až šesté kapitole Didaché¹¹⁹ je zevrubně popsáno, co vše je třeba znát před udělením křtu. Jedná se o ponaučení pro katechumeny pomocí křesťanské morálky. V Didaché se mluví o dvou cestách – cestě života a cestě smrti. Cesta k životu je díky Ježíšovu Dvojpříkázání lásky. Cesta ke smrti vede porušová-

¹¹⁷ Septuaginta = řecký překlad Starého zákona

¹¹⁸ Josephus. *Jüdische Altertümer*, Kapitel XVIII, Zeile 117

¹¹⁹ Didaché – starokřesťanské dílo z 1. století: Διαχρή τοῦ κυρίου διὰ τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῖς ἔθνεσιν (Učení Pána hlásané národům dvanácti apoštolů), zkráceně Didaché. Jedná se o shrnutí křesťanského učení, rozdělené do 16. kapitol.

ním Desatera.¹²⁰

Ze třetího století se dochovaly pramenné texty, které nám dnes mohou sloužit pro představu praxe tehdejších předkřesťanských úkonů.

Ve třetím století bylo předkřesťanské vyučování (katechumenát) institucionalizováno. Obsah katechumenátu ještě nebyl zpracován, ale jeho struktura ano. *Traditio apostolica*¹²¹ popisuje tříletý katechumenát, ustanovující jasná pravidla pro přípravu na křest. Jedná se o jeden z prvních doposud známých textů, popisujících strukturu přípravy na křest:

*Přihlášení + negativní prověřování*¹²²

*Katechumenát (3 roky)*¹²³

*„electi“*¹²⁴ + *prověřování způsobilosti křesťanského života*¹²⁵

*Denní modlitba a exorcismy*¹²⁶

Poslední exorcismus provedený biskupem

¹²⁰ DIDACHÉ, I. - VII. In DRÁPAL, SOKOL, VARCL. *Spisy apoštolských otců*, Kalich, Praha 2004, s. 11-18

¹²¹ Kolem roku 215 sepsal Hippolyt Římský předpisy *Traditio apostolica*. Hippolytovo autorství je nejisté. Existují domněnky, že text vznikl až v době čtvrtého století (hlavním argumentem pro pozdější vznik textu je, že se zachoval v mnoha jazycích v odlišných formách). Přesto 2. Vatikánský koncil tento text využil pro svou liturgickou reformu a označil *Traditio apostolica* za svůj pramen.

¹²² *Ti, kdo jsou poprvé přivedeni, aby naslouchali slovu, ať jsou, dříve než přijde všechn lid, uvedeni před učitele („doctor“ – služba v církvi. „Vyučující“, zvláště pak katechumenů.) a tázáni, proč uvěřili. Ti, kdo je přivedli, o nich dosvědčí, zda jsou způsobilí naslouchat slovu.* In HIPPOLYT Římský. *Apoštolská tradice*, Velehrad 2000, s. 27

¹²³ *Katechumeni budou po tři roky naslouchat slovu. Jestliže je někdo obzvlášť horlivý a ve věci (v životě z víry) si dobře stojí, pak ať se nebere ohled na čas, ale jen na obrácení (ve smyslu opravdovosti obrácení života).* In HIPPOLYT Římský. *Apoštolská tradice*, Velehrad 2000, s. 30

¹²⁴ Lat. *electi*- vyvolení

¹²⁵ *Když jsou vyvoleni („Eleguntur“- katechumeni před svým křtem, jestliže k němu byli způsobilí, byli nazýváni „electi - vyvolení“) ti, kteří mají přijmout křest, ať je prověřován jejich život. Zda žili, dokud byli katechumeny, v počestnosti, ctíli vdovy, navštěvovali nemocné, činili dobro (křesťanská víra katechumenů musela být dosvědčena skutky víry). A ti, kteří je přivedli, o nich vydají svědectví: konal tímto způsobem, ať naslouchá evangeliu.* In HIPPOLYT Římský. *Apoštolská tradice*, Velehrad 2000, s. 31

¹²⁶ *Když učitel dokončí katechezi, budou se katechumeni modlit zvlášť, odděleně od věřících. Učitel po modlitbě vloží ruce na katechumeny, pomodlí se a propustí je. Bude tak konat, ať už ten, kdo dává poučení, je klerik, nebo laik.* In HIPPOLYT Římský. *Apoštolská tradice*, Velehrad 2000, s. 30

Přípravný půst

Bezprostřední příprava (den před křtem) společně s biskupem: modlitba, vzkládání rukou, exorcismus, bdění.¹²⁷

Kléméns Alexandrijský a Origenes byli oba učitelé v katechetické škole. Katechetická škola připravovala studenty na farářskou činnost nebo na učení v katechumenických školách, které připravovaly dospělé na křest.

Tertullian doporučuje nekřtít děti, ale spíš jejich křest odložit. Děti mají být účastny na životě církve, učit se poznávat, co věří. Až budou schopné znát Krista, pak mohou být také pokřtěny.¹²⁸

Záznam o křtu dětí máme ze 3. století z Alexandrie¹²⁹. Lze tedy předpokládat určitou (však nepodloženou) kontinuitu s prvními křesťanskými křty dětí. Tyto materiály sice nedokazují, že by křest dětí Kristus nařídil, ale svědčí o velmi starobylé praxi církve.

Kartháginská synoda r. 253 se postavila proti názoru, že křest dětí je potřeba zakazovat před 8. dnem života.

Ve čtvrtém století narůstá počet zájemců o křest. V tomto období můžeme pozorovat, že je katechumenát mnohem členitější, než doposud. Předkřestní příprava trvá delší dobu (mnohdy i několik let) a nepraktikuje se příprava těsně před křtem. Ten, kdo je v katechumenátu, se může účastnit pouze první části bohoslužeb – čtení Písma a mravního poučení (po anaforu).

Cyril Jeruzalémský popisuje přípravu na křest, která se konala v období velikonočního půstu, kdy katechumeni studovali Písmo.¹³⁰ Bezprostředně před

¹²⁷ HIPPOLYT Římský. *Apoštolská tradice*, Velehrad 2000, s. 13, 27-34

¹²⁸ *Ti, kteří jsou blízko svého křtu, by se měli modlit, často prosit, postit se, poklekat na kolena, konat noční bdění, a spolu s tím vyznávat všechny své hříchy, aby napodobili křest Jana Křtitele.* In TERTULLIAN. *De Baptismo*, kap. 20

¹²⁹ ORIGENES. *Homilie in Lev.* 8,3,11

¹³⁰ Cyrilovu katechetickou praxi popisuje kromě jeho vlastních katechezí též i cestopis jeptišky Egerie (Etherie) - *Itinerarium Egeriae*, která navštívila Jeruzalém: *Je zde takový zvyk, že ti, kteří přistupují ke křtu, jsou ve dnech quadragesimy, kdy se drží půst, nejprve brzy ráno exorcizováni kleriky (...) a kolem biskupa si sednou všichni, kteří mají být křtěni, muži stejně jako ženy, stojí tam i kmotrové a kmotry; jakožto i ti z lidu, kteří chtějí poslouchat, vstoupí a posadí se, ale jen pokřtěni. Katechumenové tam nesmějí, když biskup učí Zákon, což činí takto: začne od Genese, za oněch čtyřicet dní projde všechny Spisy, nejdříve je vysvětluje doslovně a potom je rozebírá duchovně. V ty dny se učí nejen o vzkříšení, ale i o veškeré víře; to se nazývá katecheze. A když skončí pět týdnů, co se učí, přijímají vyznání víry; význam tohoto vyznání víry jim vykládá stejně jako význam všech Spisů, o každém článku nejprve doslovně, pak duchovně;*

křtem zájemci vstoupí do baptisteria a s nataženou rukou se odřikají Satana (spojeno s vyvedením z Egypta – tam krev beránka odradila nepřítel, tady krev Beránka odrazuje Satana). Pak vyznají svou víru. Druhý den po příchodu svlečou zájemci o křest své oblečení jako symbol svlečení starého člověka. Pak jsou (ještě nazí) pomazáni olejem. Tím jsou připraveni ke křtu.¹³¹

Struktura přípravy v rámci katechumenátu:

skrutinium

pravidelná účast do anafory

intenzivní vyučování (Písmo, nauka, morálka) včetně traditio/reditio symboli a modlitby Páně

pokání postní doby

vyznání hříchů

předkřestní koupel

exorcismus kandidáta¹³² (se vzkládáním rukou)

Augustin navazuje¹³³ na předešlou církevní tradici a rozšiřuje ji o nové prvky, čímž vzniká systematická katechetická metoda, která akcentuje zvláště postupný růst katechumena ve víře.¹³⁴

Katechumenát byl dlouhý a náročný. Před ním bylo třeba důkladně zodpovědět motivy svého obrácení. Z Augustinových kázání se dá odvodit, že v té době probíhaly v rámci katechumenátu velmi nepříjemné až ponižující exorcismy

takto vykládá i vyznání víry (...) od první až do třetí hodiny, katecheze totiž trvá tři hodiny (...) a tak jsou denně vyučováni tři hodiny po sedm týdnů. (...) Když uběhlo sedm týdnů, zbývá onen velikonoční týden, který zde nazývají hlavní týden, a tehdy přijde biskup ráno do velkého kostela (...) a tam chodí jeden po druhém, muži se svým duchovním otcem a ženy se svou duchovní matkou, a odřikávají biskupovi vyznání víry. Po odřikání vyznání biskupovi osloví všechny biskup říká: "Za těchto sedm týdnů jste se naučili celý zákon Spisů a též jste slyšeli o víře; slyšeli jste též o vzkříšení těla, ale i celý význam vyznání víry, jak jste mohli zatím jako katechumenové slyšet: avšak věci, týkající se nejhlubšího mystéria, to jest samotného křtu, protože jste katechumenové, jste zatím slyšet nemohli. Abyste se nedomnívali, že se cokoli bude dít bez poučení, tedy až ve jménu Božím budete pokřtěni, uslyšíte o tom po osm velikonočních dní vždy po ukončení bohoslužby v Anastasi: zatím, protože jste katechumenové, vám nemohou být nejtajnější Boží mystéria řečena."

In Hejtmanová, M., *Itinerarium Egeriae, Katecheze před křtem*, JČU ČB, 1999, s. 46

srov. PAUL, Eugen. *Geschichte der christlichen Erziehung*, Freiburg; Herder, 1993, s. 101

¹³¹ PAUL, Eugen. *Geschichte der christlichen Erziehung*, Freiburg; Herder, 1993, s. 96

¹³² HOLETON David. *Křesťanská iniciace ve čtvrtém století*

¹³³ AUGUSTIN. *Katechetické spisy*, Krystal OP, Praha, 2005

¹³⁴ ŽIVNÝ, Tomáš. *Katecheze jako uvedení do mše: Očima jednoho evangelíka*, diplomová práce ETF UK, 2012, s. 42

(spojené s nahotou katechumenů). Dále bylo třeba se velmi dobře naučit Krédo.¹³⁵

Augustin rozlišuje mezi zvědavými, vzdělanými katechumeny, kteří se již většinou setkali s Písmem, a není třeba s nimi příliš dlouze Bibli studovat. Jiným je třeba důkladněji předávat Biblickou zvěst a křesťanskou morálku.¹³⁶

Jan Zlatoustý popisuje praxi křtu dětí: *Proto křtíme i děti, ačkoli nemají vlastní hříchy, neboť [chceme], aby získaly svatost, spravedlnost, přijetí za syny, dědictví, bratrství s Kristem a aby se staly údy jeho těla.*¹³⁷

Ve středověku dochází k intenzivnímu nárůstu křesťanství v Evropě a tomu odpovídající minimalizaci až následnému zániku katechumenátu. Díky této skutečnosti rychle vzrostla neznalost věrouky uvnitř křesťanství. Základní přípravou na křest se stávají katechetická kázání (mnohdy užívaná jako kázání pro dovzdělání křesťanů ve věrouce až po křtu), často přejímaná z patristických předloh nebo formulí víry. Tato veřejná katechetická kázání pak byla přenášena do rodinných katechetických příprav dětí.¹³⁸ Nutností pro křest byla recitace vyznání víry, kterou, v případě křtu dětí, přednesli kmotří a rodiče.

Jedním z nejstarších dokumentů o průběhu dětského katechumenátu je *Ordo Romanus*, datovaný do 7. století.¹³⁹

¹³⁵ *Proto musíte pevně podržet v paměti také tuto modlitbu a vrátit ji po týdnu [ad octo dies]. Jestli však někdo z vás nevrátil krédo dobře, má ještě čas, nechme ho, ať se ho dobře naučí: neboť o sabatu, posledním sabatu, v den, kdy máte být pokřtěni, musíte ho [znovu] vrátit, a budou vás poslouchat všichni, kdo tam budou. Avšak za týden ode dneška [ad octo autem dies ab hodierno die] budete vracet tuto Modlitbu, kterou jste dnes obdrželi.* In AUGUSTIN. *kázání 213*

¹³⁶ AUGUSTIN. *Katechetické spisy*, Krystal OP, Praha, 2005 s. 36

¹³⁷ ZLATOÚSTÝ, Jan. *Catecheses ad illuminandos*; in: Augustin, *Contra Iulianum* 1, 6, 21

¹³⁸ křest dětí od počátku křesťanství – viz výše

¹³⁹ Nejprve jsou děti shromážděny před kostelem (v třetím postním týdnu), zapsána jejich jména a podle seznamu volány do kostela, kde se řadí do dvou řad – dívky zvlášť a chlapci zvlášť. Pak je všem uděleno znamení kříže, požehnání a vložena sůl do úst jako znamení smírné oběti k věčnému životu. Po tomto úvodu jsou děti poslány ven z kostela. Když jsou děti opět zavolány do kostela, jsou vyzvány, aby se modlily. Po modlitbách jim jejich kmotří udělají znamení kříže, po nich akolyta také udělá všem znamení kříže a vznese nad nimi modlitbu. To se pětkrát opakuje. Kněz přečte starozákonní úryvek a děti jsou vyzvány, aby opustily kostel. Čekají před dveřmi až do konce mše. Pak jsou vyzvány, aby přišly v sobotu, kdy proběhne stejný obřad. Po sobotě je opět určen den na skrutinie. Pro tyto mše jsou voleny různé kostely. Při třetí bohoslužbě přijdou po čtení úryvků z bible čtyři diakoni se čtyřmi svazky evangelií, ty jsou položeny na rohy oltáře, diakoni předčítají úryvky ze všech evangelií, která jsou pak opět odnášena do sakristie. Pak bere akolyta postupně děti (vždy nejprve jednoho chlapce a pak

Reformace a protireformace s sebou přinesly rozdíly ve výkladech a důrazech víry. Příprava na křest byla ovlivněna možností knihtisku, která silně rozšířila možnosti katechumenátu. Proto v šestnáctém století začíná éra tištěných katechismů - katechetických příruček. Tyto výtisky obsahovaly kompendium křesťanské nauky, sloužící jako jasná definice víry. Katechismy byly primárně vydávány jako příručky pro duchovní. Naučení se a porozumění katechismu bylo nezbytné pro přijetí křtu. Příprava na křest, ať už ve sboru nebo v rodině, byla zaměřena na aktivní bohoslužebný život ve sboru. Východiskem pro přípravu na křest není Bible sama, ale Katechismus. Důraz je kladen na skupinovou výuku.¹⁴⁰

Velmi silný zájem o přípravu na křest v české reformaci byl způsoben důrazem na myšlenku, že pouze křest jako takový nemůže být základem spasení, ale je k tomu potřeba ještě přijetí zvěsti křtu věřícím křesťanem.

Podle Jungmanna¹⁴¹ musí poselství prezentované v katechezi vycházet především z Písma svatého. Katecheze potřebuje jasný střed, z něhož celá víra roste. Tímto středem je Kristus, který konkrétně realizuje Boží plán spásy svou obětí. Dějiny spásy, vrcholící v Kristu, můžeme najít v Písmu. Proto Písmo nelze považovat za něco, čím si posloužíme jako autoritou, abychom mohli potvrdit nauku. Písmo je hlavním pramenem veškerého kázání a katecheze. Teologie a hlásání jsou odlišné formy služby Slova. Teologie slouží k vysvětlování,

dívku) do náruče a přednáší latinsky a řecky vyznání víry a modlitbu Páně. Pak jsou děti poslány ven z kostela. Následují další týden další skrutinia, totožná s předchozími. Dohromady by mělo do Bílé soboty proběhnout sedm skrutinií (jako sedm darů Ducha svatého). O Bílé sobotě jsou katechumeni pokřtěni.

In *Ordo Romanus*, 7. století

¹⁴⁰ Martin Luther sestavil Velký katechismus, pomůcku pro faráře při kázáních na katechismus, při nichž byly děti zkoušeny. Předpokladem pro tato kázání je účast dětí a jejich rodičů při katechizačním shromáždění. Později se ukázalo nezbytným sepsat také Malý katechismus, který se stal příručkou pro rodiče ve vedení dětí v křesťanské výchově. Malý katechismus obsahuje: desatero, vyznání víry, modlitbu Páně, učení o svátostech - o křtu, zpovědi, svátosti oltářní.

Jan Kalvín klade větší důraz na funkci sboru než Luther. Starší sboru dohlížejí na aktivní účast dětí při hodinách katechismu.

¹⁴¹ J. A. Jungmann - Rakouský kněz, jezuita a teolog (1889–1975) je známý jako významný představitel liturgického hnutí ve 20. století. Méně vešel do povědomí jako katechetik, jehož dílo je dodnes inspirativní. Katechetice se věnoval zejména na počátku své vědecké a učitelské dráhy pastorálního teologa na univerzitě v Innsbrucku. V jeho „dílně“ se zrodil kerygmatický přístup ke katechezi, který se ukazuje jako velmi aktuální a podnětný i pro současnou obnovu katecheze.

*systematizaci, zdůvodnění a obraně víry. Ale to nemůže být úkolem kázání a katecheze, protože tyto jsou základní službou kérygmatu.*¹⁴²

Přelom devatenáctého a dvacátého století s sebou přinesl důraz na předkřestní přípravu dospívajících. Ta byla totožná s výukou náboženství ve školách, kde faráři vyučovali především křesťanskou morálku. Děti tak byly vyučovány mimo společenství sboru.¹⁴³

V minulém století prožila předkřestní pastorační práce velmi silný úpadek především co se týče stránky teologické. Masivním křtům bylo vycházeno vstřícnost, že byla teologická otázka svátostí redukována na nejzákladnější fakta. Osobní víra byla při předkřestní přípravě i samotném křtu redukována (především při křtu dětí), stejně jako obsah svátosti křtu. *Křest byl chápán jako sacramentum fidei spíše z důvodů uchování tradice, než zkušenosti náboženské.*¹⁴⁴

¹⁴² ZIMMERMANNOVÁ, Marie. Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku, č. 2011/1

¹⁴³ SMOLÍK, Josef. *Závazek křtu - základy katechetiky*, Kalich 1974

¹⁴⁴ *Křest a iniciace*, Fórum pastorálních teologů VIII., Centrum Aletti, Olomouc 2011, s. 96

5. Co je smyslem předkřestní přípravy

5.1. Proč dnes vést přípravu na křest?

Žijeme v době širokých možností. Ve světě plném různých náboženství, kultur, životních filosofí. Také křesťanství patří mezi ně. Chce-li člověk vstoupit do církve, stát se křesťanem, je třeba, aby rozuměl tomu, co žádá. Aby nevstupoval do církve (tedy nenechal se pokřtít), aniž by cokoliv o tomto náboženství věděl, jen proto, že je to nutné pro „Vstup“ do „organizace“, která ho zajímá.

Člověk přijímá křest v Boha. Je třeba se připravit na to, co vše toto „zrození se pro Boha“ znamená.

Smyslem předkřestní přípravy je povznést víru člověka o krůček či krok hlouběji.

Podmínkou stát se křesťanem je přijetí křtu. Podmínkou přijetí křtu je víra v Boha či alespoň vůle k věření. Kdo uvažuje o křtu, měl by být ochotný stále více poznávat Boha Otce, Syna i Ducha Svatého a svou víru prohlubovat a rozvíjet. Příprava na křest je pomocí více porozumět sobě i víře. Je třeba si vyjasnit, že právě křest je to, co skutečně chci, že mu rozumím tak, jak mi jej také církve nabízí.

Nejvlastnějším úkolem přípravy na křest je pomocí připravovanému vyjádřit víru a v rozhovorech ho vést k vážnému přijetí křtu. Člověk připravovaný ke křtu musí vědět, co skutečně znamená křest a co znamená pro něho, a znovu si při tom promyslet a zformulovat, zda po něm skutečně touží. Je třeba formulovat, co to je být pokřtěn (na základě biblické zvěsti) a proč právě já chci být pokřtěn (jaké jsou mé osobní pohnutky).

V dnešní době v tom člověk může spatřovat obrovskou příležitost ke svědectví a rozhovoru. Na konci společné cesty připravovaného a připravujícího by mělo být uvědomělé vyznání víry.

Nebezpečí v přípravě na křest tkví ve formálním porozumění tomuto dílu a deformaci svědecké a pastorační práce na věroučně výukovou.

Člověk, přicházející do sboru, není potenciální křesťan. Je produktem své doby: nemá víru v autoritu a autenticitu Slova. Odmítá vše, co je mystické a posvátné. Stále ještě je přesvědčen o prioritní důležitosti svého myšlení. Velmi obtížně komunikuje o všech transcendentálních pojmech a absentuje

u něho systém víry, který by uvedl bytost s jejím hmatatelným a poznatelným světem do souladu s tím, co přesahuje její „já“. V současné době došlo ke zmatení a vyprázdňení základních křesťanských teologických pojmů. Proto je nutné tyto pojmy současnému člověku v rozhovoru znovu definovat.

Samotný vážný příchod do sboru je třeba dešifrovat jako prosbu o pomoc. Přeceněné a přetížené já se hroutí ze svobody, která je ve své podstatě odmítnutím jakýchkoliv mezí. Příprava na křest je doba, kdy člověk přemýšlí o své víře a pokládá její základní kameny. Jedná se o duchovní poznání sebe sama, doprovázené očistou svého života ve vztahu k Bohu.

V nově přichozích máme v křesťanském společenství především slabé, nemocné, malomocné a umírající, které známe velmi dobře z veršů evangelií. Nevidí smysl svého života, poznávají své ohrožení a bezmoc, cítí se osamoceni a vyvrženi, sami sebe a svůj život hodnotí jako agonii. Přicházejí jako trpící v evangeliích, aby hledali u Ježíše Slovo života: Zvěst o Boží lásce, která je pro ně osobně přítomna v Kristu. Velikým problémem je u přichozích porozumění pojmu hříchu a hříšnosti člověka současnosti. Předkřestní příprava je velmi potřebná. Umožňuje navázání komunikace s křtěncem. Je lhostejné, zda se jedná o nově přichozího, či tradičního (ve sboru pevně zakotveného) člověka. Příprava na křest nám vždy otevírá prostor k osobnímu svědectví víry. Jen tak můžeme kreativně zvěstovat Krista a dotknout se nejintimnějších poloh víry přicházejícího člověka. Je třeba, aby byl zájemce o křest seznámen s právy a povinnostmi, vyplývajícími z přijetí křtu (např. účast při Večeři Páně, aktivní účast ve sborovém společenství, přijetí Boha za svého jediného pána atd.)

Zájemce o křest by měl být také seznámen s technickou stránkou průběhu křestního aktu (včetně znalosti Modlitby Páně a Apoštolského vyznání víry).

Jistě je potřebné, aby předkřestní příprava probíhala alespoň z části v soukromých rozhovorech mezi připravujícími a připravovaným. Pastorační rozměr nelze z přípravy vyjmout. Jistě je v některých případech podstatnější než věroučně nauková část.

Velmi důležitým prvkem přípravy na křest je osobní přístup připravujícího. Tím je příprava obohacena o velmi důležitý rozměr – reflexi přítomnosti.

Příprava dospělého nebo skupiny dospělých na křest je záležitost velmi náročná. Dospělý si na rozdíl od dítěte nemůže mnoho věcí osvojit rychle a bezproblémově. Musí k nim najít přístup, pochopit, přijmout, integrovat do vlastního života. To vyžaduje čas. A právě s touto nutností postupného vrůstání do

*skutečnosti víry a do života z ní má příprava na křest počítat. Předpokládá se, že doba přípravy na křest je především proces, který potřebuje svůj čas.*¹⁴⁵

*Doba katechumenátu je také zasvěcením času víry, který pak bude trvat po celý křesťanův život. Dopřát si čas k prožívání katechumenátu znamená pochopit takového Boha, jaký chce s námi vejít v jednotu*¹⁴⁶.

¹⁴⁵ OPATRŇÝ, Aleš. *Příprava dospělých na křest*

¹⁴⁶ de GORDONNIER, Guy. *Katechumenát v životě církve*, in OPATRŇÝ, Aleš. *Příprava dospělých na křest*

6. Prakticky

Příprava na křest vede člověka k tomu, aby ještě před tím, než dojde k samotnému křestnímu aktu, rozvíjel svou víru a žil křesťanským životem. Křestní úkon následně tuto skutečnost stvrdí svátostným způsobem.¹⁴⁷

Je důležité, aby si člověk, vedoucí přípravu, předem pečlivě promyslel další setkání a připravil si alespoň osnovu jeho programu (byť pak nemusí být nutně v praxi dodržena – je třeba být otevřený otázkám, směřujícím jinam než naše příprava).

Křtu by měla předcházet příprava, která nejenom objasňuje význam křestního úkonu, ale vysvětluje též celé poselství evangelia a základní obsah křesťanské víry. V případě křtu malého dítěte by se křestní přípravy měli účastnit rodiče i kmotři. Křestní příprava by měla zahrnovat několik společných setkání s rozhovorem o víře rodičů a kmotrů. Ti se tak mohou nově zamyslet nad vlastní cestou víry a při křtu svého dítěte obnovit i svůj vlastní křestní slib. V případě křtu dospělého zájemce o křest trvá křestní příprava v rozptýlu kolem půl roku až dvou let (v závislosti na individuálních potřebách a podmínkách). Příprava probíhá v ideálním případě formou pravidelných týdenních osobních rozhovorů se zájemcem o křest, případně společných setkání s dalšími uchazeči o křest.¹⁴⁸

Důležitou podmínkou pro rozhovor o křtu je fakt, že se jedná právě o rozhovor, nejde tedy ani o nějakou přednášku, monolog, či výslech. Právě k monologu často křestní příprava strhává. Lidé, kteří žádají o křest, mnohdy nevědí, co vše se od nich čeká, jsou rozpačití, zamlklí. Ten, kdo s nimi vede rozhovor, se často ujme iniciativy a přestane se pokoušet o dialog. Je třeba si uvědomovat toto úskalí a snažit se mu ubránit - nenásilnými otázkami přivést zájemce o křest k řeči, snažit se uvolnit atmosféru. Je samozřejmou nutností

¹⁴⁷ Příprava na křty. *Římskokatolická farnost Přerov* [online]. 2011-2013 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.farnostprerov.cz/node/562>

¹⁴⁸ Křest. *Českobratrská církev evangelická: Jižní město - Chodov - Spořilov* [online]. 2000-2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://jizni-mesto.evangnet.cz/nabizime/nabizime.php?page=../nabizime/krest>

mít pro křestní rozhovor připravenou osnovu, která pomáhá neodbíhat příliš od tématu.

Je velmi ošidné chtít za všech okolností uplatnit nějakou „vždy a pro všechny vhodnou“ šablonu rozhovoru o křtu. Přesto je možné uvést několik prvků, které by měly být v rozhovoru vždy přítomny.¹⁴⁹

První kontakt a informační rozhovor

V tomto rozhovoru jde o první vzájemné seznámení a vyjasnění pojmů a očekávání, někdy i o hledání společného jazyka; rozhovor o vlastní víře, popř. vůli k víře.

Plánování

Volba kmotra/kmotrů; naplánování termínů setkání spolu s termínem křtu.

Body rozhovoru

Význam křtu; průběh křtu; křestní otázky na rodiče/kmotry; význam a smysl kmotrovství; spoluúčast kmotrů či jiných hostů; volba hudby a písní; volba křestního verše; jak je možno se zapojit do života sboru.¹⁵⁰

skupinové setkání

Zde jde o uvedení do základních témat křesťanské víry a zkušenost společenství víry.¹⁵¹

Křestní rozhovor slouží k tomu, aby se zúčastnění setkali na lidské rovině, vzájemně se lépe poznali a odbourali všechny své obavy. Je důležité, aby zájemci o křest cítili, že jsou vítáni. Setkání selhává, pokud se cítí prošetřování nebo zkoušení. Pokud farář žadatele nezná nebo je zná jen zběžně, pak tento rozhovor může pomoci k tomu, aby se o nich něco dozvěděl.

Další část rozhovoru se skládá z informací o průběhu křtu, o jeho obsahu, liturgické i technické stránce. Zájemcům může pomoci, když se bude průběh křtu probírat s pomocí Agendy¹⁵². Je třeba vysvětlit, co které úkony při křtu znamenají a jak bude vypadat aktivní účast křtěného (kmotrů). Je také možno

¹⁴⁹ Příprava rodičů na křest dítěte: 2. Příprava na křest dítěte. *Pastorace: podklady pro pastorační a duchovní život* [online]. 2013 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.pastorace.cz/Knihovna/2-Priprava-na-krest-ditete.html>

¹⁵⁰ Ablauf der Taufe. *Hallo-Eltern* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: http://www.hallo-eltern.de/m_baby/Baby-Taufe-7.htm

¹⁵¹ Taufvorbereitung. *Katholische Glaubensinformation Fides* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.kgi-fides.de/Taufvorbereitung.34.0.html>

¹⁵² míněna je zde Agenda Českobratrské církve evangelické

nabídnout zájemci o křest rozšířenou osobní aktivní účast při křestních bohoslužbách (čtení z Bible, modlitba, poděkování sboru apod.). Důležité je, aby po tomto rozhovoru neměl nikdo pocit nejistoty a byly odbourány obavy ze zesměšnění se před sborem nebo příbuznými.

Důležitou částí rozhovoru je volba křestního verše. Zvolený biblický verš by měl pokřtěného provázet celý život. Výběr verše tedy nabízí příležitost formulovat to, co je třeba předat nějakým způsobem konkrétní osobě do života.¹⁵³

Hans-Werner Dannowski¹⁵⁴ vždy veřejně při křtu dítěte vyzval přítomné přihlížející křesťany a blízké přátele rodiny, aby při křestní oslavě po bohoslužbách řekli něco, co považují za důležité o křtu a pokřtěném dítěti. V Dannowskiho mnohaleté praxi nikdy nebyla tato prosba odmítnuta. Posluchači měli dostatek času se na svůj proslov připravit.

To, že nikdo tuto výzvu neodmítl, ukazuje, že ačkoliv jsou lidé často připraveni na aktivní zapojení do křestního dění, mnohdy tomu není věnována dostatečná pozornost nebo jim není poskytnuta důvěra. Často též vzniká mylný dojem, že by podobnou žádostí byli spíše zatěžováni. Dannowskiho zkušenost však ukazuje, že se jedná o mylný předpoklad.

Rozhovor zpravidla nenabízí dostatek času k tomu, aby byly zodpovězeny všechny otázky k tématu křtu. Pokud se koná více setkání, než pouze jedno (!), pak získají oba partneři rozhovoru prostor promyslet po prvním rozhovoru další otázky a témata.

V mnohých, především velkých sborech může být komplikací nedostatek času, který je možno věnovat individuálním setkáním. Také proto je lepší, konají-li se rozhovory o křtu též ve skupinách (k němu by měli být pozváni rodiče/zájemci o křest a kmotři). Tím se zároveň zabrání výše zmíněnému nebezpečí udělat z rozhovoru „křížový výsledek“. Mimo to profitují jednotliví účastníci z příspěvků druhých. Pokud někdo začne vyprávět vlastní zkušenosti, ostatní lépe ztratí zábrany a také se otevřou. Společná příprava na křest může vést k tomu, že vzniknou nové vztahy ve sboru, které zůstanou zachovány i po

¹⁵³ Taufvorbereitung. EVANGELISCH-LUTHERISCHE KIRCHE IN BAYERN. *Christuskirche Kaufbeuren-Neugablonz* [online]. 2012 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.christuskirche-kaufbeuren-neugablonz.de/Taufvorbereitung>

¹⁵⁴ superintendent evangelické luterské církve v Hannoveru

křtu. Rodiny se pak mohou navzájem navštěvovat a např. se střídat při hlídání dětí. V ideálním případě dojde k navázání tak dobrých vztahů, že z kruhu předkřestní přípravy vznikne skupina „třicátníků“ či se naváží úzká osobní pouta.

Vedle skupinového setkávání před křtem je třeba také vést rozhovor individuálně, se samotnými rodiči/zájemci o křest (buďto před nebo po skončení skupinových rozhovorů). Lidé mnohdy přicházejí s hlavní starostí a jasnou představou o „vnější“ podobě křtu (co je třeba kdy a jak udělat...). Setkání s nimi se tak stává především příležitostí hovořit o víře a o tom, co je vedlo k tomu, že se rozhodli přijít požádat o křest.

Pokud se koná individuální rozhovor ještě před křtem, může se tento osobní kontakt mezi farářem a zájemcem o křest stát pomocí. Například pomocí zájemci, který může lépe všemu porozumět, neboť ztrácí ostych zeptat se na otázky, které jej tíží. Toto setkání pomůže také faráři získat vztah k novým členům jeho sboru.

Nastane-li individuální rozhovor až po křtu, mají křtění mnohem více času na přípravu vlastních otázek, které je obzvláště zajímají (které mnohdy vyplynou až ze samotného intenzivního prožitku křestního aktu).¹⁵⁵

Před křtem dětí by se mělo konat také alespoň jedno setkání nejen s rodiči, ale i za přítomnosti křtěného (i kojence). V případě, že dítě nebylo pokřtěno jako kojeneček, doporučuje E. Winkler¹⁵⁶ počkat s přípravou na křest až na období 4-5 let dítěte, aby se již mohlo zapojit do přípravy na křest. Dítě je v této době schopno lépe rozumět dění kolem něj.

U starších dětí, mládeže či dospělých by měl být součástí přípravy i skupinový rozhovor. Bez začlenění do nějaké skupiny ve sboru je velmi těžké nastoupit cestu víry, počínající křtem.¹⁵⁷

Dle Elisabeth Baden mohou nastat situace, kdy není vhodné prokládat přípravu na křest pastoračními rozhovory. V takových případech je vhodné odsu-

¹⁵⁵ BADEN, Elisabeth. *Das Taufgespräch*, missionierende Gemeinde, Lutherisches Verlagshaus Berlin, 1968, s. 15-16

¹⁵⁶ WINKLER, Eberhard, emeritní profesor praktické teologie na Martin-Luther-Universität v Halle-Wittenberg

¹⁵⁷ WINKLER, Eberhard. *Tore zum Leben*, Neukirchener 1995, s. 84-86

nout tyto rozhovory na vhodnou dobu po křtu. V přípravě ke křtu je vždy důležité, aby bylo dění kolem křtu dostatečně jasné a srozumitelné.¹⁵⁸

Na závěr setkání je vhodné vždy zhodnotit, co vše bylo v rámci rozhovoru řečeno. Zároveň se zamyslet nad tím, o čem by bylo třeba hovořit při dalším setkání tak, aby směřování rozhovorů řídili oba zúčastnění. Společné zamyšlení nad následujícím setkáním je vhodné nejen pro to, aby se vedoucí přípravy mohl řádně na další setkání připravit, ale též zájemce o křest má příležitost se nad určitým tématem v klidu zamýšlet a připravit si otázky, které ho napadnou. Témata, která může navrhnout připravující ke křtu, jsou např. co je to věřit, co víme o Bohu, co je to křesťanství.

Pokud chce být zájemce o křest členem určité církve, je pozvání ke křtu relativně jednoduché. Toto přání je ale stále méně samozřejmé. Dnešní člověk přichází stále častěji s žádostí o křest na základě hledání víry v Boha, nechce se však stát členem nějaké konkrétní církve, tedy instituce.

Misijně žijící církve probouzí naproti tomu větší zájem o křest ve spojení s příslušností k církvi. Pokud církve zve a je atraktivní, pak také vybízí ke křtu. K tomu se musí snažit rozvíjet osobní kontakty s nepokřtěnými či okrajovými členy sboru s pozitivním vztahem ke sboru, či k nějaké sborové aktivitě.

V sekulární diaspoře závisí budoucnost církve na tom, zda jsou lidé nově zváni a zda se nechávají pohnout ke křtu. Takové pozvání se děje v evangelizační praxi.¹⁵⁹ Víra košatí ze sdílení vlastní víry s druhými. Evangelizace není ničím jiným než aktivitou s cílem, aby se víra stala druhému osobně významnou. Pozvání ke křtu se uskuteční, pokud se lidé, kteří ze křtu žijí, budou sdílet s těmi, kteří ještě nebyli pokřtěni či nenechali pokřtít své děti, protože jim doposud byl nejasný smysl křtu (či měli strach z přílišné hříšnosti, z nepřipravenosti apod.). Takové pozvání ke křtu je úkolem nejen farářů, ale také všech věřících.¹⁶⁰

¹⁵⁸ BADEN, Elisabeth. *Das Taufgespräch*, missionierende Gemeinde, Lutherisches Verlagshaus Berlin, 1968, s. 27

¹⁵⁹ Klaus Eickhoff zdůrazňuje, že výraz „Křtíte“ znamená „evangelizujte, evangelizujte, aby vzešla víra! Teprve s vírou lze rozpoznat svět křtu a požádat o něj. Závisí to na víře.“. In EICKHOFF, Klaus. *Gemeinde entwickeln für die Volkskirche der Zukunft*, Göttingen 1992, s. 86

¹⁶⁰ WINKLER, Eberhard. *Tore zum Leben*, Neukirchener 1995, s. 82-84

6.1. Příprava na křest dětí

Setkání v rámci předkřestní přípravy má šanci být důležitým pastoračním činem. Mnohdy se v něm setká nejasná nebo špatná či předsudečná představa rodičů o „lidech církve“ s realitou, která tyto jejich představy buď upevní, nebo zkoriguje. Bylo by dobré předem a v každém případě vidět v žadateli o křest dítěte někoho, kdo často z velmi nejasných motivů a velmi nepoučeným způsobem žádá o něco, co je ve svém jádru dobré a co on také za dobré považuje. Čím méně bude „člověku církve“ vadit nejasnost, zmatenost a na první pohled třeba naprostá neadekvátnost slov příchozího, tím lépe.

Je dobré začínat od toho, co je příchozímu známo a co je ve středu jeho zájmu. Nezačínat tedy rozhovorem o křtu jako takovém, ale o osobní situaci žadatele – kolikáté dítě má, jak bydlí, jaká je jeho osobní „křesťanská historie“ (ne jen pouhé suché konstatování, zda je pokřtěn a zda jsou rodiče církevně oddáni), jaký je jeho osobní postoj k žádosti o křest (zda chce křest on, nebo jeho životní partner či babička, příbuzní...), motivy žádosti, jaká je jeho představa o smyslu křtu. Tyto výpovědi jsou dobrým základem pro další rozhovor, neměly by být hned hodnoceny, opravovány nebo dokonce odmítány.

V rozhovoru se nejprve při křtu dítěte projednává jeho narození, nová situace pro rodinu a rozhodnutí se pro křest. Také je zde místo pro dotazy rodičů na církve a křest. Proto je velmi cenné, když jsou při rozhovoru alespoň jednou účastni také kmotři. Ti budou mít velmi důležitou funkci – jak při křestní bohoslužbě, tak i při životě dítěte.

Samozřejmě jde při křestním rozhovoru také o samotný průběh křestní bohoslužby. V mnohých elementech může křtěný (/rodiče) spoluvytvářet a spolupracovat na jejím celkovém průběhu.

Jádrem rozhovoru by mělo být, vedle základních informací o rodičích a fungování jejich rodiny, především dítě, které je připravováno na křest. Nejdůležitější zásadou přípravy na křest je vždy přistupovat ke každým zájemcům o křest přiměřeně jejich situaci, vnímavosti a znalostem. Je jisté, že se s rodiči mluví o velmi zásadní a podstatné věci, když s nimi hovoříme o tématu náboženské výchovy jejich dítěte, která se od nich očekává.

Příprava rodičů na křest dítěte si neklade za hlavní úkol přednést sumář věroučných a morálních pravd, ale oslovuje rodiče v tom, co je pro ně aktuální. Nemají být na výchovu dětí sami. Křtem bude jejich dítě i oni uvedeni do společenství lidí, kteří chtějí žít podle morálních zásad jako křesťané. Rodiče mají

v křestním rozhovoru zahlédnout něco z toho, jak Ježíšovo evangelium dělá život bohatším, krásnějším, radostnějším a jistějším.

Mnohdy je třeba vysvětlit, že křest není ani jen rodinnou slavností, ani jen něčím, co se týká dítěte, ale že je uvedením malého dítěte do nového životního prostoru, kterým je úzký vztah s Bohem a církví, a že právě rodiče jsou těmi, kdo toto uvedení chtějí, zprostředkovávají a dále (po křtu) zajišťují.

Shrnuto: rodiče by si neměli při rozhovoru připadat jako „chybující řidič při přezkoušení z pravidel silničního provozu“, ale neměli by také být benevolentně, rádoby jen formálně ujišťováni o tom, že vlastně o nic nejde, že je křest především (a výhradně) hezká rodinná slavnost v hezkém prostředí kostela. Měli by pocítit svou nově umocněnou rodičovský úkol a především to, že se jim zde nabízí nová a závažná role vzhledem k jejich dítěti, vzhledem k Bohu, církvi a také vzhledem k ostatním lidem. Z toho by měl vyplynout i jejich souhlas s požadavkem církve připravit se na převzetí takového úkolu setkáními, tedy přípravou, která se jim právě nabízí. A v neposlední řadě by neměli být prvním setkáním odrazeni od dalšího setkání, ale naopak nalákáni k dalšímu společnému přemýšlení o významu křtu.¹⁶¹

Dalším důležitým momentem je podpora svobodného rozhodování rodičů v tom, zda křest opravdu chtějí. Z tohoto kroku nutně vyplývá též odpovědnost jak za to, co budou rodiče při křtu vypovídat a konat, tak za to, jak bude se skutečností křtu v životě jejich dítěte dále nakládáno. Ten, kdo s nimi hovoří, by je měl ujistit, že on sám respektuje svobodu jejich rozhodnutí, že je k ničemu nenutí, že jen předpokládá pravdivost přístupu všech zúčastněných stran.

I když je jasné, že o křest dítěte mohou žádat jen jeho rodiče, ne prarodiče, strýcové a tety, je opět třeba chápat, že žadateli to jasné být nemusí. Starost o křest vnoučete je možná projevena neumělým nebo i nevhodným způsobem, ale je to starost autentická, která vyplývá z lásky k dítěti a zájmu a péče o ně a o jeho budoucnost. Tato starost má být vzata vážně a oceněna, i když se samozřejmě vysvětlí, že další rozhovor o křtu musí být veden také s rodiči. Prarodič či jiný příbuzný takto získá pocit, že byl se svou starostí přijat a ta byla vzata vážně, i když třeba její řešení není okamžitě možné.

To vše mluví pro to, aby, pokud je to jen trochu možné, byla křestní příprava alespoň zpočátku individuální - samostatná pro jednotlivé rodiny. Díky to-

¹⁶¹ Příprava rodičů na křest dítěte: 2. Příprava na křest dítěte. *Pastorace: podklady pro pastorační a duchovní život* [online]. 2013 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.pastorace.cz/Knihovna/2-Priprava-na-krest-ditete.html>

muto osobnímu přístupu je možné rozvinout rozhovor, je možné citlivě reagovat na všechny individuální okolnosti.

V některých společenstvích¹⁶² jsou rodiče, žádající o křest svého dítěte, spolu s dalšími rodiči dětí připravovaných na křest, zváni ke společnému předkřestnímu setkání. To se pro ně stává možností promluvit si a vyměnit si názory a zkušenosti s ostatními rodiči. Také kmotři jsou srdečně zváni ke společnému setkání. Tato schůzka je jen jedním z řady setkání v rámci příprav na křest.¹⁶³

*Jsou i zvláštní situace, kdy je třeba jednat se zvýšenou citlivostí, např. dítě je nemocné, matka je nemocná, jeden z rodičů je nevěřící, matka je svobodná, a pod.*¹⁶⁴ Tyto informace (a jiné, které by mohly ovlivnit další křestní rozhovor, např. jedná-li se o aktivní křesťany, mají-li již jiné děti pokřtěné apod.) je vhodné zjistit hned při začátku rozhovoru.

V případě, že rodiče nejsou připraveni vychovávat dítě ve víře, mohou k této výchově přistupovat nevhodně. Rodiče mnohdy nevědí, jak takovou výchovu vést, jak zprostředkovat víru. V takovém případě většinou brzy vzdají své snahy, neboť se cítí být zcela bezradní, a nevyvíjejí ve věci žádnou aktivitu. Dalším nevhodným přístupem je bez hlubšího přemýšlení předávat dítěti život ve víře takovým způsobem, jakým byl zprostředkován jim v dětství (tím neberou ohled na aktualizaci výchovných přístupů, ani na samotný smysl a důvod konkrétních úkonů, apod.). Možná se také spoléhají na to, že stačí naučit dítě odříkat z paměti určité penzum modliteb a písní, k jejichž obsahům budou moci rozumově přistoupit v dospělosti, pokud je to bude zajímat. *Stále platí, že křesťanství není především nauka, ale praxe života, způsob, jak svůj život žít.* Je tedy třeba rodiče při přípravě na křest dítěte zároveň dostatečně připravit pro křesťanskou výchovu či jim nabídnout pomoc prostřednictvím kmotra a sboru.¹⁶⁵ Rozhovor by měl vést rodiče k tomu, aby se výchova k víře zakládala na vlastním životě rodičů a dítěte, na jejich životních příbězích, osobních zkušenostech, prožitcích a zájmech.

¹⁶² např. Německá katolická církev in Auf dem Weg zur Taufe... *Katholische Kirche Meschede Bestwig* [online]. 2013 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.katholische-kirche-meschede-bestwig.de/sakramente/taufe/taufvorbereitung/>

¹⁶³ Auf dem Weg zur Taufe... *Katholische Kirche Meschede Bestwig* [online]. 2013 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.katholische-kirche-meschede-bestwig.de/sakramente/taufe/taufvorbereitung/>

¹⁶⁴ SIMAJCHL, Ladislav. *Liturgie pro duchovní formaci laických apoštolů*, 2004

¹⁶⁵ SIMAJCHL, Ladislav. *Liturgie pro duchovní formaci laických apoštolů*, 2004

Katolický pastor Simajchl uvádí: *Cílem přípravy na křest je zaučení manželů do funkce rodičů. Jak vychovávat děti, aby se nepřipravili o rodičovskou autoritu, kterou Stvořitel vybavuje každého otce a matku. Jak být dětem dobrými věrozvěsty, vštípit jim základ víry.*

Cílem přípravy rodičů je zaškolit je do nové kvality života, do které křtem přivedou své dítě. Předat jim zkušenost evangelia o životě z lásky. Jak z domácnosti vytvořit společenství lásky. Jak si udržet rodičovskou autoritu, kterou jim Stvořitel dal spolu s dítětem.¹⁶⁶

¹⁶⁶ SIMAJCHL, Ladislav. *Liturgie pro duchovní formaci laických apoštolů*, 2004

6.2. Příprava na křest věřících

V církvi 2. a 3. století se vytvořil pevný řád přípravy dospělých na křest, tzv. katechumenát. Když se praxe křtu nemluvnat stala všeobecnou, katechumenát zanikl a znovu ožil až v misijních územích, posléze i v Evropě. Křest se podle starobylého obyčeje uděloval o Velikonoční noci.

Jestliže je člověk dospělý resp. dosáhl věku, kdy je schopen o věcech vážně přemýšlet (od čtrnácti let), je třeba k vážnému životnímu rozhodnutí dobře připravit. Uvažovat o křtu je možné jen za předpokladu svobodného osobního rozhodnutí. Pro křest dospělého již nestačí jen přání rodičů či partnera ani např. realizování svatby v kostele. Je třeba skutečného osobního rozhodnutí poznat Boha. Naopak je možné do procesu přípravy vstoupit, i když si člověk není jistý, zda je již věřící. Během této cesty poznávání může kdykoli přípravu přerušit.¹⁶⁷

Příprava na křest dospělých má různé trvání, většinou záleží na tom, z jakého prostředí a s jakými znalostmi, popř. s jak orientovanou vírou přichází. U křtu dospělých se předpokládá alespoň roční příprava, ale často bývá v praxi příprava rozložena na delší časový úsek. Je třeba respektovat osobitost připravovaného a postupovat tempem, které vyhovuje jemu. A stále mějme na vědomí, že cílem celé katecheze není napěchovat do hlavy mnoho vědomostí, ale vzbudit živou víru, naději a lásku, uvést člověka do krásy křesťanského života, do hlásání a šíření křesťanské víry.

Příprava nezahrnuje jen vzdělání či informace. Jde také o duchovní proces, vstup do života modlitby a poznávání živého Boha. Po projevení zájmu je žadatel o křest pozván k setkání se zástupcem sboru, který by jej měl na křest připravit. Na podobné setkání mohou být zváni také ti (ze sboru), kteří o křtu ještě neuvažují. Tento krok ještě nezavazuje k povinnosti být pokřtěn, ale umožňuje žadateli získat větší duchovní podporu společenství církve. K přípravě patří řada modliteb a drobných obřadů.¹⁶⁸

¹⁶⁷ NĚMEČEK, Michal. Jak přijmout křest?. In: *Arcibiskupství pražské* [online]. 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/jak-prijmout-krest-text>

¹⁶⁸ NĚMEČEK, Michal. Jak přijmout křest?. In: *Arcibiskupství pražské* [online]. 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/jak-prijmout-krest-text>

Dobrá práce na předkřestní přípravě a především její porozumění se pozná podle toho, že zájemce o křest své nově nabyté informace, zkušenosti a kroky ve víře dále šíří a chce se o ně podělit se svým okolím, nechce si je nechat jen sám pro sebe.

6.2.1. První kroky přípravy na křest věřícího

Začátky jsou různé - Bůh se s každým člověkem setkává právě v místě, kde se právě nachází. Podobně by měl postupovat také ten, kdo se setkává s nově přichozím zájemcem o křest. Nesnažit se jej vtlačit do předdefinované škatulky, ale nechat mu prostor. Rozpaky bývají na začátku nejen u zájemce o křest, ale též u toho, kdo jej vede.

Při prvním setkání je třeba především naslouchat vyprávění přichozího zájemce o křest, aby si ten, kdo jej vede, mohl udělat alespoň základní představu o tom, jak na tom onen člověk je, co ví a jaké má zábrany, co jej vůbec ke křtu přivedlo, jaká je jeho víra. *Vždyť každý člověk má svůj vlastní způsob myšlení a proto i svou vlastní cestu, kterou půjde k Bohu.*

Někoho přivádí ke křtu především touha najít smysl života, jiní hledají Slovo Boží. Chtějí lépe poznat evangelium, porozumět Bibli. Jiní hledají společenství věřících, protože se cítí osamělí. Jiní přicházejí z vnitřního popudu - chtějí najít bezpečí a jistotu, chtějí se naučit modlit, medítovat.

Ale v praxi všechny tyto aspekty souvisejí, vedou k cestě za duchovní zkušeností. Ta vede člověka k novému životnímu postoji.¹⁶⁹

Je vhodné, když osoba odpovědná za přípravu ke křtu zná alespoň trochu osobní pozadí připravovaného - jeho vzdělání, rodinnou situaci, situaci v práci, co právě prožívá, co ho přivedlo k zájmu o křesťanství, zda se již dříve pohyboval v prostředí věřících lidí apod.

Lidé, kteří přicházejí s žádostí o křest, mají zpravidla už jakousi svou vlastní představu o Bohu, co dosud viděli, slyšeli, zažili, co o náboženství četli nebo viděli ve filmu. Je třeba s těmito představami pracovat, rozvíjet je či naopak uvádět na pravou míru, klidně na ně reagovat.

Pro navázání takto osobního vztahu je třeba, aby se otevřel také člověk, které-

¹⁶⁹ SIMAJCHL, Ladislav. *Liturgie pro duchovní formaci laických apoštolů*, 2004

mu se zájemce o křest otevírá. Měl by říci něco o sobě, své cestě víry. To může být pro zájemce o křest hlavním motivem pro otevření jeho vlastního příběhu. Zároveň se tím navodí pocit bezpečného prostředí, tolik nutný pro hluboký, důvěrný rozhovor o víře. Při takovémto rozhovoru má též větší možnost vzniknout hlubší vztah mezi zájemcem a jeho protějškem.

Při křestním rozhovoru stojí ve středu dění především zájemce o křest. Proto mají místo v křestním rozhovoru také otázky na církev, otázky po porozumění křestnímu aktu. Modlitba má naši přípravu stále doprovázet, a také samo setkání má být školou modlitby.

Až když vznikne mezi žadatelem o křest a jeho průvodcem předkřestní přípravou nějaký vztah, je vhodné jej přivést do společenství sboru, seznámit s dalšími věřícími, zapojit jej do některých (pro něj zajímavých) aktivit. Je třeba mu dát nejprve dostatek času k seznámení se s vlastní osobní vírou, k seznámení se s řečí symbolů, k poznání náboženských výrazů, příležitost k naučení se pozornému a radostnému naslouchání evangelium.

Někdy je nutno pro nedostatek času vytvořit katechetickou skupinu, když je zájemců víc. Pak aspoň několik prvních setkání, první etapa práce, ať probíhá individuálně.

Je třeba další intenzivní styk s katechumeny i po křtu, k upevnění, k ochraně před návratem do starých pořádků. Je třeba dalšího vedení.¹⁷⁰

¹⁷⁰ SIMAJCHL, Ladislav. *Liturgie pro duchovní formaci laických apoštolů*, 2004;

6.3. Praktické příklady přípravy na křest

Podle své vlastní zkušenosti a na základě církevních dokumentů vedou jednotliví kazatelé přípravu na křest sobě blízkým a přijatelným způsobem. Zásadní podmínky pro křest je nutné dodržovat při jakékoliv přípravě na křest (viz výše). V této kapitole je naznačen postup (a metoda) práce některých kazatelů (evangelické či katolické církve) při přípravě ke křtu.

Každý člověk má svou vlastní metodu přípravy na křest. Každý vychází z vlastní zkušenosti, ze svých osobních a církví stanovených zásad. Každá předkřestní příprava je jedinečná, vlastní cestou se ubírající pouť víry.

Jak již bylo řečeno výše, nelze utvořit univerzální přípravu pro všechny případy rozhovorů před křtem. Kapitola *Praktické příklady přípravy na křest* se pokouší ukázat široké spektrum přístupů křestní katecheze na základě několika málo vybraných příkladů z protestantského a katolického prostředí.

6.3.1. Příprava rodičů na křest dítěte v katolickém prostředí¹⁷¹

obsah jednotlivých setkání:

1. setkání: Úvod; křest; trojrozměrnost; víra

Praktické pokyny k průběhu přípravy. Co je to křest, jaký má význam a co působí? Proč je důležitá příprava, víra rodičů a účast na bohoslužbách? Význam křesťanského jména. Slib křesťansky vychovávat dítě. Význam kmotrů a podmínky: biřmování a církevně sezdání. Trojrozměrnost člověka. Láska citová a láska opravdová. Řídit se rozumem, city či pudy? Jít za hlasem srdce? Co je to víra. Riskuje něco člověk, když žije jako věřící? K čemu je dobrá víra? Jaký je Bůh? Můžeme ho popsat? K čemu je církev? Proč nestačí žít víru soukromě? Co nám dává život v církvi?

2. setkání: Bible; modlitba; svátosti

Rozdělení Bible, autoři, dějiny starozákonní a novozákonní, jazyky Bible, na co se psalo, objev v Kumránu, deuterokanonické knihy, překlady Bible, biblická mapa, hledání v Bibli. Modlit se: Kdy? Kde? Jak? Postoje při modlitbě. Nahlas nebo v duchu? Sám nebo společně? Vlastními slovy nebo naučené

¹⁷¹ na základě rozpisu osnovy setkání při přípravách na křest v katolické farnosti v Přerově

modlitby? Liturgie, svátosti a svátostiny. Svátost manželství. Mše svatá jako největší modlitba a nejhlubší setkání s Bohem Ježíšem Kristem.

3. setkání: Zlo, hřích; svědomí; zpověď; desatero

Rozdíl mezi zlem a hříchem. Co je to hřích. Následky zla a hříchu. Co je to svědomí. Výchova svědomí. Svátost smíření. Zpovědní tajemství. Bůh na prvním místě. Zneužívání Božího jména. Slavení neděle. Láska a poslušnost k rodičům. Povinnost bránit vlast, platit daně a volit. Potrat a eutanázie, odpojení od přístrojů a sebeobrana. Alkohol, drogy a kouření. Zbytečné riskování, nedostatečné oblečení, špatná životospráva, zanedbávání zdraví, vrcholový sport apod. Oddělení tělesné stránky sexuality od vztahu lásky. Homosexualita. Krádež, podvod. Lež, právo na pravdu, právo na soukromí. Závist.

4. setkání: Výchova dětí; nabídka církve pro rodiny; obřad křtu

Výchova dětí: nejdůležitější je příklad rodičů více než vysvětlování. Slavení neděle a svátků v rodině. Společná modlitba v rodině. Děti nejsou naším majetkem. Televize, internet, počítačové hry. Přísnost či všechno dovolit? Jak mluvit s dětmi o sexualitě? Malé děti na mši svaté. Nabídka církve: Setkávání manželských párů a Manželská setkání. Katecheze pro dospělé, biblické hodiny, přednášky. Výuka náboženství jako doplněk rodinné výchovy. Příprava na první svaté přijímání a svátost biřmování. Dětské mše, schola. Společenství mládeže. Průběh obřadu křtu a praktický nácvik. Význam jednotlivých částí obřadu křtu.

Individuální setkání s farářem

Může být před, během či po skončení tří setkání křestní přípravy. Kontrola dokladů a rozhovor nad slibem křesťanské výchovy. Domluva termínu křtu, svíčka a křestní rouška, ústní zhodnocení přípravy, zaměstnání a koníčky...¹⁷²

Blank a Grethlein¹⁷³ doporučují ve své sborotvorné koncepci (orientované na křest) kursy, připravující rodiče na narození jejich dítěte do evangelické rodiny.

Pozitivní motivy těchto příprav:

- pro své dítě chceme vždy jen to nejlepší
- nelze je ochránit před vším – je třeba spolehnout se na Boží všemohoucnost a prosit jej o požehnání pro dítě

¹⁷² Příprava na křty. *Římskokatolická farnost Přerov* [online]. 2011-2013 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.farnostprerov.cz/node/562>

¹⁷³ Blank Reiner – německý teolog, sociolog a psycholog; Grethlein Christian – univerzitní profesor praktické teologie na evangelické teologické fakultě v Münstru

- křest = znamení vděčnosti za to, že můžeme patřit do křesťanské rodiny a za Boží ochranu
- jedná se o krásná, naplňující setkání¹⁷⁴

Všichni jsme ovlivňováni prostředím, ve kterém žijeme a především lidmi, kteří nás vychovávají. Proto je třeba si uvědomit, že těmi, kdo děti nejvíce ovlivňují, jsou především jejich rodiče. Argument, že nechtějí své děti nikterak ovlivňovat, a proto je nevedou k víře, je sporný, neboť své děti již od narození ovlivňují tím, jak k nim přistupují. Je možné mluvit s rodiči o přípravě na křest i v takovém případě, kdy nechtějí na své dítě působit v otázce víry a přístupu k ní.¹⁷⁵ V bývalém východním Německu dnes vzniká nemalé množství církevních škol a školek. Rodiče, kteří přihlašují své děti do křesťanský vedené školky, jsou většinou nevěřící. Jejich nejčastějším důvodem, proč přivedly děti právě do církevního vzdělání, je, že jim chtějí dát možnost, aby se mohli v budoucnu sami rozhodnout, zda chtějí či nechtějí věřit v Boha. Rodiče sami tuto možnost neměli (byli vychováni v „církví neovlivňujícím“ prostředí). Nedokážou dětem víru sami zprostředkovat, a proto se obracejí na církev, aby jim s tím pomohla.¹⁷⁶

Křest dává rodičům příležitost k setkání s církví, která jim nabízí pomoc. Častým důvodem, proč rodiče chtějí nechat pokřtít své dítě, nebývá obyčejně nějaké hlubokomyslné vysvětlení, ale jedno bývá jasné: chtějí, aby se jejich dětem od mala dostalo to, o co oni v dětství byli ošizeni, chtějí, aby děti vyrůstaly jako křesťané¹⁷⁷. A protože oni sami by to nedokázali, chtějí je dát pokřtít, aby měly právo na výchovu církve. Fakt, že chtějí, aby jejich dítě bylo pokřtěno, svědčí o jejich dobré vůli, která je nezbytným předpokladem pro udělení křtu.

¹⁷⁴ BLANK, Reiner; GRETHLEIN, Christian. *Einladung zur Taufe-Einladung zum Leben*, Stuttgart 1993, s. 24

¹⁷⁵ BLANK, Reiner; GRETHLEIN, Christian. *Einladung zur Taufe-Einladung zum Leben*, Stuttgart 1993, s. 24

¹⁷⁶ příkladem takového přístupu je mj. církevní mateřská škola ve Wittenbergu (Kirchspiel – Dobien)

¹⁷⁷ více viz str. GRETHLEIN, Christian. *Taufpraxis heute*, 1988

6.3.2. Příprava věřících na křest v katolickém prostředí

6.3.2.1. Sumář 5 hodin přípravy na křest:^{178, 179}

1. Uvedení a první domluvy

Co je křest? Vyprávění o sounáležitosti k Božímu lidu právě skrze křest a svázanosti s Ježíšem Kristem jako členi jeho církve. Téma modlitby (nej důležitější je modlitba Páně). Co je a jak vypadá Bohoslužba? Význam slova AMEN, Desatero Božích přikázání, Dvojřikázání lásky, vyznání víry, znamení kříže.

2. Víra. Starý Zákon

Víra – důvěra; starozákonní příběh lidu Izraele: Abraham (1. člověk, který Bohu skutečně důvěřoval), Izák, Jákob – Izrael, po jehož dvanácti synech se odvozuje celý izraelský lid; proroci; spasitel Ježíš Kristus; první kniha Bible (Stvoření světa, Adam a Eva,...).

3. Ježíš Kristus

Ježíš z Nazaretu = Ježíš Kristus; je třeba změnit svůj život pro vlastní připravenost na Boží království; Původ Ježíše Krista – příběh o narození; Boží přítomnost pro chudé; evangelium pro každého; odpuštění hříchů.

4. Svazek Boha a lidí

Vyvedení Izraelského lidu z otroctví; Mojžíšem přinesené desky s Desaterem Božích přikázání; lidé zapomínali na smlouvu a chovali se nehodně – Bůh poslal Syna, aby je spasil; dvanáct učedníků; smrt Ježíše Krista.

5. Život církve

Zmrtvýchvstání Ježíše Krista; zjevení učedníkům; pověření učedníků k šíření evangelia do všech národů a křtění ve jméno Boha (Otce, Syna a Ducha Svatého).

¹⁷⁸ LÖWENSTEIN, Martin. *Kleine Einführung in den Glauben*; Schumanowka (Altei/Sibirien), 2000

¹⁷⁹ Jezuítka

Seznámení zájemců o křest se svátostmi katolické církve:

(1) Křest je svátost, skrze kterou mohou přijít všichni lidé k Božímu lidu, k církvi. Svátost je, když Ježíš Kristus jedná viditelně skrze své tělo, církve, ve znameních. Tím, že je křtěnec pokřtěn vodou, je Bohem osvobozen a vzat do jeho lidu. Na letnice, 50 dní po velikonocích, daroval Bůh apoštolům Ducha Svatého. Tohoto Ducha předávali učedníci dál ve (2) svátosti biřmování (v ortodoxní církvi vždy spolu se křtem). Biřmování prohlubuje křest. Mezi apoštoly byl zvláště pověřen Petr jako skála církve, aby církev vedl. Petr se stal biskupem římským. Proto je dodnes římský biskup hlavou církve v celém světě. Skrze křest a biřmování se člověk stává členem církve.

(3) Svátost eucharistie. Každý pokřtěný, pokud se nejedná o malé dítě, se může připravit na tuto svátost a podle možností každou neděli slavit svatou mší a alespoň jednou za rok na velikonoce přijmout eucharistii. To jsou tři hlavní svátosti.

Bůh se svým lidem na Sinaji uzavřel smlouvu. Skrze Ježíše Krista Bůh uzavřel novou smlouvu se svou církví, s židovským národem a všemi ostatními. Jako zobrazení svazku Boha s člověkem slaví církev (4) manželství jako svátost. Muž a žena mají vzájemně žít tak věrně v lásce, jako je věrný Bůh svému lidu. Lidé však stále hřeší i po té, co se ve křtu stanou Božími dětmi. Manželé by si měli vzájemně odpouštět viny. Bůh každému křesťanu, který v tichosti vyzná své hříchy, odpustí. Pokud jsme se vzdálili od Boha kvůli těžkému hříchu, musíme obnovit naději křtu, abychom se mohli stát opět členy církve. Ve (5) svátosti pokání (zpověď) vyznává křesťan své hříchy kazateli a obdrží rozehřešení. Tím Bůh odpouští viny pomocí své církve. Kazatel nikdy a nikomu nemůže říci, jaké zpovědi vyslechl. (7) ve svátosti svěcení kněží je kněz oprávněn vést svátost pokání a eucharistie. On zvěstuje lidem Boží slovo. Kazatel, spolu s řádovými sestrami a bratry má být pro křesťana znamením, že člověk může celý svůj život svěřit Bohu. Proto se nežení.

Bůh chce darovat každému člověku naději. Víra není něco zvláštního pro vzorné a silné. Bůh daruje svou lásku obzvlášť chudým a slabým, kteří v očích světa nic neznamenaají. (7) svátost smíření je pro ty, kteří jsou těžce nemocní. Tím je posílena důvěra nemocného a ten je spojen s Bohem. Také ten, kdo leží na smrtelné posteli, má dostat svátost smíření, po té, co vyzná své hříchy a přijme sv. eucharistii.

Toto je sedm svátostí církve. Jsou pro všechny křesťany a náleží k jejich životní cestě. Křest je pouze počátek.

Vodou křtu je starý člověk smyt. Život křesťana se rozvíjí teprve v účasti na životě církve. Křest je jen počátek cesty víry člověka.

K cíli může směřovat pomocí naplnění Duchem, posílnění chlebem a utěšení odpuštěním.

Čtyři etapy práce s katechumeny

1) *První setkání jsou časem vzájemného poznávání, výměny názorů, spřátelení. Mluvíme tu především o Bohu, Bohu Otci, Stvořiteli.*

2) *Druhá etapa se zaměřuje na poznání Pána Ježíše a jeho evangelia. Vrcholí konverzí, vyznáním víry.*

3) *V třetím údobí se připravujeme na svátosti, na život církve. Vrcholí křtem, svatým přijímáním.*

4) *Čtvrtá etapa je čas upevňování v dobrém, přípravou na přijetí Ducha svatého.¹⁸⁰*

6.3.2.2. Katechumenát v životě církve Gordonnier:

Tím, že jsou si katechumeni a jejich průvodci navzájem blízcí, zakoušejí evangelium žité těmi druhými.

Úkoly katechumenátu

a) katechumenát jako služba člověku v jeho společenských vztazích

Praxe katechumenátu umožňuje znovu pochopit vlastní existenci spíš jako otázku a výzvu, než jako výslednici vnějších, předem daných okolností. Vzít znovu svůj život do rukou, abych ho tvárnil a nalézal tak odpověď na tuto výzvu s vynaložením tvůrčího úsilí, to je jistě nesporným humanizačním úkolem dneška.

b) zkušenost církve jakožto počátku

U dospělého vše začíná obrácením se na druhého člověka s prosbou o pomoc. Jednak aby se ujistil o správnosti své vnitřní cesty, svého směřování, a za druhé z touhy po dalším prohloubení.

¹⁸⁰ SIMAJCHL, Ladislav. *Liturgie pro duchovní formaci laických apoštolů*, 2004

Víra změní celý život a člověk odhaluje před druhým své nitro. Takto projevená důvěra vytváří bratrství, zakořeněné ve vzájemné úctě a také v aktu víry samé.

6.3.2.3. *Etapy a prvky přípravy na křest dle Opatrného:*

Etapy průběhu přípravy

1. *Předběžný katechumenát, který vrcholí přijetím do katechumenátu*
2. *Období katechumenátu, které vrcholí zařazením mezi čekatele křtu*
3. *Období očišťování a zasvěcování do křesťanské praxe, které obsahuje tři skrutinia, bezprostřední přípravu na křest a vrcholí přijetím svátosti křtu, biřmování a eucharistie.*
4. *Období mystagogie, které nemá časové ohraničení.*¹⁸¹

Doplňující formou přípravy je četba, účast na bohoslužbách a různých farních nebo skupinových akcích. Je třeba zdůraznit, že četba je opravdu jen doplněk, nemůže nahradit živé katecheze a rozhovor. Pro dnešního člověka jsou naprosto nezbytné osobní rozhovory v rámci přípravy na křest.

Důležité je znovu a znovu se vracet k poznávání podstatných věcí.

Katechismus je použitelný pro shrnutí toho, co kandidát křtu poznal, prodiskutoval a pochopil, ale nemůže sloužit jako náhražka katechezí a rozhovorů.

Cíl předběžného katechumenátu je dvojitý: je to určitá „inventura minulosti“, její zpracování a vyhodnocení a na základě těchto kroků potom vytvoření představy o konkrétní náplni prekatechumenátu dotyčné osoby. Druhým cílem je dopracování se do pozice, ve které může být adept přijat do katechumenátu. To znamená, že adept má poznat základy křesťanského učení, má u něho začít duchovní život a aspoň v zárodečném stádiu zde má být víra v Krista (ne jen přesvědčení o Boží existenci!).

Jednotlivé prvky příprav na křest:

A) společná četba Markova evangelia a části Skutků apoštolů

¹⁸¹ více in *Uvedení do křesťanského života*, Praha 1987

Cílem této četby není jen první seznámení s obsahem evangelia, také ne jeho podrobný výklad, či „uvedení do víry věřících“, nýbrž určité přivedení do takového kontaktu s Písmem, ve kterém se inspiruje víra kandidáta a pomalu se tvoří i hlavní body jejího obsahu. Ze Skutků apoštolských lze jasněji vidět, jak vypadá odpověď člověka na zvěstované slovo, co je základním obsahem víry, jak vznikala církev.

B) seznamování s vybranými pasážemi Písma

U adepta, který má už určité předběžné znalosti Písma, takže se v něm (nebo aspoň v Novém zákoně) orientuje, je možné zvolit i náročnější způsob, kdy se s ním probírají jednotlivé pasáže Písma, které ho mají přivést k jádru víry.

Je možné nabídnout poněkud delší cestu, která je seznamováním se základními pojmy křesťanské víry na základě biblických textů. Vyžaduje od připravujícího dobrou znalost Písma, je časově náročná, ale znamená pro některé adepty přiměřené uvádění jak do orientace v Písmu, tak do víry.

C) reakce na životní příběh adepta ve smyslu evangelia

Náročné, předpokládá to u připravujícího výbornou znalost Písma, pohotovost a schopnost improvizace. Výhodou je, že se lze dotýkat skutečně existenciálních otázek adepta. Nevýhodou kromě zmíněné obtížnosti je, že se může snadno uvíznout v oblasti otázek, zážitků a životních událostí adepta a v důsledku toho se nepokryje celé pole základů víry.

D) uvádění do duchovního života

pomáhat mu v tom, aby udělal první (nebo další) zkušenosti jak s modlitbou, tak se zamýšlením se nad sebou před Bohem. Nejlepší bývá, když lze vycházet z jeho osobních, byť sebeskromnějších zkušeností a ty dál rozšiřovat a prohlubovat.

Základní osnova přípravy

E) krédo

Apoštolské vyznání víry je nejen vyznáním víry křtěnce při křtu, ale tvoří jakousi páteř či kmen křesťanské víry. Představuje nezbytné minimum věrouky, které má být osvětleno a pochopeno.

F) modlitba a duchovní život

K základnímu výkladu „teorie modlitby“ patří informace o modlitbě společné a individuální, o smyslu liturgie jakožto modlitby, poučení o modlitbě vlastními slovy a o modlitbách předem formulovaných (napsaných), základní výklad Modlitby Páně a informace o žalmech. Modlitba ovšem není jen předmětem, o kterém se mluví, do ní má být člověk také uveden. Katechumen by měl být v zásadě uváděn jak do osobní modlitby vlastními slovy, tak do modlitby přejatými slovy a do účasti na liturgii.

G) svátosti

Nauka o svátostech se bude samozřejmě soustřeďovat na iniciační svátosti, s nimiž přijde katechumen nejdříve do kontaktu. Katecheze o svátostech se musí udržovat jen v oblasti základních znalostí, protože svátosti patří do plnosti života z víry a do plnosti života církve a z obojího okouší katechumen jen malou část. Poznání kréda musí být rozhodně podrobnější.

H) morálka

Přijetí křesťanské morálky katolické církve znamená pro mnohé dnešní dospělé lidi v zásadě přijetí jiné kultury života. Jde zejména o vztah a úctu k životu, o sexualitu a o vztah k nepřítelům.

6.3.3. Příprava věřících na křest v protestantském prostředí na konkrétních případech

6.3.3.1. metodika rozhovoru dle Elisabeth Baden¹⁸²:

Pro metodiku rozhovoru se ukazují v celkovém pohledu na věc tři okruhy:

- A) rozhovor se orientuje na strukturu křestního aktu
- B) rozhovor vychází z konkrétního případu (kázu)
- C) rozhovor vychází z účasti sboru

Samozřejmě nejsou vždy obsaženy všechny tři složky. Mnohdy je těžké, rozhodnout předem, podle kterého okruhu by se mělo postupovat. Tyto složky mohou vždy dobře posloužit pro přípravu toho, kdo vede rozhovor se zájemci o křest, aby si ujasnil možné cesty postupu v připravování zájemce na křest.

¹⁸² BADEN, Elisabeth. *Das Taufgespräch*, missionierende Gemeinde, Lutherisches Verlagshaus Berlin, 1968

A) rozhovor se orientuje na strukturu křestního aktu

1. možnost: zájemci je předán vytištěný exemplář křestní bohoslužby. Tento text je v rozhovoru společně prodiskutován. U jednotlivých bodů jsou krátce vysvětleny jejich významy.

2. možnost: z liturgie je vybrán konkrétní bod a na něm je vysvětlován průběh a dary křtu, které sebou nesou také úkoly a odpovědnost křtěných (u rodičů za křtěné) a kmotřů. Mj. by měly být zmíněny také přímluvné modlitby, aby jasně ukázaly, že sbor křesťanů obklopuje každého pokřtěného svými modlitbami.

Na otázku, proč chcete nechat pokřtít vaše dítě, může někdy přijít překvapující centrální odpověď, na níž se dá pak dobře navázat. Ale mohou přijít i mnohdy nečekané odpovědi: kdo ví, k čemu to je dobré; nechceme přeci našemu dítěti nic upírat; dítě potřebuje ochranu požehnání; také jsme pokřtění a chceme podržet tradici; je to přeci možnost uspořádat oslavu, atd. Ochranu, podporu a záchranu potřebují pro sebe/dítě velmi naléhavě. Bůh to vše nabízí a křest je toho znamením.

Cílem rozhovoru je ozřejmit na jednom bodu křestního aktu dary křtu, vše propojit s myšlenkami, které v křestním proslovu zazní a měli by dále pokřtěného provázet jeho cestou víry.

3. možnost: výchozím bodem je bohoslužebný charakter křestních oslav: Bůh nám poslouží svým Slovem a my odpovíme nasloucháním a modlitbou, zpěvem a chválami. Podstatné části bohoslužby jsou především: modlitby, biblické čtení, kázání, Otče náš, Apoštolské vyznání víry, požehnání.

Cílem rozhovoru je na jednu stranu osvobodit křest ze své izolované důstojnosti, na druhou stranu ubránit se oduševnělým¹⁸³ chápáním církve a sboru. Křtem se vstupuje do praktického životního soubytí.

4. možnost: výchozím bodem je souvislost mezi křtem a misí, jak je obsažena v novozákonním vyslání učedníků ke všem národům¹⁸⁴. Křest není církevním předpisem či zvykem. Nejedná se o posvěcující úkon, ani o oslavu pojmenování (jako při křtu lodi). Nelze ani říci, že je při křtu farář bezpodmínečně nutný.

¹⁸⁵ Bůh nechává faráře křest vykonat. Zdrojem křtu je však Bůh sám. Ve křtu je jednajícím aktérem pouze Bůh.

Boží příkaz je rozšířen na celý svět. Ten, kdo přivádí své dítě ke křtu, říká „ano“ misii církve.

¹⁸³ vergeistigten

¹⁸⁴ Mt 28, 16-20

¹⁸⁵ Každý člen sboru, který věří Božímu Slovu, by mohl vykonat křest (křest v nouzi).

Cílem rozhovoru je rozšiřovat obzory křtu z typické lidské svévole a zdání církevního nařízení a objasnit Boží prikázání jako pozadí křtu.

B) rozhovor vychází z konkrétního případu (kázu)

1. možnost: výchozím bodem je odpovědnost rodičů. Dítě dnes nemusí nutně znamenat splněná přání rodičů. Také znamená přítěž (finanční, energetickou, časovou,...). Dítě může být dokonce i takovou starostí, že na pozadí mizí radost z jeho narození a žití. A přeci je mnoho toho, za co je třeba děkovat (zdraví matky i dítěte, společná výchova rodičů, pomoc sourozenců...). Tím, že rodiče přivádějí dítě ke křtu, přiznávají, že jejich dítě je také Božím stvořením, Bůh je jeho Otec, který jej miluje a opatruje mnohem více, než by to kdy zvládli jeho rodiče. Když mají rodiče nějaké ctižádostivé plány a přání, je to vůči dítěti nespravedlivé. Autorita rodičů se nikdy nesmí zaměnit za panování. Jediným pánem rodičů i dětí je Bůh. Také je pro ně spravedlivým Otcem. Křest je tomu ujišťujícím znamením. Rodiče nesou odpovědnost za to, že bude dítě vychováno křesťansky. To také při křestním aktu slibují. Křesťansky vychovávat znamená především dělat vše, co je pro dítě nutné, aby bylo zdravé, spokojené, aby bylo vychováváno ke společenství a spravedlivému a řádnému životu. Křesťansky vychovávat také znamená výchovu ke křesťanské víře. Důležitým prvkem výchovy je příkladnost a láska. Je to vedení ke Kristu tak, jak to jen církev dokáže. Vyprávění, modlitby a zpěv, vlastní úcta a otevřenost srdce, jsou toho nedílnou součástí. Není tím míněno, že mají rodiče předávat perfektní, bezchybnou víru. Ta ani neexistuje. Míní se tím, že je třeba utvářet prostor pro Boha ve svých životech.

Cílem rozhovoru má být impuls, aby se rodiče rádi zapojili do sborových aktivit, ale především, aby poznali svou odpovědnost a vzali vážně své křestní sliby i s jejich důsledky.

2. možnost: výchozím bodem je vzpomínka na vlastní křest¹⁸⁶. Žádní rodiče nejsou perfektní, ale mohou mít jistotu, že Boží milost a ochranná ruka stále bdí nad jejich dítětem. Bůh má moc udělit i chybujícím požehnání.

Cílem rozhovoru je předat rodičům útěchu křtu. Ti mají často strach z velikosti jejich úkolu.

¹⁸⁶ Otázky po důležitých aspektech jejich vlastního křtu; co by chtěli také pro své dítě; zda vůbec někdy vzpomněli na svůj vlastní křest, za jakých okolností, apod.

C) rozhovor vychází z účasti sboru

1. možnost: výchozím bodem je odpovědnost sboru za jeho pokřtěné členy. Při tomto rozhovoru může být řeč o kmotrech, jejich úkolu a rozměru jejich volby. Zde může být také nabídnuta možnost tzv. „sborového kmotra“¹⁸⁷. Vše, co se ve sboru odehraje (náboženství, dětské bohoslužby, nedělní škola, konfirmační hodiny, práce s mládeží, pastorec,...), má svůj základ ve křtu.

Slib, který rodiče dávají, je staví do stálé každodenní odpovědnosti. Sbor chce tuto odpovědnost nést spolu s nimi, alespoň co se týče jeho části výchovy. Rodiče i děti jsou členy sboru. První spoluprací mezi sborem, kmotry a rodiči je křesťanská výchova dítěte (pokřtěného).

Cílem rozhovoru je pozvání do sboru, ke spolupráci, k bohoslužbám. Nejde zde o zaplňování kostelů, ale o dar účasti na evangeliu.

2. možnost: výchozím bodem je radost sboru z nově přichozícího člena. Tato radost bývá v rozhovorech často příliš málo naznačena. Pro sbor je tato radost důležitá. Má něco, co může předávat dál, co je tím nejlepším na světě: evangelium, zájem o Boží Otcovství, lásku Krista a moc Ducha svatého. Život v tomto komplikovaném světě není snadný. Je plný nejistot. Těžko se rozlišuje mezi pravdou a bezprávím v dnešní společnosti. Potřebujeme měřítko pro svá jednání a plány. V evangeliu můžeme taková měřítko nalézat.

Cílem je probudit radost z toho, že můžeme žít v Božím světě a pod ochranou Jeho dlaní.¹⁸⁸

6.3.3.2. *Struktura předkřestní katecheze dle Bureše*¹⁸⁹

Počítáme s katechezí dospělých. Katecheze v této podobě trvá více než ½ roku, zpravidla 7-9 měsíců. Jedno setkání = 1,5 hodiny¹⁹⁰. Ve výjimečných případech může jít i téměř o 2 roky (největším bývá apologetické období). Délku trvání je dobré oznámit hned při prvním setkání. Během přípravy katechumeni nepřijímají Večeři Páně, ale jsou vyzváni, aby přicházeli pro požeh-

¹⁸⁷ Viz výše

¹⁸⁸ BADEN, Elisabeth. *Das Taufgespräch*, missionierende Gemeinde, Lutherisches Verlagshaus Berlin, 1968, s. 26-34

¹⁸⁹ BUREŠ, Jiří, farář Českobratrské církve evangelické

¹⁹⁰ ideální tvar, může být kratší, např. maminky s dětmi

nání. Po celou dobu přípravných setkání je jasně zdůrazňovaná možnost, říci na konci přípravy, že se zájemce necítí zralý pro křest¹⁹¹.

Katecheze mají pevný liturgický rámec. Nesmí chybět společný zpěv ze zpěvníku, který se používá při bohoslužbách (připravuje katechumeny na vstup do společenství). Písně z katecheze je vhodné zařadit na bohoslužbě, zejm. když je katechumen představen sboru. Katechezi zahajuje farář modlitbou, končí zpravidla společným Otče náš (pomáhá uvádět do praxe modlitby i nesmělé katechumeny). Nutností je účast na bohoslužbách, je to často tvrdý boj (společenství typicky nebývá vnímáno jako podstatné). Pravidelnost je nutné vyžadovat, často však končí na kompromisu (1x za měsíc je absolutní minimum). Když se křest blíží, usiluje se ještě více o častou přítomnost na bohoslužbách. V závěru (těsně před křtem) nebo během rozhovorů (o modlitbě, bohoslužbě) je možné a vhodné požádat kmotra o účast na přípravě. Analogicky postupujeme při přípravě nepokřtěného manžela členky (manželky člena) sboru.

Formou se předkřestní přípravy blíží osobním rozhovorům méně formální povahy. Během příprav není příliš využíváno literatury¹⁹².

Téma předkřestní zpovědi je obtížně akceptováno¹⁹³.

Základním termínem křtu je Velikonoční neděle (příp. sobotní vigilie, tam, kde se koná). Na začátku postního období je pak vhodné sbor upozornovat na chystaný křest. Příprava katechumena se stává běžnou součástí přímluv. Jako další vhodný křestní termín se osvědčily Svatodušní svátky či jakákoli neděle mezi velikonoce a sv. Duchem, či svátek Zjevení Páně (6. 1. , resp. neděle následující po Zjevení Páně). Vhodný by byl i 2. svátek vánoční (mučedníka Štěpána, vzhledem k vyznavačskému postoji), tam, kde se konají bohoslužby. Nehodí-li se, pak každá neděle.

¹⁹¹ Bureš uvádí pouze jeden příklad, kdy katechumenka přípravu po přibližně 3 měsících vzdala.

¹⁹² Bureš v tomto momentu vidí nedostatky své předkřestní struktury a rezervy jeho modelu. Ve zkušenosti se mu však nikdy příliš neosvědčila práce s literaturou. Katechumeni byli nicméně poměrně ochotní číst Bibli.

¹⁹³ využili ho jen 3 z cca 12-15 katechumenů

Počet	Cyklus	Témata	Teze - cíl	poznámky
1	Vstupní rozhovor	Shrnutí dosavadní cesty katechumenů ke křesťanství. Co je vede ke křtu? Hledat začátek cesty. <i>Představit katechumeny na bohoslužbách (možné i později). Evt. povzbudit k volbě kmotrů.</i>	Hledat, kde se již Boží milost protнула s životem katechumenů. Učit se číst svůj život jako cestu orientovanou od Boha či k Bohu. Opatrné rozlišování falešných motivací.	Klíčový rozhovor, zde získávám materiál pro celou dobu příprav. Zkušenosti později propojujeme s dalšími tématy.
1	Být křesťanem	Co je jádrem křesťanské víry? (ve 20 minutách). Co je křesť? (velmi stručně) + rozhovor o obou tématech.	Dát jasný cíl a obsah přípravě. (Podat informaci, spíše než obhájit či vysvětlit.)	V této fázi často vede k otázníkům, ne vše je pochopeno, přijato.
5-7 kvůli apologetice bývá delší (-15)	příběh Abrahama - cesta od nevíry k víře + <i>apologetika</i>	a) Povolání Abrama T: Jediný Bůh. Věřit znamená naslouchat i následovat. b) selhání v Egyptě (+ rozdělení země) T: Hřích je nedůvěřovat Bohu, jeho zaslíbením. c) selhání s Hagar; smlouva, změna jména T: Hledat spásu u Boha, ne u člověka. d) Sodoma, Abr. jako přímlyvce T: Bůh a svět: spravedlnost a milosrdenství. ¹⁹⁴ e) narození syna (+ jeho (ne)obětování) T: Spása: místo trestu je darován život. Srv. Kristus.		lectio semicontinua. Doplňováno apologetikou, často z volných otázek, které v první době katechumeni často mají.
1 1-2 1	modlitba Otče náš	<i>rozhovor o modlitební praxi katechumenů</i> Vstoupit do Ježíšova příběhu (vztahu Syna k Otcí). <i>rozhovor o bohoslužbě</i>	Povzbudit k modlitbě, ukázat možnosti. Boží dílo, lidská odpověď. Proč je důležité společenství?	*Guardini, O modlitbě. Vyjít ze zkušeností katech.!
3-4	Desatero 1. deska 2. deska	Zákon, naplněný v Kristu. + Dvojpřikázání lásky. Vztah člověka k Bohu. Vztah člověka k člověku.	Dělat dobré skutky z lásky k dobremu Bohu, ne kvůli svému sebevědomí a své spáse.	Během tohoto cyklu vysvětlit význam významů vin. Vysvětlit praxi zpovědi. Nabídnout křesťní zpověď.

¹⁹⁴ K d) a e) – U katechumenů, kteří zápasí i se základními tématy, je vhodné náročnější vynechat. Zkušenost s těžkými tématy je obecně vzato velmi dobrá, přispívají k hlubšímu ponoru do témat viny a hříchu, vyvolení a spásy, které často katechumeni vnímají zpočátku povrchním způsobem. V drsných příbězích se nedá temnota světa obejít či omluvit.

6-8	Evangelium	forma: rozhovor nad evangeliem, reakce na domácí četbu vybraného evangelia (zpravidla Marek). Mk 1-2 úvod, co je evangelium + stručná historie NZ (apologetika: je to věrohodné?) Mk 3-5 mesiášské tajemství, podobenství Mk 6-8,30 konflikty, zázraky, „Ty jsi Mesiáš“ Mk 8,31-10 předpověď kříže, hora proměnění Mk 11-13 Jeruzalém Mk 14-16 velikonoce		úkol katechumenů, číst po částech 2-3 kapitol. Musejí přijít s psanými poznámkami. Nad poznámkami se diskutuje, vysvětluje, společně hledá. Témata udávají katechumeni!
1	Patřit do církve	<i>rozhovor katechumenů se staršovstvem</i>	Povzbudit katechumeny. Ukázat sbor jako místo, kde mohou najít podporu nebo uplatnit své talenty. Informovat o financování.	
1	Co je křesť?	<i>Význam křtu. Domluva a příprava křestní slavnosti.</i>		
3-6 podle času	Apostolicum	<i>Věřím v Boha Otce i v Ježíše Krista Věřím v Ducha svatého</i>	Seznámit katechumeny s obsahy víry církve. Povzbudit k hledání svého vyznání.	Požádat, aby se apostolicum, Otče náš, desatero naučili zpaměti.

Apologetická témata se během Burešovy praxe předkřestních příprav ukázala jako velmi potřebná. Moderní člověk je zahlcen množstvím nepřesných představ a předsudků o křesťanství, víře, Bohu, historii křesťanství, institucích církvi, katolicismu i protestantismu. Lepší, než stále narážet na stereotypy, je odstranit tyto překážky z cesty.

Do této struktury jsou vhodně vsunovány ALTERNATIVNÍ HODINY A TÉMATA:

U mladých se osvědčuje téma křesťanství v kontextu světových náboženství. Toto Bureš doporučuje zařadit v rámci apologetické fáze (první část katecheze). Jiná náboženství tvoří v čase globální komunikace důležitý kontext pro křesťanskou víru. Pomáhá to očistit centrální pojmy víry od různých cizorodých představ. Jiná náboženství jsou (upřímně) oceňována v jednotlivostech, kdy se dotýkají pravdy křesťanství.

Jinou možností je ukázat křesťanství v jeho světovosti a šíři kultur. „Jděte ke všem národům“ (využít např. videa, fotografie, ideálně setkání s křesťany

z ciziny). Osvobozuje to od vnímání problémů a omezení místní církve jako definitivního obrazu toho, co je křesťanství.

Společenství, opět v úvodní části. 1K 12, obraz doplňujícího se těla. Vhodné k neutralizaci negativního obrazu „instituce“ církve.

Stvoření světa, pád člověka. Zařazováno tam, kde bylo potřeba ilustrovat, co je hřích (odcizení Bohu i člověku).

6.3.3.3. Příprava na křest podle Pešouta¹⁹⁵:

Procedurální záležitosti

Otázka příslušnosti ke sboru:

Pokud je trvalé bydliště rodičů (dítěte) na území jiného sboru, je třeba navrhnout křest ve sboru místa bydliště (když jde o to, aby křtil konkrétní farář), nebo zažádat o delegaci ke křtu sbor v místě bydliště.

Termín:

Křest mimo bohoslužebné shromáždění nepřichází v úvahu. Určitou variantou ne nedělního křtu by tak mohlo být mimořádné sborové shromáždění.

Další podmínky:

Alespoň jedna návštěva bohoslužeb před křtem by měla být podmínkou. Také setkání s kmotry, alespoň jednou, v klidu bez dětí, probrat biblické poselství, podívat se na vybraný formulář křtu – na vybranou liturgii a vybrané křestní vyznání.

Další jméno?

Při křtu se oslovuje křestním jménem křtěného, případně i druhým zvoleným jménem křestním. Do matriky (případně i do pamětního křestního listu) se napíše i případné druhé jméno, které může být např. po kmotrovi.

Křest – rozhovor s rodiči a kmotry¹⁹⁶

Otázka důvodu:

Proč chtějí své dítě nechat pokřtít? Jaké důvody je k tomu vedou? Co si představují pod pojmem „křest“?

¹⁹⁵ PEŠOUT, Lukáš, farář Českobratrské církve evangelické

¹⁹⁶ Pešout tento text předkládá zájemcům o křest, aby si přečetli obsah přípravy ke křtu a na setkání přišli s již strukturovanější představou, či námitkami.

Vyznání:

Nejstarší formou křtu byl křest dospělých. Jistě známe původní křest z filmů i praxe některých moderních církví. Katechumen je doveden doprostřed řeky, tam třikrát (symbolika Trojice) ponořen liturgem a odveden na druhou stranu řeky, na nový břeh (o tom si povíme více při povídání o symbolice křtu a biblických obrazech). Nicméně pouze u dospělých můžeme očekávat plnohodnotné vyznání víry v Krista, které chápeme jako podstatnou část křtu. „Kdo uvěří a pokřtí se, ten spasen bude“¹⁹⁷. U některých členů církve proto vznikají nad křtem nemluvnat rozpaky. Důraz zůstává na osobním vyznání.

Závazek poslušnosti, jenž v sobě křestní vyznání obsahuje, je třeba formulovat jako přítomný úmysl, ne jako slib zaměřený do budoucnosti. Křest se nesmí proměnit v pouhý slib, že rodiče budou děti křesťansky vychovávat.

A) Kdo vyznává?

I když se velice záhy začaly křtít také děti, nezachoval se nám z prvotní církve žádný formulář jejich křtu. Katolická církev i církve reformační užívaly pro křest dětí stejný formulář jako pro křest dospělých. Na místě dítěte odpovídal na otázku kmotr, v reformované a bratrské tradici i otec.

Křest nemluvněte je ujištěním o Boží věrnosti, které může být rodičům a později i jejich dětem velikou posilou. Je ovšem třeba varovat se jakýchkoliv magických představ v souvislosti se křtem. Výkon křtu sám z dětí křesťany nečiní. Velice záleží na tom, aby rodiče, kteří o křest žádají, činili tak z víry. Křest bez víry je rouháním, které znevažuje Kristovo dílo spasení. Proto je třeba smysl i závazek křtu s rodiči dítěte předem prohodit a odmítnout magické, finanční i mezigeneračně-sociální důvody.

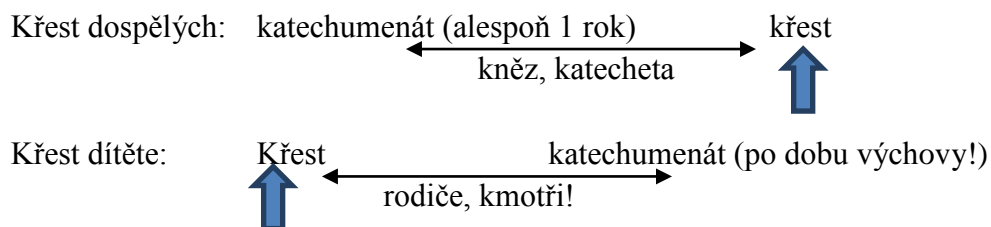
B) Co se stane?

Křest nemluvnat má své oprávnění, i když při něm není možno mluvit o víře dětí. Je svědectvím o svobodě a nadřazenosti Boží milosti i vůči naší víře. Boží vyvolení se ve své svrchovanosti vztahuje také na ty, kteří to ještě nejsou způsobilí pochopit.

Dítě je symbolicky převedeno na nový břeh, do nového života, života s Bohem ve své blízkosti. Za tento nový život jsou rodiče a dále také kmotři zodpovědní! Znamená to umět se s dítětem pomodlit před spaním, jít s ním

¹⁹⁷ Mk 16, 16

občas na bohoslužby, listovat s ním v Bibli, třeba obrázkové. Proto je důležité jejich vyznání, jejich přiznání se ke křtu, ať už vlastnímu, nebo křtu jejich dítěte.



6.4. Cíl přípravy ke křtu

Pro faráře může být velkou pomocí, když si po každém setkání se zájemcem o křest sepíše několik poznámek o průběhu setkání a zájmu žadatele (potenciálním důvodů nezájmu...). Cíl je vždy stejný: objasnit úkoly a dary křtu. Ten, kdo přípravu vede, musí mít vždy před očima její cíl, aby byl připraven na různé varianty odchylek od cesty (vždy však stejný cíl). Každý člověk vychází z jiné situace, jiných představ. S každým zájemcem je třeba začít v přípravě tam, kde se aktuálně ocitá a netlačit jej do předpřipravených tematických okruhů (které nemusejí vůbec pasovat na konkrétní situaci či osobu).

Cílem křestní přípravy je:

- aby přicházející věřil zásadním obsahům křtu
- aby se mohl podílet na utváření samotného obřadu
- aby mohl přicházet do kontaktu s jinými zájemci o křest a aby cítil, že je ve sborovém společenství vítán
- aby mohl přinést do otevřeného rozhovoru svá přání a prosby¹⁹⁸

¹⁹⁸ Taufe: Das Sakrament der Taufe. *Kirchgemeinde MOSE Mosbach-Elz-Neckar* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.kath-men.de/html/content/taufe455.html>

- upevnit nově příchozího zájemce o křest v jeho směřování na cestě víry
- objasnit základní křesťanské věroučné pilíře
- motivovat kandidáta k „růstu ve víře“ i po křtu
- člověk, který rozumí obsahu křtu a ztotožňuje svou vůli nechat se pokřtít s tímto obsahem

7. Závěr

Pro křest se lidé rozhodují z rozmanitých důvodů. První kroky své víry musejí udělat ještě doma, v situaci, kdy nad křtem začínají uvažovat (něco je k tomu muselo vést). Tím, že přijdou na faru s již nějak vnitřně formulovaným záměrem nechat se pokřtít, začíná cesta ke křtu. Málokdo očekává, že by se měl před vlastním křtem několikrát sejít s farářem a povídat si s ním o sobě, o svých problémech a svých trápeních. Otevření se Bohu by však mělo být nedílnou součástí vztahu mezi člověkem a Bohem a tudíž branou pro křest.

Proto je nutné dát tomuto vztahu alespoň minimální základy v podobě probraných témat při předkřestní přípravě. Farář je osoba, která by měla garantovat tento přechod od tzv. hledání víry, či nezakotvené víry k víře, držící se pevných pravidel křesťanství. Vlastní víru je třeba ukotvit v mnoha ohledech. Je třeba přijmout Bibli za autoritativní text, učit se přijímat pravidla v Bibli určená (Desatero, Dvojpříkázání lásky, Apoštolské vyznání víry, Modlitbu Páně aj.). V textu jsem popsala i jiná témata, která jsou považována za vhodná při předkřestní přípravě.

Příprava na křest vyžaduje individuální přístup ke všem zájemcům. Farář by měl vždy zohledňovat jejich jedinečnost, která ovlivňuje celé pojetí přípravy na křest, a to i v případech skupinových sezení. Při utvoření dobrých vztahů (s farářem/ostatními členy skupiny) člověk získá pevnou oporu pro svou víru.

Je jasné, že příprava na křest vyvrcholí ve svátosti křtu. Musíme ale dbát na to, aby nezůstalo pouze u svátosti křtu, ale aby křtěný žil aktivně život víry, nejlépe ve společenství sboru. Toho docílíme aktivním zapojením do sborových aktivit, pravidelnými osobními setkáními v rodinném kruhu, aj.

Na základě této práce vidím jako podstatné vést přípravu na křest dostatečně dlouho (není-li to z rozličných důvodů znemožněno), aby zájemce o křest získal dostatečný vstup do otevírající se široké cesty víry. Díky době, kterou trvá příprava na křest, má připravovaný velkou možnost se seznámit se sborovým životem a aktivně se do něj zapojit, což mu opět pomůže pro jeho následnou cestu víry. Jako adekvátní délku přípravy na křest bych viděla pravidelné setkávání (každý týden) po dobu jednoho roku. V přečtených textech jsem se neshledala s jasně stanoveným časovým omezením či doporučením pro délku doby přípravy na křest.

Při aktivním zapojení do sborového života se člověk necítí sám, vnímá začlenění do určitého společenství, získává nové přátele, kteří se s ním mohou podí-

let o svou zkušenost života ve víře. Také začlenění do sboru ještě před křtem napomáhá udržení kontinuity a sounáležitosti, která by jinak mohla velice snadno po křtu opadnout. Je třeba mít stále v paměti, že cesta víry křtem nekončí, ale začíná a tudíž také péče o zájemce o křest samotným křtem nemá končit, ale naopak se rozvíjet.

V práci jsem se snažila najít a určit jednu, v jakékoliv situaci použitelnou předkřestní přípravu. Tento pokus považuji za svou zásadní myšlenku, v porozumění přístupu ke křestní přípravě. Má-li být příprava na křest vedena vždy individuálním přístupem, se zaměřením na konkrétní situaci a příběh žadatele (a to i ve skupinové přípravě), jak jsem se pokusila několikrát v této práci naznačit (viz kap. 6), nelze postupovat na základě jedné, univerzální přípravy.

Všechny přípravy mají společné motivy, vycházejí ze stejných novozákonních pramenů (viz kapitola 4.1.). V historii církev prošla mnoha proměnami v přístupech ke křtu (v raných dobách se orientovala především na dospělé zájemce, později přenesla důraz na katechezi dětí. Reformace se zabývala opět především katechetickými přípravami na křest dospělých, včetně rozličných katechismových příruček.

Zásadně lze uvést, že příprava na křest by měla vždy obsahovat První kontakt a informační rozhovor - první vzájemné seznámení a vyjasnění pojmů a očekávání; volbu kmotra/kmotrů; body rozhovoru: význam křtu, průběh křtu, křestní otázky na rodiče/kmotry, význam a smysl kmotrovství, spoluúčast kmotrů či jiných hostů, volba hudby a písní, volba křestního verše, jak je možno se zapojit do života sboru; uvedení do základních témat křesťanské víry a zkušenost společenství víry. Toto „katechetické“ minimum by však mělo být podpořeno dalšími, často již individuálně směřovanými prvky přípravy ke křtu (viz kap. 6.).

Seznam literatury

- AKVINSKÝ, Tomáš. *Summa theologiae* III, 71
- AMBROŽ z Milána. *O svátostných tajemstvích*, Denní modlitba církve, Lektionář pro modlitbu se čtením, ČLK, Praha, 1989
- AUGUSTIN. *Katechetické spisy*, Krystal OP, Praha, 2005
- AUGUSTIN. *kázání 213*, Whitaker, E.C., Documents of the Baptismal Liturgy, SPCK, London, 1970
- AUER, Johann; RATZINGER, Joseph. *Kleine Katholische Dogmatik; Die Sakramente der Kirche VII*, Friedrich Puslet Regensburg, 1972
- BADEN, Elisabeth. *Das Taufgespräch*, missionierende Gemeinde, Lutherisches Verlagshaus Berlin, 1968
- BALL, M.; TABERATZ-VAN ELST, F.-P.; WEIBEL A.; WERNER E. *Erwachsene auf dem Weg zur Taufe*, Werkbuch Erwachsenen Katechumenat, Kösel, 1997
- BALTHASAR, Hans Urs. *Sponsa verbi*, Einsiedeln, 1961
- BARTH, Karl. *Kirchliche Dogmatik IV/4*
- BARZ, P.; SCHLÜTER, B. *Werkbuch Taufe*, Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh, 2009
- BETZ, J. *Taufe*. In FREIS, Heinrich (Hg.). *Handbuch theologischer Grundbegriffe*, München 1962, Band 2
- BIESINGER, A. Gottes Berührung mit Eltern. *Anzeiger für die Seelsorge*, 2010, č. 4
- BLANK, Reiner; GRETHLEIN, Christian. *Einladung zur Taufe-Einladung zum Leben*, Stuttgart 1993

- BLÁHOVÁ, Jaroslava. *Přechodové rituály v české společnosti: obřad křtu*, FF Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2014
- BORNKAMM, Günther. *Apoštol Pavel*, Kalich 1998
- BÖHMOVÁ, Markéta. Křest dětí a dospělých – z pohledu pastorálního teologa, bakalářská práce, PedF. Masarykova Univerzita, Brno, 2014
- CAMPATELLI, Maria. *Křest; každý den u pramenů nového života*, Olomouc 2010
- CYRIL Jeruzalémský. *Mystagogické katecheze (1. a 2.)*, Refugium Velehrad-Roma s.r.o., Velehrad, 1997
- DIDACHÉ, Staturos, Hostinné, 1994
- DRÁPAL; SOKOL; VARCL. *Spisy apoštolských otců*, Kalich, Praha 2004
- DŘÍMAL, Ludvík. *Rozhovor s rodiči před křtem dítěte*, Cesty katecheze, Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku, č. 2011/1
- EDSMAN. Carl-Martin. *Artikel Taufe (Religionsgeschichte)*. in: *Religion in Geschichte und Gegenwart (RGG)*, Bd. VI, 3. Auflage, Tübingen 1962
 EGERIA, *Itinerarium Egeriae*, CSEL 39, 35-101
- EICKHOFF, Klaus. *Gemeinde entwickeln für die Volkskirche der Zukunft*, Göttingen 1992
- FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo, Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví*, Centrum pro studium demokracie, 2001
- FILIPI, Pavel. *Po ekumenickém chodníku; příručka ke vztahům a možnostem spolupráce mezi církvemi*, Knihnice studijních textů Českobratrské církve evangelické, Jihlava 2008
- GRETHLEIN, Christian. *Taufpraxis heute*, 1988
- GRUBER, Jiří. *Pojď a přesvědč se*, Kalich, Praha 2007.
- HEJTMANNOVÁ, M. *Itinerarium Egeriae, Katecheze před křtem*, JČU ČB, 1999

- HIPPOLYT Římský. *Apoštolská tradice*, Velehrad 2000
- HREJSA, Ferdinand. *Zásady Jednoty českých bratří*
- JOSEPHUS. *Jüdische Altertümer*, Kapitel XVIII
- KASPER, Walter. *Glaube und Taufe*. In *Christsein ohne Entscheidung*, Mainz 1970
- KASPER, Walter. *Uvedení do víry*, Křesťanská akademie Řím 1987
- KOLÁŘOVÁ – TAKÁCSOVÁ, Kornélia. *Pastorační aspekty křtu v současné diskusi v německé jazykové oblasti*, Disertační práce, ETF UK, 2012
- KNIPPING, Burkhard R.; GOEBEL, Efi; SCHWELLENBACH, Babette. *Arbeitsmittel zur Tauf-Pastoral*, Erzbistum Köln – Generalvikariat, 2014
- LAMSER, Jan. *Je správné křtít malé děti?* Diplomová práce ETF UK, 2009
- LEISTOVÁ M. *První zkušenost s Bohem*, Vyšehrad 1996
- LÖWENSTEIN, Martin. *Kleine Einführung in den Glauben*; Schumanowka (Altei/Sibirien), 2000
- MAIER, Ernst G. *Die Taufe im Neuen Testament*, Konferenz für Gemeinde gründung, Deutsche Gemeinde-Mission e.V. und Biblischer Missionsdienst Gammertingen, 1982
- MARTYR Justin. *Apologia I*, Whitaker, E.C., Documents of the Baptismal Liturgy, SPCK, London, 1970
- MELLINGHOFF, G. *Die Taufe*, Entwürfe, Erfahrungen, Predigten, Gebete, Vandenhoeck, Tübingen, 1994

- MÜLLER, Christoph, Dieter. *Taufe als Lebensperspektive*, Empirisch-theologische Erkundungen eines Schlüsselrituals, W. Kohlhammer, Stuttgart 2010
- NOHAVICA, J. *Evangelický katechismus pro dospělé*, Olomouc 1997
- ORDO ROMANUS, Whitaker, E.C., Documents of the Baptismal Liturgy, SPCK, London, 1970
- ÓRIGENES. *Homilie in Lev. 8,3,11*
- PAUL, Eugen. *Geschichte der christlichen Erziehung*, Freiburg; Herder, 1993
- PIĘTAK, Martin. *Místo Bible v katechezi dětí školního věku*, disertační práce ETF UK, 2006
- PÖHLMANN, Horst Georg. *Kompendium evangelické dogmatiky*. Jihlava: Mlýn, 2002
- RIENECKER, Fritz. *Das Evangelium des Matthäus*, Evangelische Haupt-Bibelgesellschaft zu Berlin, 1962
- SCHÄFER, Philipp. *Die Taufe, Gemeinschaft mit Christus im Geist*, Schuch, 1993
- SCHMIDT, G. *Katechetische Anleitung* 1947
- SIMAJCHL, Ladislav. *Liturgie pro duchovní formaci laických apoštolů*, 2004
- SMOLÍK, Josef. *Závazek křtu - základy katechetiky*, Kalich 1974
- SOUČEK, J. B. *Několik otázek novozákonního učení o křtu*, Křesťanská revue 1955, 282-6
- ŠUJANSKÁ, Sylvie. *Uvedení do křesťanského života, Liturgie křtu dětí a dospělých*, bakalářská práce pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2013

- TEBARTZ-van Elst, Franz Peter. *Handbuch der Erwachsenentaufe: Liturgie und Verkündigung im Katechumenat*. Aschendorff-Verlag, Münster 2002, ISBN 3-402-05384-5
- TERTULLIAN. *De Baptismo*, Whitaker, E.C., Documents of the Baptismal Liturgy, SPCK, London, 1970
- TRETERA, Rajmund, Jiří; HORÁK, Záboj. *Slovník církevního práva*, Grada, 2011
- WINKLER, Eberhard. *Tore zum Leben*, Neukirchener 1995
- ZELENÝ, Eugen. *O křest svatý, Kalich* 1940
- ZIMMERMANNOVÁ, Marie. *J. A. Jungmann a kerygmatický přístup ke katechezi*, Cesty katecheze, Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku, č. 2011/1
- ZLATOÚSTÝ, Jan. *Catecheses ad illuminandos*; in: Augustin, *Contra Iulianum* 1, 6, 21
- ZOCHE, H.-J. *Lassen wir unser Kind taufen*, Entscheidungshilfen für Eltern, Verlag Butzon und Bercker Kevelaer, 1999
- ŽIVNÝ, Tomáš. *Katecheze jako uvedení do mše: Očima jednoho evangelíka*, diplomová práce ETF UK, 2012
- Kolektiv autorů. *AGENDA Českobratrské církve evangelické I.*, Praha 1983
- Kolektiv autorů. *Evangelický zpěvník*, Synodní rada Českobratrské církve evangelické, Praha 1979, s. 862-864
- Kolektiv autorů. *Evangelischer Erwachsenen Katechismus, Taufe*; Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 1982
- Kolektiv autorů. *Evangelischer Gemeinde Katechismus, Taufe*; Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 1987

Kolektiv autorů. *Die Feier der Kindertaufe, Pastorale Einführung*, Hrsg. vom Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, 2. verbesserte Auflage, Bonn 2008

Kolektiv autorů. *Křest a iniciace*, Fórum pastorálních teologů VIII., Centrum Aletti, Olomouc 2011

Kolektiv autorů. *Taufbuch*, Agende für die Evangelische Kirche der Union, Luther-Verlag, Bielefeld, 2000

Kolektiv autorů. *Usnesení XII. synodu Českobratrské církve evangelické* z r. 1956

Internetové zdroje

Ablauf der Taufe. *Hallo-Eltern* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: http://www.hallo-eltern.de/m_baby/Baby-Taufe-7.htm

Auf dem Weg zur Taufe... *Katholische Kirche Meschede Bestwig* [online]. 2013 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.katholische-kirche-meschede-bestwig.de/sakramente/taufe/taufvorbereitung/>

CODEX CANONUM ECCLESIAE ORIENTALIU: CAPUT I DE BAPTISMO. In: *Kirchenrecht* [online]. 2000 [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.kirchenrecht-online.de/docs/cceo.htm>

Dekret o pastýřské službě biskupů v církvi: Christus Dominus. *BISKUPOVÉ A MÍSTNÍ CÍRKVE* [online]. 1965, 2 [cit. 2014-06-29]. Dostupné z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_christus-dominus_cs.html

Die Vorbereitung der Taufe. *St. Rochus in Zirndorf: Evangelisch-Lutherische Kirchengemeinde Zirndorf* [online]. 2004-2015 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: http://www.zirndorf-evangelisch.de/st.rochus/service/taufe/116_123.htm

Fragen und Antworten. EVANGELISCH-LUTHERISCHE KIRCHE IN BAYERN. *Christuskirche Kaufbeuren-Neugablonz* [online]. 2012 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.christuskirche-kaufbeuren-neugablonz.de/Taufe%20-%20Fragen%20und%20Antworten>

Fragen und Antworten zur Taufe. In: *Fragen und Antworten zur Taufe* [online]. 2013 [cit. 2014-06-29]. Dostupné z: http://www.kirche-liebefeld.ch/zugang_betreuende/dienste/Fragen-Antw-Taufe.pdf

HOLETON, David, Křesťanská iniciace ve čtvrtém století. In: *Křesťanská iniciace ve čtvrtém století* [online]. 2014 [cit. 2014-06-29]. Dostupné z: http://mujweb.cz/gabriel.fiala/holeton-krestaska_iniciace_ve_ctvrtem_stoleti.htm

- Křest. *Českokatolická církev evangelická: Jižní město - Chodov – Spořilov* [online]. 2000-2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://jizni-mesto.evangnet.cz/nabizime/nabizime.php?page=../nabizime/krest>
- Křest - narodilo se nám dítě. *Www.katolik.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: http://www.katolik.cz/codelatkdyz/krest_chceme.asp
- NĚMEČEK, Michal. Jak přijmout křest?. In: *Arcibiskupství pražské* [online]. 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/jak-prijmout-krest-text>
- OPATRNÝ, Aleš. Příprava dospělých na křest. In: *Knihovna křesťanské literatury* [online]. 2006 [cit. 2014-06-29]. Dostupné z: http://www.knihovna.net/KNIHA/0055_t.htmOPATRNÝ, Aleš, *Příprava dospělých na křest*
- OPATRNÝ, Aleš. Příprava na křest dítěte. In: *Knihovna křesťanské literatury* [online]. 2004 [cit. 2014-06-29]. Dostupné z: http://www.knihovna.net/KNIHA/0059_t.htmOPATRNÝ, Aleš, *Příprava na křest dítěte*
- Příprava k přijetí svátosti KŘTU. *Farní obec Starokatolické církve ve Varnsdorfu a středisko Communio* [online]. 2005-2009 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.starokatolicivdf.com/www/index.php?page=pastorace>
- Příprava na křty. *Římskokatolická farnost Přerov* [online]. 2011-2013 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.farnostprerov.cz/node/562>
- Příprava rodičů na křest dítěte: 2. Příprava na křest dítěte. *Pastorace: podklady pro pastorační a duchovní život* [online]. 2013 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.pastorace.cz/Knihovna/2-Priprava-na-krest-ditete.html>
- Taufe: Das Sakrament der Taufe. *Kirchgemeinde MOSE Mosbach-Elz-Neckar* [online]. 2014 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.kathmen.de/html/content/taufe455.html>

Taufe: Das Taufgespräch. *TAUFE: Die Feier deines Lebens* [online]. 2014 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://taufe.bayern-evangelisch.de/das-taufgespraech.php>

Taufvorbereitung. EVANGELISCH-LUTHERISCHE KIRCHE IN BAYERN. *Christuskirche Kaufbeuren-Neugablonz* [online]. 2012 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.christuskirche-kaufbeuren-neugablonz.de/Taufvorbereitung>

Sekundární literatura:

BADEN E. *Das Taufgespräch*, LVH, 1968

FORCK, Gottfried. *Im Blickpunkt: Taufe*, Theologische Informationen für Nichttheologen, Evangelische Verlagsanstalt, Berlin, 1985

GRÜN, Anselm. *Křest*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2009

KOLÁŘOVÁ-TAKÁCSOVÁ, K. *Křest jako přechodový rituál*, Teologická reflexe 2008

LANGE, CH.; LEONHARD, C.; OLBRICH, R. *Die Taufe*, Einführung in Geschichte und Praxis, WBG, Darmstadt. 2008

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, Praha, Karolinum 1999

ZVĚŘINA, Josef. *Dva problémy z teologie křtu*, referát na 5. zasedání TK, Olomouc 1972

Kolektiv autorů. *Gottesdienst Praxis Taufe*, Gütersloher Verlagshaus, 1997